

**Τ.Ε.Ι ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΘΕΜΑ:
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΜΠΑΜΠΑΛΙΑΡΗΣ Α.Μ:5944

**ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΒΕΛΗΜΒΑΣΑΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2007

Περιεχόμενα

- 1) πρόλογος
- 2) κεφάλαιο πρώτο: εισαγωγικές έννοιες
- 3) κεφάλαιο δεύτερο: επιβολή φόρου
- 4) κεφάλαιο τρίτο : υποκείμενο του φόρου
- 5) κεφάλαιο τέταρτο : χρόνος επιβολής του φόρου.
- 6) κεφάλαιο πέμπτο: εισόδημα και η εξεύρεση του
- 7) κεφάλαιο έκτο: εισόδημα από ακίνητα
- 8) κεφάλαιο έβδομο : εισόδημα από κινητές αξίες
- 9) κεφάλαιο οκτώ : εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
- 10) κεφάλαιο ένατο : φορολογία των εισοδημάτων των συζύγων και των ανηλίκων παιδιών.
- 11) κεφάλαιο δέκατο : απαλλαγές από τον φόρο.
- 12) κεφάλαιο έντεκα: πρόσωπα που θεωρείται ότι βαρύνουν τον φορολογούμενο.
- 13) κεφάλαιο δώδεκα : έκπτωση δαπανών από το συνολικό εισόδημα.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο φόρος ακολουθεί τον πολίτη σε όλη τη διάρκεια της ζωής και της δραστηριότητας του. Αποτελεί αναγκαστική συνεισφορά που του έχει επιβληθεί το κράτος χωρίς προσωπική αντιπαροχή. Η αντιπαροχή έχει γενικότερο αφού με τους φόρους το κράτος διαμορφώνει το οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο όλων των πολιτών.

Οι μορφές του φόρου είναι ποικίλες. Βασική διάκριση των φόρων είναι σε άμεσους και έμμεσους φόρους. Άμεσοι φόροι είναι όσοι επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα και στην περιουσία, ενώ έμμεσοι είναι οι φόροι που επιβάλλονται στις συναλλαγές, συμπτωματικές ή μεταβατικές. Ο σημαντικότερος έμμεσος φόρος είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας και ο σημαντικότερος άμεσος φόρος είναι ο Φόρος Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων.

Η φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων με τη μορφή που εφαρμόζεται σήμερα εισήχθη για τα φυσικά πρόσωπα με το Ν.Δ. 3323/1955, με το οποίο καθιερώθηκε ο προσωπικός προοδευτικός φόρος ο οποίος επιβάλλεται στο συνολικό από κάθε πηγή εισόδημα, ενώ για τα νομικά πρόσωπα εισήχθη με το Ν.Δ. 3843/1958, με το οποίο καθιερώθηκε ο αναλογικός φόρος εισοδήματος.

Με τα δύο αυτά νομοθετήματα αντικαταστάθηκε ο Ν. 1640 του 1919 «Περί φορολογίας εισοδήματος καθαρών προσόδων», ο οποίος αποτέλεσε την αφετηρία της εισαγωγής στην φορολογία.

Με την πάροδο των ετών τα δύο πιο πάνω βασικά νομοθετήματα υπέστησαν σωρεία μεταβολών, τροποποιήσεων και συμπληρώσεων. Υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο είχαμε κατά μέσο όρο δύο έως τρεις φορολογικούς νόμους. Το 1994 με το Ν. 2238 τα δύο πιο πάνω νομοθετήματα ενοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο, στο οποίο συμπεριελήφθησαν όλες οι διάσπαρτες σε διάφορους νόμους διατάξεις για τη φορολογία εισοδήματος. Ο νόμος αυτός αποτελεί τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.), που ισχύει όπως έχει διαμορφωθεί μετά τις μεταβολές και τροποποιήσεις που έγιναν μεταγενέστερα.

Τα τρία τελευταία χρόνια έγιναν ουσιαστικές μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων. Με το Ν. 3091/2002 εισήχθη νέος τρόπος προσδιορισμού της φορολογικής επιβάρυνσης των φυσικών προσώπων. Με το νόμο αυτό θεσπίστηκαν νέες κλίμακες φόρου, νέα αφορολόγητα ποσά, ενώ ορισμένες εκπτώσεις από το συνολικό εισόδημα μετατράπηκαν σε μειώσεις φόρου. Με το Ν. 3220/2004 εισήχθη αντικειμενική φορολογία ελέγχου των επιχειρήσεων, η οποία ουδέποτε εφαρμόστηκε, αφού καταργήθηκε αφ' ης ίσχυσε, ενώ με το Ν. 3296/2004 έγιναν μεταβολές περιπτώσιολογικού χαρακτήρα, καθώς και μειώσεις των συντελεστών φόρου των

επιχειρήσεων οποιασδήποτε νομικής μορφής, οι οποίες θα εφαρμοστούν σταδιακά σε βάθος χρόνου τριών ετών.

Μετά πάροδο πλέον των δέκα ετών από τότε που ψηφίστηκε ο Ν. 2238/1994 που αποτελεί τον ισχύοντα Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, αυτός παρουσιάζει μεγάλες ελλείψεις και σοβαρές κακοτεχνίες. Απαιτείται, κατά συνέπεια, νέα κωδικοποίηση ώστε να ενσωματωθούν όλες οι διάσπαρτες διατάξεις, να απαλειφθούν οι διατάξεις που συμπεριλαμβάνονται στον ισχύοντα Κώδικα ενώ ήδη έχουν καταργηθεί και ακόμα να επιχειρηθεί αναδιάταξη της ύλης και επαναδιατύπωση των άρθρων ώστε να απαλειφθούν κακοτεχνίες και δυσνόητες διατάξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Έννοια του φόρου και τα στοιχεία αυτού

Πληθώρα ορισμών έχουν δοθεί για το φόρο ανάλογα με τη διαφορετική σκοπιά από την οποία επιχειρείται η εννοιολογική του προσέγγιση.

Επιτυχής θεωρείται ο ορισμός του φόρου που έχει δοθεί από το διάσημο Γάλλο οικονομολόγο Caston Zeze, ο οποίος θεωρείται ο θεμελιωτής της δημοσιονομικής επιστήμης στη Γαλλία. Κατ' αυτόν «ο φόρος είναι χρηματική παροχή που επιβάλλεται αναγκαστικά από το Κράτος σε βάρος των ιδιωτών χωρίς αντιπαροχή, προς το σκοπό κάλυψης των δημοσίων βαρών». Κατά τον Η. Dalton «ο φόρος είναι αναγκαστική συμβολή την οποία επιβάλλει μία Δημόσια Αρχή χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ακριβές ποσό των υπηρεσιών που παρέχονται σαν αντάλλαγμα στο φορολογούμενο και χωρίς να επιβάλλεται σαν ποινή για οποιαδήποτε παράβαση νόμου». Κατά τον Έλληνα οικονομολόγο και καθηγητή Ιωάννη Κούλη «ο φόρος αποτελεί αναγκαστική μονομερή οικονομική παροχή, η οποία δεν έχει την έννοια της χρηματικής ποινής, αλλά αποβλέπει στην κάλυψη των χρηματικών αναγκών της Δημόσιας Αρχής που φορολογεί».

Όλοι οι ορισμοί που έχουν δοθεί μέχρι σήμερα για το φόρο φραστικά μόνο διαφέρουν. Έτσι, πολύ απλά μπορούμε να πούμε ότι ο φόρος είναι μία υποχρεωτική χρηματική παροχή των πολιτών προς το κράτος, χωρίς ειδικό αντάλλαγμα, προς το σκοπό άσκησης από το κράτος της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής του.

Από τους πιο πάνω ορισμούς του φόρου προκύπτει ότι τα χαρακτηριστικά στοιχεία αυτού είναι:

* Η παροχή προς το κράτος. Η παροχή αυτή στις σύγχρονες κοινωνίες είναι πάντα χρηματική, ενώ σε προγενέστερους χρόνους ή σε οικο-

νομικώς καθυστερημένα κράτη μπορεί να συνίσταται και σε είδος ή σε προσωπικές υπηρεσίες.

* Ο α ν α γ κ α σ τ ι κ ό ς χ α ρ α κ τ ή ρ α ς τ ο υ φόρου. Η παροχή επιβάλλεται από το κράτος κατά την ενάσκηση της εξουσίας του σύμφωνα με τα κριτήρια που προβλέπει ο σχετικός νόμος.

* Η ανυπαρξία ειδικού ανταλλάγματος. Η παροχή δεν κατάλλεται έναντι κάποιου ειδικού ανταλλάγματος. Το κράτος παρέχει στους πολίτες υπηρεσίες που αφορούν την ολότητα και εξυπηρετούν συλλογικές ανάγκες.

* Η ε κ π λ ή ρ ω σ η δ η μ ό σ ι ω ν σκοπών. Η παροχή (ο φόρος) αποτελεί την κυριότερη πηγή εσόδων του Δημοσίου, με την οποία αυτό ασκεί την οικονομική και κοινωνική του πολιτική, χρηματοδοτεί δηλαδή την υγεία, την παιδεία, την πρόνοια, την άμυνα και την ασφάλεια, ενώ αποτελεί και σημαντικό εργαλείο αναδιανομής του εισοδήματος.

2. Κατηγορίες του φόρου

Η ταξινόμηση του φόρου γίνεται συνήθως με γνώμονα τη δικαιολογητική του βάση ή το αντικείμενο για το οποίο επιβάλλεται η επιβάρυνση. Έτσι, οι κυριότερες μορφές του φόρου είναι οι ακόλουθες:

• Ά μ ε σ ο ι κ α ι έ μ μ ε σ ο ι φ ό ρ ο ι: Βασική διάκριση των φόρων, όπως αυτή αποτυπώνεται στους κρατικούς προϋπολογισμούς, είναι σε άμεσους και έμμεσους. Άμεσοι φόροι είναι αυτοί που επιβάλλονται στο παραγόμενο εισόδημα και την περιουσία των φορολογούμενων, με βάση τη φοροδοτική ικανότητα των πολιτών. Άμεσοι φόροι είναι: Ο φόρος εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, οι φόροι περιουσίας, όπως είναι ο φόρος μεταβίβασης ακινήτων, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών και ο Φόρος Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας.

Έμμεσοι φόροι είναι αυτοί που επιβάλλονται στις συναλλαγές και την κυκλοφορία των αγαθών ή την παροχή των υπηρεσιών. Επιβαρύνουν τους πολίτες στην έκταση που χρησιμοποιούν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες και είναι ενσωματωμένοι την τιμή του κυκλοφορούντος αγαθού ή της παρεχόμενης υπηρεσίας. Φόρος συναλλαγών είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας, το τέλος χαρτοσήμου και ο Ειδικός Φόρος Τραπεζικών Εργασιών, ενώ φόροι κατανάλωσης, είναι ο Φόρος Κύκλου Εργασιών, όπου αυτός εξακολουθεί να ισχύει, ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στα επιβατικά αυτοκίνητα, ο Ειδικός Φόρος Κατανάλωσης στα καύσιμα, στα προϊόντα καπνού, στα οινόπνευματώδη ποτά, στα τέλη κυκλοφορίας οχημάτων κ.λπ.

• Π ρ ο σ ω π ι κ ο ί κ α ι π ρ α γ μ α τ ι κ ο ί φ ό ρ ο ι: Άλλη διάκριση των όρων είναι σε προσωπικούς και πραγματικούς φόρους. Προσωπικός είναι ο φόρος που επιβάλλεται σε σχέση με το πρόσωπο του φορολογούμενου, αφού ληφθεί υπόψη η εισοδηματική ή περιουσιακή του κατάσταση. Τέτοιος φόρος είναι ο φόρος εισοδήματος, καθώς και ο φόρος γονικής παροχής κ.λπ.

Πραγματικοί είναι οι φόροι που επιβάλλονται σε ορισμένο πράγμα ή πράξη, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική δυνατότητα του φορολογούμενου. Τέτοιοι φόροι είναι κυρίως οι φόροι συναλλαγών και καταναλώσεως.

• Αναλογικοί και προοδευτικοί φόροι: Η διάκριση αυτή βασίζεται στη μέθοδο που ακολουθείται για τον υπολογισμό του ποσού του ωφελούμενου όρου.

Αναλογικοί είναι οι φόροι οι οποίοι υπολογίζονται επί τοις εκατό με σταθερό ποσό ανεξάρτητο από το ύψος της φορολογητέας ύλης. Αναλογικός είναι ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων, ο φόρος εισοδήματος των προσωπικών εταιρειών, κοινοπραξιών, κοινωνιών, οι φόροι εισοδήματος που υπολογίζονται σε ποσοστό με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, όπως φόρος επί των τόκων των καταθέσεων, ο φόρος που επιβάλλεται στο κέρδος ή την ωφέλεια που προκύπτει από την πώληση της επιχείρησης, εταιρικών μερίδων ή μεριδίων κ.λπ. Ακόμη αναλογικός είναι ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας.

Προοδευτικοί είναι οι φόροι των οποίων το ποσοστό υπολογισμού αυξάνεται με προοδευτική μορφή όσο αυξάνει το ποσοστό της φορολογητέας ύλης. Τέτοιοι φόροι είναι ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ο φόρος κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών, καθώς και ο Φόρος Μεγάλης Ακίνητης Περιουσίας.

Ακόμη οι φόροι διακρίνονται σε φόρους εισοδήματος, περιουσίας και δαπάνης ανάλογα από το ποιο είναι το αντικείμενο της φορολογίας, καθώς και σε τακτικούς και έκτακτους ανάλογα με το αν η φορολογία έχει πάγια μορφή, ή έκτακτη.

Έκτακτες φορολογίες έχουν επιβληθεί στο παρελθόν για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων γεγονότων, όπως στις περιπτώσεις σεισμών με μεγάλης έκτασης καταστροφές.

3. Η εξέλιξη του φόρου εισοδήματος

Ο φόρος εισοδήματος είναι προσωπικός φόρος. Επιβάλλεται στο συνολικό από κάθε πηγή εισόδημα του φυσικού προσώπου και υπολογίζεται με προοδευτικούς συντελεστές μετά την έκπτωση από το εισόδημα ορισμένων δαπανών. Ανήκει στους άμεσους φόρους.

Ο φόρος εισοδήματος μέχρι να φθάσει στη σημερινή σύγχρονη μορφή του πέρασε διάφορα στάδια και λειτούργησε υπό διάφορες μορφές ανάλογα με τις κοινωνικό-οικονομικές συνθήκες κάθε εποχής. Φόρος επιβλήθηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1830, με το ψήφισμα της 4ης Φεβρουαρίου, με τη μορφή φόρου επιτηδεύματος. Ο φόρος αυτός στηριζόταν σε ενδείξεις και επιβαλλόταν στα κέρδη

των αυτοαπασχολούμενων και στους μισθούς που κατέβαλλαν οι εργοδότες στο προσωπικό που απασχολούσαν.

Το έτος 1877, με το νόμο ΧΚ' (620), επιβλήθηκε φόρος στα μερίσματα που διένεμαν στους μετόχους οι ανώνυμες εταιρείες. Ο φόρος αυτός θεωρείται πως είναι ο πρώτος φόρος εισοδήματος που επιβλήθηκε στην Ελλάδα. Το 1909 καθιερώθηκε γενικός φόρος επί του εισοδήματος των φυσικών προσώπων και των ανώνυμων εταιρειών, ο οποίος όμως καταργήθηκε μετά από δύο χρόνια, με το νόμο ΓΩΛ (3830). Σταθμό στη δημοσιονομική εξέλιξη αποτελεί η μεταρρύθμιση στην άμεση φορολογία που πραγματοποιήθηκε το 1919 επί κυβερνήσεως Ε. Βενιζέλου. Με το νόμο 1640 «Περί φορολογίας καθαρών προσόδων» εισήχθη στην Ελλάδα το μικτό σύστημα φορολογίας των καθαρών προσόδων. Κατά το σύστημα αυτό επιβαλλόταν φόρος επί των επί μέρους προσόδων ανάλογα με την πηγή προέλευσης τους και συνθετικός συμπληρωματικός φόρος επί του συνολικού εισοδήματος των φορολογούμενων σε προοδευτικό συντελεστή. Παρά τα όποια μειονεκτήματα παρουσίασε η φορολογία αυτή, εφαρμόστηκε επί 35 έτη αφού υπέστη σωρεία μεταβολών.

Ο φόρος των καθαρών προσόδων καταργήθηκε το 1955, έτος που αποτελεί δεύτερο σημαντικό σταθμό στη δημοσιονομική ιστορία της Ελλάδας.

Επί κυβερνήσεως Κ. Καραμανλή, εισάγεται στην Ελλάδα με το Ν.Δ. 323/1955 ο προσωπικός φόρος εισοδήματος, ο οποίος επιβάλλεται στο συνολικό από κάθε πηγή εισόδημα του φυσικού προσώπου, υπολογιζόμενος σε προοδευτικούς συντελεστές. Με το Ν.Δ. 3843/1958 εισάγεται και η φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων.

Τα δύο αυτά νομοθετήματα, τα οποία συμπληρώθηκαν και τροποποιήθηκαν μεταγενέστερα, ώστε να προσαρμοστούν στις κρατούσες εκάστοτε :κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, αποτελούν ουσιαστικά τον κορμό του Συστήματος φορολογίας εισοδήματος που ισχύει σήμερα.

Με το Ν. 2238/1994 τα δύο αυτά νομοθετήματα κωδικοποιήθηκαν σε ενιαίο κείμενο, στο οποίο συμπεριελήφθησαν όλες οι διάσπαρτες σε άλλους νομούς διατάξεις που αφορούσαν τη φορολογία εισοδήματος. Οι διατάξεις του νόμου αυτού αποτελούν τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος που ισχύει, ο οποίος στη διαδρομή του χρόνου έχει υποστεί σωρεία τροποποιήσεων και συμπληρώσεων.

4. Συνταγματικές αρχές για τη φορολογία

Ο φόρος αποτελεί χρηματική παροχή που επιβάλλεται αναγκαστικά από το κράτος σε βάρος των πολιτών, χωρίς προσωπική αντιπαροχή, για το κόπτο κάλυψης των πάσης φύσεως δημόσιων δαπανών. Υπολογίζεται ότι ο 93% των εσόδων του Δημοσίου προέρχεται από την άμεση και έμμεση φορολογία. Αποτελεί ωστόσο ο φόρος σοβαρή οικονομική επιβάρυνση των πολιτών και ως εκ τούτου πρέπει να επιβάλλεται και να εισπράττεται σε βάση ορισμένους νομικούς κανόνες, με τους οποίους διασφαλίζεται η :προστασία των φορολογούμενων από τυχόν αυθαιρεσίες της εκτελεστικής :εξουσίας.

Έτσι, σε όλα τα πολιτισμένα κράτη και στην Ελλάδα έχουν θεσπιστεί συνταγματικές διατάξεις, με τις οποίες εκπληρώνεται η φορολογική υποχρέωση των πολιτών, καθώς και αρχές με βάση τις οποίες ασκείται η φορολογική εξουσία του κράτους.

Το Σύνταγμα του 1975 καθώς και τα προγενέστερα αυτού Συντάγματα του 1952 και του 1911 συμπεριέλαβαν στα κείμενα τους διατάξεις από τις οποίες απορρέουν ορισμένες αρχές που αναφέρονται στη φορολογία. Έτσι, από τις διατάξεις του Συντάγματος του 1975 απορρέουν οι εξής αρχές:

* **Αρχή της καθολικότητας του φόρου:** Στη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος ορίζεται ότι οι Έλληνες πολίτες φέρουν αδιακρίτως στα δημόσια βάρη αναλόγως των δυνάμεων τους. Από τη διάταξη αυτή απορρέει η αρχή της καθολικότητας του φόρου, με την έννοια ότι ο φόρος πρέπει να επιβάλλεται σε όλα τα πρόσωπα που ζουν στην επικράτεια χωρίς διακρίσεις. Ο όρος «αδιακρίτως» δεν έχει την έννοια ότι περιλαμβάνονται στη φορολογία και τα πλέον ασήμαντα εισοδήματα. Η αληθής έννοια του όρου είναι ότι απαγορεύεται γενικώς η θέσπιση φορολογικών εξαιρέσεων ή εκπτώσεων και η μεροληπτική εφαρμογή των φορολογικών νόμων.

Το κράτος ωστόσο, για λόγους κοινωνικής ευαισθησίας, έχει θεσπίσει ορισμένες απαλλαγές, που εκ των πραγμάτων κρίνονται δικαιολογημένες.

* **Αρχή της φοροδοτικής ικανότητας:** Από την ίδια πιο άνω διάταξη απορρέει η αρχή της φοροδοτικής ικανότητας, πράγμα που σημαίνει πως κάθε πολίτης πρέπει να συνεισφέρει ανάλογα με τις οικονομικές του δυνατότητες. Η φράση «αναλόγως των δυνάμεων τους» εκφράζει ουσιαστικά επιθυμία του συνταγματικού νομοθέτη για την καθιέρωση και τη διατήρηση της προοδευτικής φορολογίας, με την οποία η φορολογική επιβάρυνση επιμερίζεται ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος κάθε πολίτη. Οι πολίτες με το ίδιο ποσό εισοδήματος έχουν την ίδια φορολογική επιβάρυνση.

Η αρχή της φοροδοτικής ικανότητας έχει πρακτική εφαρμογή μόνο στην άμεση φορολογία, διότι στην έμμεση η φορολογική επιβάρυνση είναι η ίδια, ανεξάρτητα από τη φοροδοτική ικανότητα του πολίτη.

* **Αρχή της φορολογικής ισότητας:** Από τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 4 του Συντάγματος, σε συνδυασμό με τη διάταξη της παρ. 2 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία οι Έλληνες και οι Ελληνίδες έχουν ίσα δικαιώματα και υποχρεώσεις, απορρέει η βασική αρχή της ίσης φορολογικής μεταχείρισης των πολιτών, εφόσον βέβαια αυτοί βρίσκονται κάτω από τις ίδιες συνθήκες διαβίωσης (οικονομικές, κοινωνικές ή προσωπικές). Το Σύνταγμα απαγορεύει τις διακρίσεις μεταξύ των φορολογούμενων, διότι διαφορετικά αυτό θα ανεχόταν τη δημιουργία προνομιούχων πολιτών.

* **Αρχή της νομιμότητας της φορολογίας:** Στην παρ. 1 του άρθρου 78 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζεται ότι ουδείς φόρος επιβάλλεται ή εισπράττεται χωρίς τυπικό νόμο, ο οποίος καθορίζει το υποκείμενο της φορολογίας και το εισόδημα, το είδος της περιουσίας, τις δαπάνες και τις συναλλαγές ή τις κατηγορίες στις οποίες αναφέρεται ο φόρος. Η διάταξη αυτή

ενσαρκώνει την αρχή της νομιμότητας του φόρου, με την έννοια ότι δεν επιτρέπεται η επιβολή και η είσπραξη φόρου χωρίς νόμο που να τον προβλέπει ρητώς και ο οποίος ψηφίζεται από τη Βουλή, δηλαδή από τους αντιπροσώπους του λαού.

* Αρχή της μερικής απαγόρευσης της αναδρομικότητας του φόρου: Με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 78 του Συντάγματος καθιερώνεται η αρχή της απαγόρευσης της αναδρομικής φορολογίας. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, φόρος ή άλλο οποιοδήποτε οικονομικό βάρος δεν μπορεί να επιβληθεί με νόμο αναδρομικής ισχύος, η οποία να εκτείνεται πέραν του προηγούμενου της επιβολής του φόρου οικονομικού έτους. Η αρχή αυτή, απόρροια του κράτους δικαίου, διασφαλίζει τους πολίτες από τυχόν αυθαιρεσίες της εκτελεστικής εξουσίας.

* Αρχή της βεβαιότητας του φόρου: Με τη διάταξη τέλος της παρ. 4 του άρθρου 78 του Συντάγματος, καθιερώνεται η αρχή της βεβαιότητας του φόρου. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το αντικείμενο της φορολογίας, ο φορολογικός συντελεστής, οι απαλλαγές και οι εξαιρέσεις από τη φορολογία δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο νομοθετικής εξουσιοδότησης. Η αρχή αυτή απαιτεί τα στοιχεία αυτά της φορολογίας να είναι σαφή και καθορισμένα, ώστε η φορολογική επιβάρυνση να είναι εκ των προτέρων γνωστή σε όλους τους πολίτες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ

Αντικείμενο του φόρου

1. Αντικείμενο του φόρου: Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 του Κ.Φ.Ε., ο φόρος επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή και αποκτάται από κάθε φυσικό πρόσωπο για το οποίο συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 2 του ίδιου κώδικα. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, σε φόρο υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο το οποίο αποκτά εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του. Επίσης, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του, σε φόρο υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο για τα εισοδήματά του που προκύπτουν στην αλλοδαπή, εφόσον έχει την κατοικία του στην Ελλάδα.

Από το συνδυασμό των πιο πάνω διατάξεων προκύπτει ότι αντικείμενο φόρου είναι το εισόδημα το οποίο προκύπτει στην Ελλάδα, ανεξάρτητα αν το φυσικό πρόσωπο που το απέκτησε κατοικεί στην Ελλάδα ή όχι, καθώς και το εισόδημα που προκύπτει στην αλλοδαπή, εφόσον το φυσικό πρόσωπο που το απέκτησε έχει την κατοικία του στην Ελλάδα.

Γενική αρχή είναι ότι σε φόρο υπόκειται το εισόδημα που πραγματοποιήθηκε με την έννοια ότι αυτό είναι απαιτητό ανεξάρτητα από το αν έγινε η είσπραξη του από το δικαιούχο.

1.1 Έννοια του εισοδήματος: Για την έννοια του εισοδήματος έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες. Σύμφωνα με την άποψη της λεγόμενης «τριμερούς θεωρίας», εισόδημα σημαίνει το σύνολο των οικονομικών αγαθών φυσικού ή νομικού προσώπου που προκύπτουν περιοδικά από διαρκή πηγή εκμετάλλευσης και τα οποία μπορούν να αναλωθούν χωρίς να θίγει η περιουσία του.

Η άποψη αυτή της έννοιας του εισοδήματος έχει το πλεονέκτημα ότι φορολογεί τα εισοδήματα που μεταβάλλονται κατ' έτος, ενώ αποκλείει από τη φορολογία έκτακτα έσοδα ή κέρδη. Έχει όμως το μειονέκτημα ότι αφήνει εκτός της φορολογίας έσοδα που προέρχονται από μη μόνιμη πηγή.

Κατά την άποψη της λεγόμενης «δημοσιονομικής ή λογιστικής» θεωρίας, εισόδημα θεωρείται κάθε αύξηση της καθαρής περιουσίας που πραγματοποιείται μέσα σε μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο χωρίς να ερευνάζεται η προέλευση των εσόδων και ο τρόπος χρησιμοποίησής τους.

Ο φορολογικός νομοθέτης δεν όρισε ρητά την έννοια του εισοδήματος, παρά το γεγονός ότι αυτό αποτελεί τη βάση λειτουργίας του συστήματος φορολογίας. Απέφευγε να υιοθετήσει κάποια από τις πιο πάνω θεωρίες για την έννοια του εισοδήματος και τούτο διότι οι αντιλήψεις για το τι είναι εισόδημα υποκείμενο σε φόρο μεταβάλλονται από την επιστήμη και τη νομολογία των δικαστηρίων. Έτσι, τα δικαστήρια (Σ.τ.Ε. 1451/1982, 3342/1985) δέχθηκαν ότι ως εισόδημα που φορολογείται θεωρείται το αντάλλαγμα της προσωπικής εργασίας ή οι καρποί περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου, όχι όμως και κάθε άλλη προσαύξηση της περιουσίας αυτού, εκτός αν αυτή, με ειδική διάταξη νόμου, λογίζεται για την υπαγωγή σε φόρο ως εισόδημα. Ακόμη, τα δικαστήρια δέχθηκαν ότι η πρόσοδος αποτελεί εισόδημα όταν παράγεται περιοδικά από διαρκώς εκμεταλλεύσιμη πηγή ή αποτελεί αποτέλεσμα παροχής προσωπικής εργασίας ή καρπό περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου.

Στη διάταξη του άρθρου 1 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι φόρος επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή, σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις των παρ. 1 και 2 του επόμενου άρθρου. Από το συνδυασμό των διατάξεων αυτών, καθώς και των διατάξεων του άρθρου 4, συνάγεται ότι ως εισόδημα υποκείμενο σε φόρο νοείται το συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει μετά την αφαίρεση των δαπανών απόκτησης του και το οποίο επαναλαμβάνεται σε κανονικά χρονικά διαστήματα, καθώς και ορισμένα στοιχεία κεφαλαίου που δεν αποτελούν εισόδημα κατά κυριολεξία αλλά αυξάνουν την περιουσία του φορολογούμενου.

1.2 Η φορολογία του συνολικού εισοδήματος: Στη διάταξη του άρθρου 1 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι σε φόρο υπόκειται το συνολικό καθαρό εισόδημα. Από τη διάταξη αυτή, η οποία συμπληρώνεται ουσιαστικά από τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., συνάγεται ότι ο φόρος δεν επιβάλλεται αυτοτελώς στο καθαρό εισόδημα που προέρχεται ιδιαιτέρως από κάθε πηγή, αλλά στο σύνολο του καθαρού εισοδήματος από όλες τις πηγές. Με τη διάταξη αυτή εισάγεται στη φορολογία η αρχή του ενιαίου αυτής, με την έννοια ότι το καθαρό εισόδημα κάθε πηγής, το οποίο προκύπτει αφού συμψηφιστούν τα θετικά και αρνητικά στοιχεία, συναθροίζεται με το αντίστοιχο εισόδημα των άλλων πηγών και φορολογείται ως ενιαίο σύνολο.

Η φορολογική αρχή υποχρεούται να βεβαιώσει τον οφειλόμενο φόρο στο όνομα του φορολογούμενου για το συνολικό καθαρό από όλες τις πηγές εισόδημα του, εκτός αν αυτός απέκτησε εισόδημα από μία μόνο πηγή, οπότε η βεβαίωση του φόρου θα γίνει στο καθαρό εισόδημα που προέκυψε από την πηγή αυτή.

Η αρχή του ενιαίου της φορολογίας διασπάται ωστόσο σε αρκετές περιπτώσεις. Ο φορολογικός νομοθέτης έχει προβλέψει δηλαδή σε ορισμένες περιπτώσεις την αυτοτελή φορολογία ορισμένων εισοδημάτων ή εσόδων με αναλογικό συντελεστή και με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, γεγονός που σημαίνει ότι τα εισοδήματα αυτά δεν συναθροίζονται με το καθαρό εισόδημα των άλλων πηγών. Περιπτώσεις αυτοτελούς φορολογίας έχει προβλέψει ο φορολογικός νομοθέτης στα άρθρα 11 ως και 14 του Κ.Φ.Ε. Τέτοιες περιπτώσεις είναι η αυτοτελής φορολογία του εισοδήματος από εκμίσθωση κοινόχρηστων χώρων οικοδομών, η αυτοτελής φορολογία ορισμένων εισοδημάτων από κινητές αξίες και εμπορικές επιχειρήσεις ή επαγγέλματα, όπως είναι ή αυτοτελής φορολογία των κερδών από τη μεταβίβαση επιχείρησης, εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων, ή δικαιωμάτων κ.λπ., καθώς και η αυτοτελής φορολογία ορισμένων εισοδημάτων ή εσόδων από μισθωτές υπηρεσίες, όπως είναι η αποζημίωση λόγω καταγγελίας της σύμβασης εργασίας κ.λπ.

1.3 Η φορολογία του καθαρού εισοδήματος: Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 του Κ.Φ.Ε., ο φόρος επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα. Και στην περίπτωση αυτή ο φορολογικός νομοθέτης δεν ορίζει ρητά την έννοια του καθαρού εισοδήματος. Προκύπτει ωστόσο αυτή η έννοια από τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 4, στην οποία ορίζεται ότι εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος είναι το εισόδημα από κάθε πηγή το οποίο προκύπτει ύστερα από την αφαίρεση των δαπανών για την απόκτηση του. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει εμμέσως και η έννοια του ακαθάριστου εισοδήματος.

Ο φορολογικός νομοθέτης ωστόσο έχει εισάγει και την έννοια του φορολογητέου εισοδήματος, η οποία συχνά απαντάται στο κείμενο του Κ.Φ.Ε., αφού το φορολογητέο εισόδημα είναι τελικά εκείνο στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος. Έτσι, στο κείμενο του φορολογικού νόμου συνυπάρχουν η έννοια του ακαθάριστου εισοδήματος, του καθαρού εισοδήματος και του φορολογητέου εισοδήματος, έννοιες οι οποίες σε κάποιες περιπτώσεις του κειμένου του

φορολογικού νόμου διατυπώνονται κακότεχνα, με συνέπεια να προκαλούν σύγχυση. Μία αποσαφήνιση των εννοιών αυτών είναι αναγκαία. Έτσι, ως:

* **Ακαθάριστο εισόδημα** νοείται το εισόδημα που αποκτά ο φορολογούμενος σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο από την προσωπική του εργασία ή ως καρπύ περιουσιακού του στοιχείου, πριν αφαιρεθούν από αυτό οι δαπάνες απόκτηση οι οποίες για κάθε πηγή εισοδήματος ορίζονται ρητά.

* **Καθαρό εισόδημα** νοείται το εισόδημα που απομένει μετά την αφαίρεση από το ακαθάριστο εισόδημα των κατά περίπτωση δαπανών.

Φορολογητέο εισόδημα είναι το εισόδημα το οποίο τελικά υπόκειται σε φόρο και το οποίο προκύπτει μετά την αφαίρεση από το καθαρό εισόδημα ορισμένων στοιχειωδών δαπανών οι οποίες έχουν χορηγηθεί για λόγους κοινωνικούς ως ελάχιστο όριο συντήρησης του φορολογούμενου και της οικογένειάς του και οι οποίες ορίζονται ρητά στο φορολογικό νόμο. Αν φορολογούμενος δεν έχει πραγματοποιήσει σε κάποιο έτος κάποια από τις δαπάνες αυτές, τότε το καθαρό εισόδημα του είναι και φορολογητέο.

1.4 Φορολογία εισοδήματος που προκύπτει στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή: Στη διάταξη του άρθρου 1 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι ο φόρος επιβάλλεται στο καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην ημεδαπή ή την αλλοδαπή. Το ίδιο ορίζεται και στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε. Από το συνδυασμό των δύο αυτών διατάξεων προκύπτει ότι ο φόρος επιβάλλεται στο εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα ανεξάρτητα αν ο δικαιούχος ίου εισοδήματος αυτού είναι κάτοικος Ελλάδας ή κατοικεί στην αλλοδαπή. Σύμφωνα με την 1214/1983 απόφαση του Σ.τ.Ε., εισόδημα προκύπτουν στην Ελλάδα και συνεπώς υποκείμενο σε φόρο εισοδήματος, ανεξαρτήτως του τόπου κατοικίας ή διαμονής του φυσικού προσώπου που το απέκτησε, είναι το αντλούμενο από πηγή κείμενη στην Ελλάδα. Τέτοιο εισόδημα, σύμφωνα με την απόφαση του δικαστηρίου, αποτελεί και το χρηματικό ποσό το οποίο καταβάλλεται στην Ελλάδα από ημεδαπή εταιρεία, σε εκτέλεση συμβατικής υποχρέωσης της και υπό τη μορφή αντιπαροχής για εκχώρηση δικαιωμάτων που έγινε στην Ελλάδα.

Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι αν για παράδειγμα Γερμανός ή Έλληνας υπήκοος κατοικεί μόνιμα στη Γερμανία και αποκτά εισόδημα από εκμίσθωση οικοδομής που βρίσκεται στην Ελλάδα, θα υπαχθεί σε φόρο για το εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα.

Από τη διάταξη προκύπτει ακόμη ότι αν κάτοικος Ελλάδος αποκτά εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, θα υπαχθεί σε φόρο χωρίς καμία αμφισβήτηση. Ακόμη, ο κάτοικος Ελλάδος θα υπαχθεί σε φόρο για το εισόδημα που αποκτά από πηγή που βρίσκεται στην αλλοδαπή. Έτσι, αν υποθεθεί ότι Έλληνας ή Γερμανός υπήκοος κατοικεί μόνιμα στην Ελλάδα και αποκτά εισόδημα από σύνταξη που του έχει χορηγηθεί από τη γερμανική κυβέρνηση, η σύνταξη αυτή θα υπαχθεί σε φόρο εισοδήματος στην Ελλάδα. Στην περίπτωση αυτή θα εφαρμοσθεί ωστόσο η σύμβαση για την αποφυγή της διπλής φορολογίας που έχει υπογραφεί μεταξύ Ελλάδος και Γερμανίας.

Κεφάλαιο 3

Υποκείμενο του φόρου

1. Υποκείμενο του φόρου: Στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ποιος είναι υποκείμενος σε φόρο εισοδήματος. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, σε φόρο εισοδήματος υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο που αποκτά εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του. Ακόμη, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του, σε φόρο υπόκειται κάθε φυσικό πρόσωπο για τα εισοδήματα που προκύπτουν στην αλλοδαπή, εφόσον έχει την κατοικία του στην Ελλάδα.

1.2 Έννοια φυσικού προσώπου: Η έννοια του φυσικού προσώπου δίνεται από τον Αστικό Κώδικα, σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου ως φυσικό πρόσωπο νοείται ο άνθρωπος που είναι ικανός να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις εφόσον γεννηθεί ζωντανός (άρθρα 34-35 Α.Κ.). Το κυοφορούμενο, που δεν θεωρείται κατά τη διάρκεια της κύησης του φυσικό πρόσωπο, γίνεται υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εφόσον γεννηθεί ζωντανό (άρθρο 36 Α.Κ.). Δεν είναι ωστόσο αναγκαία για την απόκτηση δικαιωμάτων και κατά συνέπεια φορολογικών υποχρεώσεων η ύπαρξη δίκαιο τακτικής ικανότητας.

Το φυσικό πρόσωπο φορολογείται:

- αν αυτό έχει την κατοικία ή διαμονή του στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την υπηκοότητα του,
- αν αποκτά εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την κατοικία ή τη διαμονή του ή από την υπηκοότητα του.

Στην περίπτωση που φυσικό πρόσωπο το οποίο κατοικεί στην Ελλάδα φορολογείται για εισόδημα που έχει προκύψει στην αλλοδαπή, ο φορολογικός νόμος έχει προβλέψει με σχετική διάταξη, προς το σκοπό αποφυγής της διπλής φορολογίας, ότι από το φόρο που προκύπτει για το συνολικό εισόδημα του προσώπου αυτού, αφαιρείται ο φόρος που αποδεδειγμένα έχει καταβληθεί στην αλλοδαπή για το εισόδημα που έχει προκύψει εκεί.

1.3 Έννοια κατοικίας: Ο προσδιορισμός της κατοικίας του φορολογούμενου έχει ουσιαστική σημασία διότι αυτή καθορίζει τον τρόπο φορολογίας του, αν δηλαδή αυτός θα φορολογηθεί για το σύνολο των εισοδημάτων

οπουδήποτε και αν αυτά έχουν προκύψει (στην Ελλάδα ή την αλλοδαπή) ή αν θα φορολογηθεί μόνο για το εισόδημα που έχει προκύψει στην Ελλάδα.

Η φορολογική νομοθεσία δεν έχει ορίσει την έννοια της κατοικίας.

Σύμφωνα με τη διοικητική πρακτική και τη δικαστηριακή νομολογία, η έννοια της κατοικίας για τους σκοπούς της φορολογίας είναι ταυτόσημη με την έννοια της κατοικίας όπως αυτή ορίζεται από τον Αστικό Κώδικα, σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου (άρθρο 51) κατοικία είναι ο τόπος όπου ένα πρόσωπο έχει εγκατασταθεί μόνιμα και ο οποίος αποτελεί το κέντρο των βιοτικών σχέσεων. Κανένας δεν μπορεί να έχει ταυτόχρονα περισσότερες από μία κατοικίες. Η κατοικία διατηρείται ώσπου να αποκτηθεί νέα. Αν δεν μπορεί να αποδειχθεί η τελευταία κατοικία του προσώπου, κατοικία θεωρείται ο τόπος της διαμονής του (Α.Κ. 52-53). Κατοικία για την επιβολή του φόρου θεωρείται η αστική κατοικία όπως αυτή ορίζεται από τον Α.Κ.

Η έρευνα για την υπαγωγή ενός φυσικού προσώπου σε φόρο ή όχι θα πρέπει να στρέφεται στην εξακρίβωση της κατοικίας ή της διαμονής του, καθόσον εάν το φυσικό πρόσωπο κατοίκησε ή διέμεινε επί εξάμηνο στην Ελλάδα, υπόκειται σε φόρο για το σύνολο του εισοδήματος οπουδήποτε αυτό έχει προκύψει, εάν δε κατοικεί στην αλλοδαπή, υπόκειται σε φόρο μόνον εφόσον το εισόδημα προέκυψε στην Ελλάδα. Στην έρευνα αυτή η έννοια του 5ου «κατοικία» θα λαμβάνεται με βάση τις διατάξεις του Α.Κ.

Η κατοικία μεταβάλλεται με τη μετοίκηση ενός προσώπου σε άλλο τόπο με την πρόθεση της κυρίας και μόνιμης εγκατάστασης σε αυτόν. Απαιτούνται όμως για την εξακρίβωση αυτής της πρόθεσης τα στοιχεία του *corpus* και του *animus* γι' αυτό ούτε η θέληση ούτε η πρόσκαιρη διαμονή συνιστά μεταβολή της κατοικίας, ούτε η προσωρινή απομάκρυνση καταργεί την ήδη υπάρχουσα οικία.

Έτσι, η διαμονή ενός προσώπου στο εξωτερικό λόγω σπουδών δεν συνιστά την αλλαγή κατοικίας αυτού στην Ελλάδα, εφόσον δεν αποδεικνύεται πρόθεση προσώπου για μεταβολή της κατοικίας.

1.4 Κατοικία έμμισθων δημόσιων υπάλληλων: Στη διάταξη της αρ. 2 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν στο εξωτερικό θεωρούνται για την επιβολή του φόρου ότι έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα. Στη διάταξη ορίζεται ρητά κατοικούντες στην Ελλάδα θεωρούνται μόνον οι έμμισθοι υπάλληλοι του Δημοσίου, δηλαδή όσοι μισθοδοτούνται από το ελληνικό δημόσιο. Συνεπώς, με κατ' αντιδιαστολή επιχείρημα, οι υπάλληλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου, κοινωφελών ιδρυμάτων, οργανισμών κ.λπ., οι οποίοι υπηρετούν στο εξωτερικό, δεν θεωρείται από φορολογική άποψη ότι έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα.

1.5 Σχολάζουσα κληρονομιά: Σε φόρο εισοδήματος υποβάλλεται, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε., και η σχολάζουσα κληρονομία, δηλαδή τα εισοδήματα που προέρχονται από κληρονομική περιουσία της οποίας ο

κληρονόμος είναι άγνωστος. Σύμφωνα με τον Α.Κ. (άρθρο 1865), αν ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο αν αποδέχθηκε την κληρονομιά, το δικαστήριο της κληρονομιάς, ύστερα από αίτηση εκείνου που έχει έννομο συμφέρον ή και αυτεπάγγελτα, διορίζει κηδεμόνα της κληρονομιάς. Αυτός έχει υποχρέωση, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε., να υποβάλει δήλωση φόρου εισοδήματος για τα εισοδήματα που προκύπτουν από την κληρονομιά της οποίας ο κληρονόμος είναι άγνωστος.

1. 60 πτωχεύσας ως υποκείμενο φόρου: Σύμφωνα με τις διατάξεις του Εμπορικού Νόμου «Περί πτωχεύσεως» (άρθρα 525 - 677), από την ημέρα τής δημοσίευσης της απόφασης που κηρύσσει την πτώχευση, ο πτωχεύσας στερείται αυτοδικαίως του δικαιώματος της διοίκησης της περιουσίας του. Στην πτωχευτική περιουσία δεν περιλαμβάνεται η περιουσία που αποκτάται από αυτόν μετά την κήρυξη της πτώχευσης.

Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η πτώχευση δεν συνεπάγεται δικαιοπρακτική ανικανότητα του πτωχεύσαντος. Συνεπώς ο έμπορος που έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης είναι ικανός να δικαιοστρατεί, να ενεργεί δηλαδή εμπορικές πράξεις και να είναι διαχειριστής αλλότριων.

Κατά την πιο πάνω έννοια ο πτωχεύσας δεν παύει να είναι υποκείμενο φόρου και κατ' ακολουθία να έχει αυτός υποχρέωση υποβολής φορολογικής

1. 7 Κατοικία έμμισθων δημόσιων υπάλληλων: Στη διάταξη της αρ. 2 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι που υπηρετούν στο εξωτερικό θεωρούνται για την επιβολή του φόρου ότι έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα. Στη διάταξη ορίζεται ρητά κατοικούντες στην Ελλάδα θεωρούνται μόνον οι έμμισθοι υπάλληλοι του Δημοσίου, δηλαδή όσοι μισθοδοτούνται από το ελληνικό δημόσιο. Συνεπώς, με κατ' αντιδιαστολή επιχείρημα, οι υπάλληλοι των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου, κοινωφελών ιδρυμάτων, οργανισμών κ.λπ., οι οποίοι υπηρετούν στο εξωτερικό, δεν θεωρείται από φορολογική άποψη ότι έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα.

1. 8 Σχολάζουσα κληρονομιά: Σε φόρο εισοδήματος υποβάλλεται, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε., και η σχολάζουσα κληρονομιά, δηλαδή τα εισοδήματα που προέρχονται από κληρονομική περιουσία της οποίας ο κληρονόμος είναι άγνωστος. Σύμφωνα με τον Α.Κ.

(άρθρο 1865), αν ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο αν αποδέχθηκε την κληρονομιά, το δικαστήριο της κληρονομιάς, ύστερα από αίτηση εκείνου που έχει έννομο συμφέρον ή και αυτεπάγγελτα, διορίζει κηδεμόνα της κληρονομιάς. Αυτός έχει υποχρέωση, σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε., να υποβάλει δήλωση φόρου εισοδήματος για τα εισοδήματα που προκύπτουν από την κληρονομιά της οποίας ο κληρονόμος είναι άγνωστος.

1. 90 πτωχεύσας ως υποκείμενο φόρου: Σύμφωνα με τις διατάξεις του Εμπορικού Νόμου «Περί πτωχεύσεως» (άρθρα 525 - 677), από την ημέρα τής δημοσίευσης της απόφασης που κηρύσσει την πτώχευση, ο πτωχεύσας στερείται αυτοδικαίως του δικαιώματος της διοίκησης της περιουσίας του.

Στην πτωχευτική περιουσία δεν περιλαμβάνεται η περιουσία που αποκτάται από αυτόν μετά την κήρυξη της πτώχευσης.

Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η πτώχευση δεν συνεπάγεται δικαιοπρακτική ανικανότητα του πτωχεύσαντος. Συνεπώς ο έμπορος που έχει κηρυχθεί σε κατάσταση πτώχευσης είναι ικανός να δικαιοστρατεί, να ενεργεί δηλαδή εμπορικές πράξεις και να είναι διαχειριστής αλλότριων.

Κατά την πιο πάνω έννοια ο πτωχεύσας δεν παύει να είναι υποκείμενο φόρου και κατ' ακολουθία να έχει αυτός υποχρέωση υποβολής φορολογικής

δήλωσης για το εισόδημα που προκύπτει από την εξωπτωχευτική του περιουσία, καθώς και για το εισόδημα των ανήλικων παιδιών του με τις προϋποθέσεις που θέτει ο Κ.Φ.Ε. στο άρθρο 5.

Το φυσικό πρόσωπο που έχει πτωχεύσει εξακολουθεί να είναι υποκείμενο φόρου και για το εισόδημα που προκύπτει από την πτωχευτική του περιουσία. Απλώς, στην περίπτωση αυτή, η δήλωση φόρου εισοδήματος υποβάλλεται από το σύνδικο, ο οποίος δεν υποκαθιστά το φορολογικώς υπόχρεο πρόσωπο.

Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 2 του άρθρου 61 του Κ.Φ.Ε., οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να επιδώσουν φορολογική δήλωση ο καθένας χωριστά, εφόσον ο ένας από αυτούς βρίσκεται σε κατάσταση πτώχευσης. Με βάση τη διάταξη αυτή, εάν ο σύζυγος πτωχεύσει, η σύζυγος υποβάλλει χωριστά δήλωση φορολογίας του εισοδήματος της. Η διάταξη είναι μάλλον ατυχής, διότι η πτώχευση δεν συνεπάγεται απώλεια της δικαιοπρακτικής ικανότητας του πτωχεύσαντος. Συνεπώς, εφόσον αυτός έχει υποχρέωση να υποβάλει φορολογική δήλωση για τα εισοδήματα που αποκτά από την έξω πτωχευτική του περιουσία ή από την προσωπική του εργασία, μπορεί να συμπεριλάβει στη δήλωση του και τα εισοδήματα της συζύγου του.

1.70 ανήλικος ως υποκείμενο φόρου: Τα εισοδήματα του ανήλικου παιδιού προστίθενται, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 5 ου Κ.Φ.Ε., στο εισόδημα ενός εκ των γονέων του, κατά τις διακρίσεις ου θέτει η διάταξη. Το ανήλικο παιδί ωστόσο είναι υποκείμενο φόρου για ορισμένα εισοδήματα τα οποία ορίζονται ρητά από τη διάταξη της αρ. 4 του ίδιου άρθρου (περισσότερα στην ερμηνεία των διατάξεων του άρθρου 5).

1.80ι κληρονόμοι ως υποκείμενο φόρου: Οι υποχρεώσεις του κληρονομούμενου, μεταξύ των οποίων και οι υποχρεώσεις προς το Δημόσιο, μεταβιβάζονται κατά τον Α.Κ. στους κληρονόμους, τους οποίους συνεπώς βαρύνει και η φορολογική υποχρέωση του αποβιώσαντος. Σε αυτή την περίπτωση η φορολογική δήλωση με την οποία δηλώνονται τα εισοδήματα του αποβιώσαντος υποβάλλεται από κοινού από τους κληρονόμους του, ο φόρος όμως που αναλογεί στα εισοδήματα αυτά μερίζεται ανάλογα με τη μερίδα καθενός κληρονόμου.

1.9 Οι ομόρρυθμες και ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές

εταιρείες, οι συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και οι κοινοπραξίες, ως υποκείμενα φόρου: Μέχρι και τη χρήση του 1984 τα νομικά πρόσωπα των εταιρειών αυτών, των κοινωνιών και των κοινοπραξιών ήταν ίδια υποκείμενα φόρου για τα εισοδήματα που αποκτούσαν. Τα καθαρά κέρδη τους φορολογούνταν τόσο στο όνομα του νομικού προσώπου όσο και στο όνομα των εταίρων ή μελών τους. Από τη χρήση του έτους 1985 μέχρι και τη χρήση του 1991, υποκείμενο φόρου για τα καθαρά κέρδη των προσώπων αυτών ήσαν μόνο οι εταίροι των εταιρειών ή τα μέλη και οι κοινωνοί των κοινοπραξιών και των κοινωνιών αντίστοιχα.

Από τη χρήση του 1992 οι πιο πάνω εταιρείες, οι κοινωνίες και οι κοινοπραξίες κατέστησαν ίδια υποκείμενα φόρου, με βάση τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 7 του Ν. 2065/1992. Έτσι, στη διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 2 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι σε φόρο υπόκεινται επίσης οι ομόρρυθμες εταιρείες, οι ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, οι συμμετοχικές ή αφανείς εταιρείες, καθώς και οι κοινοπραξίες της παρ. 2 του άρθρου 2 του Κ.Β.Σ.

Η έννοια, η νομική προσωπικότητα και η φορολογική μεταχείριση των πιο πάνω προσώπων έχουν συνοπτικά ως εξής:

* Ομόρρυθμη εταιρεία: Ομόρρυθμη είναι η εταιρεία που συνιστάται μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων, οι οποίοι ευθύνονται προσωπικώς αλληλεγγύως και απεριορίστως για όλες τις υποχρεώσεις αυτής. Διέπεται από τις διατάξεις του Εμπορικού Νόμου (άρθρα 20 ως και 22) και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα (άρθρα 741 ως και 784).

Κύριο χαρακτηριστικό της ομόρρυθμης εταιρείας είναι το απεριορίστο και αλληλέγγυο της ευθύνης των μελών της. Αποκτά νομική προσωπικότητα από την τήρηση των κανόνων δημοσιότητας που επιβάλλονται από το νόμο, από τη δημοσίευση δηλαδή του εταιρικού της.

Τα καθαρά κέρδη των ομόρρυθμων εταιρειών φορολογούνται στο όνομα του νομικού προσώπου με αναλογικό συντελεστή μετά την αφαίρεση από αυτά της επιχειρηματικής αμοιβής για μέχρι τρεις εταίρους, η οποία υπολογίζεται με βάση τα ποσοστά συμμετοχής αυτών στην εταιρεία, στο 50% των καθαρών κερδών.

* Ετερόρρυθμη εταιρεία: Ετερόρρυθμη είναι η εταιρεία στην οποία ένα ή περισσότερα πρόσωπα ευθύνονται προσωπικώς και απεριορίστως, ενώ τα υπόλοιπα πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτή ευθύνονται μέχρι ου ποσού της συνεισφοράς τους.

Διέπεται από τις διατάξεις του Εμπορικού Νόμου (άρθρα 23 ως και 28) και συμπληρωματικά από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα (άρθρα 741 ως και 784). Αποκτά νομική προσωπικότητα από τη δημοσίευση του εταιρικού της.

Τα καθαρά κέρδη των ετερόρρυθμων εταιρειών φορολογούνται όπως ακριβώς αυτά των ομόρρυθμων. ί

* Κοινωνία Αστικού Δικαίου: Η κοινωνία διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 785 ως και 805 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 785, αν ένα δικαίωμα ανήκει σε περισσότερους από κοινού όσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, υπάρχει ανάμεσα τους κοινωνία κατ' ιδανικά μέρη. Σε περίπτωση αμφιβολίας, λογίζεται ότι τα μέρη είναι ίσα.

Αντικείμενο της κοινωνίας είναι η ύπαρξη ενός δικαιώματος σε πολλά πρόσωπα και η έννομη σχέση μεταξύ των φορέων του δικαιώματος αυτού, από την οποία απορρέουν ενοχικές συνέπειες και συμφέροντα ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, όπως η συγκυριότητα, οι πραγματικές δουλείες, η επικαρπία, το ενέχυρο, η υποθήκη, η νομή, η κατοχή, τα ενοχικά δικαιώματα, το δικαίωμα στα προϊόντα της διανοίας, στην εφεύρεση και στην ευρεσιτεχνία.

Η κοινωνία γεννιέται από μονομερείς δικαιοπραξίες, από συμβάσεις, από άλλα νομικά γεγονότα, αλλά και από τυχαία, όταν αυτή δημιουργείται ανεξάρτητα από σύμβαση ή άλλο δικαιογόνιο γεγονός.

Η κοινωνία του αστικού δικαίου που ασκεί επιχείρηση ή επάγγελμα φορολογείται με αναλογικό συντελεστή, που υπολογίζεται στα καθαρά κέρδη της. Ειδικότερα η κοινωνία κληρονομικού δικαίου, στην οποία μεταξύ των κοινωνιών περιλαμβάνονται και ανήλικοι, φορολογείται με αναλογικό συντελεστή, ο οποίος επιβάλλεται στα καθαρά κέρδη που απομένουν μετά την αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβής για μέχρι τρεις κοινωνούς, η οποία υπολογίζεται με βάση τα ποσοστά συμμετοχής τους στη κοινωνία, στο 50% των καθαρών κερδών.

* Αστική κερδοσκοπική ή μη εταιρεία: Η αστική εταιρεία διέπεται από τις διατάξεις των άρθρων 741 ως και 784 του Α.Κ. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 741, με τη σύμβαση της εταιρείας δύο ή περισσότεροι έχουν αμοιβαίως υποχρέωση να επιδιώκουν με κοινές εισφορές κοινό σκοπό, ιδίως οικονομικό.

Η αστική εταιρεία καταρτίζεται κατ' αρχήν ατύπως και όταν ακόμη επιδιώκει πράξεις για τις οποίες ο νόμος απαιτεί την τήρηση ορισμένου τύπου. Αν όμως ο νόμος απαιτεί για την εταιρική εισφορά την τήρηση τύπου, τότε ο τύπος αυτός θα τηρηθεί για την κατάρτιση της εταιρικής σύμβασης. Η αστική εταιρεία δεν αποτελεί νομικό πρόσωπο και κατά συνέπεια δεν είναι αυτοτελής φορέας της εταιρικής περιουσίας, ούτε των εταιρικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Φορείς αυτών είναι οι εταίροι.

Σύμφωνα ωστόσο με τη διάταξη του άρθρου 784 Α.Κ., αν η αστική εταιρεία επιδιώκει οικονομικό σκοπό, αποκτά νομική προσωπικότητα, εφόσον τηρηθούν οι όροι δημοσιότητας που ο νόμος τάσσει για το σκοπό αυτό στις ομόρρυθμες εμπορικές εταιρείες. Στην περίπτωση αυτή δηλαδή ο Α.Κ. απαιτεί και για τις αστικές εταιρείες την τήρηση του τύπου που προβλέπεται για τις ομόρρυθμες εταιρείες.

Οι αστικές εταιρείες έχουν συνήθως ως αντικείμενο εργασιών γεωργικές εκμεταλλεύσεις, ή την αγορά και πώληση ακινήτων, ή την εκμίσθωση μεγάλων ακινήτων.

Αν η αστική εταιρεία είναι κερδοσκοπική ή όχι είναι θέμα πραγματικό που κρίνεται από τη φορολογική αρχή και τα δικαστήρια, έστω και αν η μη επιδίωξη

κερδοσκοπικού σκοπού έχει οριστεί στον τύπο με τον οποίο αυτή έχει τυχόν περιβληθεί. Χαρακτηριστικό ωστόσο στοιχείο που διακρίνει τις μη κερδοσκοπικές από τις απλές αστικές εταιρείες είναι η μη διανομή ωφελημάτων οποιασδήποτε μορφής στα μέλη τους.

- Αφανείς ή συμμετοχικές εταιρείες: Ο Εμπορικός νόμος στα άρθρα 47 ως και 50 προβλέπει και μία τρίτη μορφή εμπορικής εταιρείας, τη μετοχική εμπορική εταιρεία, η οποία, λόγω του ότι δεν υπόκειται στις διατυπώσεις δημοσιότητας που υπόκεινται οι λοιπές εμπορικές εταιρείες, έχει χαρακτηριστεί και αφανής εταιρεία. Η ύπαρξη της εταιρείας αυτής μπορεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των πιο πάνω άρθρων, να αποδειχθεί με την εμφάνιση των βιβλίων της ή της αλληλογραφίας της ή και διά μαρτύρων.

Άτυπη, και συνεπώς αφανής, είναι ακόμη η εταιρεία που προέρχεται από νομοτύπως συσταθείσα εταιρεία (ομόρρυθμη, ετερόρρυθμη και περιορισμένης ευθύνης), η οποία μετά τη λήξη του χρόνου διαρκείας της εξακολουθεί να λειτουργεί, χωρίς να έχουν τηρηθεί για την εκ νέου σύσταση της οι νόμιμες διατυπώσεις (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών Ε. 1944/ΠΟΛ. 48/1986). Σύμφωνα εξάλλου με τη νομολογία των δικαστηρίων (Α.Π. 991/1983), το κριτήριο διάκρισης μεταξύ αφανούς και αδημοσίευτης ομόρρυθμης εταιρείας βρίσκεται στον τρόπο που συμβάλλεται ο διαχειριστής, αν δηλαδή αυτός συμβάλλεται στο όνομα και για λογαριασμό όλων των εταίρων είναι αδημοσίευτη ομόρρυθμη εταιρεία ή αν συμβάλλεται για ίδιο όνομα, οπότε είναι αφανής εταιρεία.

* Κοινοπραξία: Ο Κ.Φ.Ε. στην παρ. 4 του άρθρου 2 ορίζει πως υποκείμενο του φόρου εισοδήματος είναι και οι κοινοπραξίες της παρ. 2 του άρθρου 2 του Κ.Β.Σ. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, όπως ισχύουν από 1-1-2003 μετά την τροποποίηση και συμπλήρωση τους με την παρ. 2 του άρθρου 1 του Ν. 3052/2002, η κοινοπραξία επιτηδευματιών θεωρείται επιτηδευματίας για την εφαρμογή του Κ.Β.Σ., εφόσον έχει ορισμένη επαγγελματική διεύθυνση, αποβλέπει στη διενέργεια συγκεκριμένης πράξης, αποδεικνύεται με έγγραφη συμφωνία που κατατίθεται στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. πριν από την έναρξη των εργασιών της και τα μέλη της είναι φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή είναι ομόρρυθμα μέλη διαφορετικής ομόρρυθμης ή ετερόρρυθμης εταιρείας.

Με την κατάθεση της έγγραφης συμφωνίας στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. η κοινοπραξία δεν αποκτά νομική προσωπικότητα, διότι, όπως έχουν δεχθεί τα δικαστήρια (Ε.Α. 734/1980), αυτή είναι εταιρεία χωρίς νομική προσωπικότητα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 του Κ.Β.Σ., η προϋπόθεση της διενέργειας συγκεκριμένης πράξης δεν απαιτείται προκειμένου για κοινοπραξία επιτηδευματιών που έχει ως αντικείμενο εργασιών την αποκλειστικά εκτός της χώρας πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών, ή την προβολή και προώθηση ελληνικών προϊόντων με οποιονδήποτε τρόπο, την εκμετάλλευση συγκοινωνιακών γραμμών πλοίων, τη διενέργεια περιηγητικών πλόων και την εκμετάλλευση ρυμουλκών και ναυαγοσωστικών πλοίων.

Με τις ρυθμίσεις του Ν. 3052/2002 έχει οριστεί ότι η κοινοπραξία πρέπει να έχει επωνυμία η οποία να απαρτίζεται από τα ονόματα των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτή ή την επωνυμία όλων των μελών, ή τουλάχιστον του ενός εξ αυτών και τη φράση «και Σία». Έχει ορισθεί ακόμη ότι ως μέλη της κοινοπραξίας μπορεί να υπεισέλθουν οι κληρονόμοι αποβιώσαντος μέλους της, εφόσον αυτό προβλέπεται στην έγγραφη συμφωνία που έχει κατατεθεί στη Δ.Ο.Υ., καθώς και ότι στην κοινοπραξία μπορεί να συμμετέχει και άλλη κοινοπραξία.

Σύμφωνα εξάλλου με τις ρυθμίσεις του πιο πάνω νόμου, χαρακτηρίζονται ως κοινοπραξίες του Κ.Β.Σ. όλες οι κοινοπραξίες που ορίζονται από διατάξεις άλλων νόμων, χωρίς να ερευνάται αν καλύπτουν ή όχι τις προϋποθέσεις που τίθενται από τις διατάξεις του Κ.Β.Σ. Ουσιαστικά με τις νέες ρυθμίσεις, από 1-1-2003 έχουν καταστεί υποκείμενα φόρου όλες οι κοινοπραξίες.

Τα καθαρά κέρδη των κοινοπραξιών φορολογούνται με αναλογικό συντελεστή. Ειδικότερα τα καθαρά κέρδη των κοινοπραξιών των αρχιτεκτόνων και μηχανικών που έχουν αντικείμενο εργασιών τη σύνταξη μελετών και σχεδίων οικοδομικών και λοιπών τεχνικών έργων, την επίβλεψη της εκτέλεσης ή τη διεύθυνση τεχνικού έργου, τη διενέργεια πραγματογνωμοσυνών και διαιτησιών, προσδιορίζονται τεκμαρτά, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 49 του Κ.Φ.Ε.

Περισσότερα για τον τρόπο φορολογίας των πιο πάνω προσώπων αναπτύσσονται κατά την ερμηνεία του άρθρου 10 του Κ.Φ.Ε.

Κεφάλαιο 4

Χρόνος επιβολής του φόρου

Γενικά: Με τις διατάξεις των παρ. 1 και/2 του άρθρου 3 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ο χρόνος επιβολής του φόρου, καθώς και η διάρκεια του οικονομικού έτους. Έτσι, στη διάταξη της παρ. 1 ορίζεται ότι ο φόρος επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος στο εισόδημα που αποκτάται μέσα στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος κατά τις διακρίσεις που ορίζει ο νόμος, ενώ στη διάταξη της παρ. 2 ορίζεται ότι η διάρκεια του οικονομικού έτους αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου ημερολογιακού έτους.

Από τις διατάξεις αυτές προκύπτουν δύο αρχές: η αρχή του ετήσιου της φορολογίας και η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων.

1. Αρχή του ετήσιου της φορολογίας: Σύμφωνα με την αρχή αυτή, ο φόρος επιβάλλεται κάθε χρόνο στο συνολικό καθαρό εισόδημα που έχει προκύψει στο αμέσως προηγούμενο έτος, ανεξάρτητα αν το εισόδημα αυτό έχει εισπραχθεί από το δικαιούχο. Έτσι, το Δημόσιο έχει το δικαίωμα την πρώτη ημέρα κάθε έτους να επιβάλλει φόρο για το εισόδημα που έχει προκύψει το προηγούμενο έτος κατά τις διακρίσεις που προβλέπει ο νόμος.

Ο φορολογικός νόμος ανάφερα ότι ο φόρος επιβάλλεται κάθε οικονομικό έτος στο εισόδημα που έχει προκύψει στο αμέσως προηγούμενο οικονομικό έτος κατά τις διακρίσεις που ορίζει. Κατά τις διακρίσεις αυτές το προηγούμενο οικονομικό έτος μπορεί να είναι ημερολογιακό, να αρχίζει δηλαδή την 1η Ιανουαρίου και να λήγει την 31η Δεκεμβρίου, μπορεί να είναι διαχειριστικό έτος αν αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει στις 31 Δεκεμβρίου ή να αρχίζει την 1η Ιουλίου και να λήγει στις 30 Ιουνίου του επόμενου έτους, να έχει περίοδο δωδεκάμηνη, μικρότερη ή μεγαλύτερη του δωδεκάμηνου, ή μπορεί να είναι αγροτικό έτος του οποίου η έναρξη και η λήξη είναι συνάρτηση του χρόνου έναρξης της σποράς και λήξης της συγκομιδής των αγροτικών προϊόντων. Συνεπώς το προηγούμενο οικονομικό είναι κατά κυριολεξία η διαχειριστική περίοδος στην οποία έχει προκύψει το εισόδημα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού», οικονομικό έτος είναι η χρονική περίοδος η οποία περιλαμβάνει τις διοικητικές πράξεις και τα γεγονότα που σχετίζονται με τη διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Ο ορισμός αυτός είναι ευρύς και αναφέρεται στη χρονική διάρκεια εκτέλεσης του προϋπολογισμού, η οποία είναι κατά κανόνα ένα ημερολογιακό έτος.

Στη φορολογία εισοδήματος έχει επικρατήσει να αποκαλείται οικονομικό έτος το έτος στο οποίο υποβάλλεται η δήλωση φορολογίας εισοδήματος των φυσικών και νομικών προσώπων, με βάση την οποία επιβάλλεται ο φόρος.

2. Αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων: Από τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 3 του Κ.Φ.Ε. απορρέει ακόμη η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων. Από την αρχή αυτή προκύπτει ότι κάθε διαχειριστική (φορολογική) περίοδος είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από τις άλλες διαχειριστικές περιόδους. Αυτό σημαίνει ότι το οικονομικό αποτέλεσμα μιας χρήσης δεν συμψηφίζεται με το αντίστοιχο αποτέλεσμα της προηγούμενης ή της επόμενης διαχειριστικής περιόδου.

Η αρχή αυτή αφορά τόσο τα έσοδα όσο και τα έξοδα. Τα έσοδα φορολογούνται στη διαχειριστική περίοδο που προέκυψαν και οι δαπάνες βαρύνουν τα αποτελέσματα της διαχειριστικής περιόδου κατά την οποία γεννήθηκε η αξίωση (Σ.τ.Ε. 2503/1983). Όπως εξάλλου έχουν δεχθεί τα δικαστήρια (Σ.τ.Ε. 3344/1982), κάθε διαχειριστική περίοδος είναι αυτοτελής γι' αυτό και η κρίση με τελεσίδικη δικαστική απόφαση που αφορά φόρο εισοδήματος προηγούμενου έτους δεν παράγει δεδικασμένο που να δεσμεύει το δικαστήριο για άλλο οικονομικό έτος.

Η αρχή της αυτοτέλειας των διαχειριστικών περιόδων κάμπτεται ωστόσο σε ορισμένες περιπτώσεις και ειδικότερα στην περίπτωση μεταφοράς της ζημίας των εμπορικών και γεωργικών επιχειρήσεων στα πέντε επόμενα έτη, την οποία προβλέπει η παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε. Σύμφωνα με την 3640/1985 απόφαση του Σ.τ.Ε., η διάταξη του άρθρου 4 του Ν.Δ. 3323/1955 (Ν. 2238/1994) είναι στενός ερμηνευτέα, διότι θεσπίζει εξαίρεση από την αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων. Ακόμη, εξαίρεση από την αρχή της αυτοτέλειας των διαχειριστικών περιόδων ή χρήσεων θεσπίζεται με τις διατάξεις των δύο τελευταίων εδαφίων της παρ. 6 του άρθρου 48 του Κ.Φ.Ε., με τις οποίες

επιτρέπεται η κατανομή του εισοδήματος ή της ζημίας των συγγραφέων, των μουσουργών, των ζωγράφων, των γλυπτών και των χαρακτών στο έτος κτήσης ή πρόκυψης αντίστοιχα, και στα τρία επόμενα έτη.

Κεφάλαιο 5

Εισόδημα και εξεύρεση του

1. Καθαρό εισόδημα: Στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., ορίζεται ότι εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος είναι το εισόδημα που προέρχεται από κάθε πηγή ύστερα από την αφαίρεση των δαπανών για την απόκτηση του, όπως αυτό προσδιορίζεται ειδικότερα στα άρθρα 20 έως και 51.0 φόρος εισοδήματος, τα πρόστιμα και οι πρόσθετοι φόροι δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση από το εισόδημα αυτό.

Ο φορολογικός νόμος δεν δίνει την έννοια του εισοδήματος το οποίο υπόκειται σε φόρο. Στην πιο πάνω διάταξη ορίζεται ότι εισόδημα στο οποίο επιβάλλεται ο φόρος είναι αυτό που προκύπτει από κάθε πηγή μετά την αφαίρεση των δαπανών για την απόκτηση του. Δεν θεωρούνται, σύμφωνα με τη διάταξη, δαπάνη που αφαιρείται, ο φόρος εισοδήματος, τα πρόστιμα και οι πρόσθετοι φόροι.

Από την πιο πάνω διάταξη προκύπτει η έννοια του ακαθάριστου και καθαρού εισοδήματος. Ως ακαθάριστο εισόδημα νοείται αυτό που προκύπτει περιοδικά από την εκμετάλλευση μιας διαρκούς πηγής, δηλαδή από την εκμετάλλευση ακινήτων, από κινητές αξίες, εμπορικές ή γεωργικές επιχειρήσεις, από μισθωτές υπηρεσίες ή υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών. Ο φορολογικός νομοθέτης ωστόσο έχει προβλέψει την επιβολή φόρου και σε ορισμένα έσοδα τα οποία δεν έχουν το χαρακτήρα του εισοδήματος, δηλαδή περιοδικότητα και διαρκή πηγή εκμετάλλευσης. Τέτοια έσοδα είναι το κέρδος ή η ωφέλεια που προέρχεται από τη μεταβίβαση ολόκληρης επιχείρησης, από τη μεταβίβαση μερίδων ή μεριδίων προσωπικών εταιρειών, κοινωνιών ή κοινοπραξιών, μετοχών μη εισηγμένων στο Χρηματιστήριο κ.ο.κ. Τα έσοδα αυτά υπόκεινται σε αυτοτελή φορολογία με αναλογικό συντελεστή και με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης.

Καθαρό εισόδημα είναι αυτό που προκύπτει μετά την αφαίρεση των δαπανών που έχουν πραγματοποιηθεί για την απόκτηση του. Για καθεμία από τις επτά πηγές εισοδήματος ο φορολογικός νόμος ορίζει ρητά ποιες δαπάνες αφαιρούνται. Έτσι, από το εισόδημα που προέρχεται από μισθούς ή συντάξεις αφαιρούνται οι κρατήσεις για τα ασφαλιστικά ταμεία και η κράτηση για υγειονομική περίθαλψη, από το εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα αφαιρούνται οι επαγγελματικές δαπάνες οι οποίες ορίζονται περιοριστικά στο

φορολογικό νόμο, εφόσον αυτές αποδεικνύονται με νόμιμα φορολογικά στοιχεία κ.ο.κ.

2. Πηγές εισοδήματος: Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 4, το εισόδημα ανάλογα με την πηγή προέλευσης του διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

- A-B' Εισόδημα από ακίνητα
- Γ' Εισόδημα από κινητές αξίες
- Δ' Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις
- Ε' Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
- ΣΤ' Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
- Ζ' Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή

Στο υποκείμενο σε φόρο συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου περιλαμβάνονται όλα τα επιμέρους εισοδήματα ή κέρδη που προέρχονται από τις πιο πάνω πηγές. Συγκεκριμένα:

2.1 Εισόδημα από ακίνητα: Στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου περιλαμβάνεται το καθαρό εισόδημα από ακίνητα. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 του Κ.Φ.Ε., εισόδημα από ακίνητα είναι αυτό που προκύπτει κάθε οικονομικό έτος, ή κατά περίπτωση γεωργικό έτος είτε από εκμίσθωση ή επίταξη ή έμμεσα από ιδιοκατοίκηση, ή ίδιο χρησιμοποίηση ή από την παραχώρηση της χρήσης σε τρίτο χωρίς αντάλλαγμα μιας ή περισσότερων οικοδομών, είτε από εκμίσθωση γαιών.

Το πιο πάνω εισόδημα αποτελεί το ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα. Από το εισόδημα αυτό αφαιρούνται οι δαπάνες απόκτησης του, οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 22 του Κ.Φ.Ε. Το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση των πιο πάνω δαπανών αποτελεί το καθαρό εισόδημα από ακίνητα, το οποίο συνυπολογίζεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου.

Σημειώνεται ότι από τη χρήση του 2003 καταργήθηκε η φορολογία του τεκμαρτού εισοδήματος από ιδιοκατοίκηση κατοικιών.

2.2 Εισόδημα από κινητές αξίες: Εισόδημα από κινητές αξίες είναι αυτό που αποκτάται κάθε έτος από τους δικαιούχους κινητών αξιών, όπως από μερίσματα, τόκους ιδρυτικών τίτλων και μετοχών ανώνυμων εταιρειών, χρεόγραφα του ελληνικού Δημοσίου ή ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών, από μερίσματα και τόκους τίτλων αλλοδαπής προέλευσης, κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων, εισοδήματα από τόκους κ.λπ..

Το εισόδημα αυτό αποτελεί το ακαθάριστο εισόδημα από κινητές αξίες, από το οποίο αφαιρείται κάθε τέλος ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου που βαρύνει αυτό το εισόδημα. Η διαφορά που προκύπτει αποτελεί το καθαρό εισόδημα από κινητές αξίες, το οποίο συνυπολογίζεται στο υποκείμενο σε φόρο συνολικό καθαρό εισόδημα.

2.3 Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις: Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που αποκτάται από ατομική ή εταιρική επιχείρηση, εμπορική, βιομηχανική ή βιοτεχνική ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος το οποίο δεν υπάγεται στα ελευθέρια επαγγέλματα. Το σύνολο των ακαθάριστων εσόδων από τις κάθε είδους εμπορικές συναλλαγές αποτελεί το ακαθάριστο εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις, από το οποίο αφαιρούνται οι δαπάνες που ορίζονται στο άρθρο 31 του Κ.Φ.Ε. Η διαφορά αποτελεί το καθαρό εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις, το οποίο συνυπολογίζεται στο υποκείμενο σε φόρο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου.

2.4 Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις: Στο υποκείμενο σε φόρο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου συνυπολογίζεται και αυτό που προέρχεται από γεωργικές επιχειρήσεις. Στην περίπτωση που οι επιχειρήσεις αυτές τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας, το καθαρό εισόδημα τους υπολογίζεται όπως ακριβώς και το καθαρό εισόδημα των εμπορικών επιχειρήσεων. Αν η γεωργική επιχείρηση δεν τηρεί βιβλία Γ' κατηγορίας, το καθαρό εισόδημα προσδιορίζεται με αντικειμενική μέθοδο.

2.5 Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες: Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες είναι το εισόδημα που προκύπτει κάθε έτος από μισθούς, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις και γενικά από κάθε παροχή που χορηγείται περιοδικά με οποιαδήποτε μορφή είτε σε χρήμα είτε σε είδος ή άλλες αξίες για παρούσα ή προηγούμενη εργασία, το οποίο αποκτάται από μισθωτούς και συνταξιούχους. Το εισόδημα αυτό αποτελεί το ακαθάριστο εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες από το οποίο αφαιρούνται οι κρατήσεις για ασφαλιστικά ταμεία, καθώς και κάθε δικαίωμα ή τέλος υπέρ του Δημοσίου εκτός του φόρου εισοδήματος. Η διαφορά αποτελεί το καθαρό εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες, το οποίο συνυπολογίζεται στο υποκείμενο σε φόρο καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου.

2.6 Εισόδημα από ελευθέρια επαγγέλματα: Στο υποκείμενο σε φόρο συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου συνυπολογίζεται και το καθαρό εισόδημα από την άσκηση ελευθέριου επαγγέλματος το οποίο αποκτούν τα πρόσωπα που περιοριστικά αναφέρονται στο άρθρο 48 του Κ.Φ.Ε.

Τα καθαρά εισοδήματα των πιο πάνω πηγών δεν φορολογούνται αυτοτελώς. Το υποκείμενο σε φόρο εισόδημα αποτελείται από το άθροισμάτων καθαρών εισοδημάτων των πηγών αυτών.

3. Εξέυρεση του υποκείμενου σε φόρο εισοδήματος: Στη διάταξη του πρώτου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι σε φόρο υπόκειται το συνολικό καθαρό εισόδημα που αποκτάται από όλες τις πηγές. Αν δηλαδή φορολογούμενος αποκτά εισόδημα από μισθούς, από εμπορικές επιχειρήσεις και από κινητές αξίες, σε φόρο θα υπαχθεί το άθροισμα του καθαρού εισοδήματος και από τις τρεις πηγές. Αν από μία πηγή προκύπτει «αρνητικό» στοιχείο εισοδήματος, δηλαδή ζημιά, τότε το αρνητικό αυτό ποσό συμψηφίζεται με τα θετικά εισοδήματα των άλλων πηγών.

Ο φορολογικός νομοθέτης έχει εισαγάγει με την πιο πάνω ρύθμιση την αρχή του ενιαίου της φορολογίας, η οποία όμως διασπάται σε ορισμένες περιπτώσεις. Έτσι, ορισμένα έσοδα, αν και δεν έχουν το χαρακτήρα του εισοδήματος, δηλαδή διαρκή πηγή εκμετάλλευσης και περιοδικότητα, δεν προστίθενται στα εισοδήματα των άλλων πηγών αλλά φορολογούνται αυτοτελώς. Τέτοια εισοδήματα είναι οι αμοιβές των αξιωματικών και του κατώτερου πληρώματος του Εμπορικού Ναυτικού, οι αμοιβές του ιπτάμενου προσωπικού της Πολιτικής Αεροπορίας, η βουλευτική αποζημίωση, ορισμένα επιδόματα τα οποία καταβάλλονται μαζί με το μισθό κ.ο.κ.

Ο φορολογικός νομοθέτης, για λόγους κοινωνικής πολιτικής, έχει δώσει τη δυνατότητα σε όλους τους φορολογούμενους να αφαιρούν από το συνολικό καθαρό εισόδημα ορισμένες δαπάνες, όπως μέρος ασφαλίσεων ζωής ή θανάτου ή προσωπικών ατυχημάτων, τα ποσά των δωρεών και χορηγιών σε Δημόσιο, ΟΤΑ, κοινωφελή ιδρύματα κ.λπ. Το ποσό του συνολικού εισοδήματος που προκύπτει μετά την αφαίρεση των δαπανών αυτών αποτελεί το φορολογητέο εισόδημα. Αν ο φορολογούμενος δεν έχει πραγματοποιήσει τέτοιες δαπάνες, τότε το φορολογητέο εισόδημα συμπίπτει με το καθαρό.

4. Μεταφορά ζημίας: Στο τρίτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., όπως η διάταξη αυτή είχε τεθεί με την κωδικοποίηση των διατάξεων φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων που έγινε με το Ν. 2238/1994, οριζόταν ότι ειδικά το αρνητικό στοιχείο (ζημία) του εισοδήματος από εμπορικές, γεωργικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, μεταλλευτικές και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που προκύπτει από βιβλία του υπόχρεου που τηρούνται επαρκώς και ακριβώς, αν δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού εισοδήματος άλλης πηγής, είτε γιατί δεν υπάρχει τέτοιο στοιχείο εισοδήματος είτε γιατί αυτό που υπάρχει είναι ανεπαρκές, μεταφέρεται για να συμψηφισθεί ολόκληρο στην πρώτη περίπτωση ή κατά το υπόλοιπο αυτού στη δεύτερη διαδοχικώς στα πέντε (5) επόμενα έτη κατά το υπόλοιπο που απομένει κάθε φορά, με την προϋπόθεση ότι κατά τα έτη αυτά τα βιβλία του υπόχρεου τηρούνται επαρκώς και ακριβώς.

Η πιο πάνω διάταξη προέκυψε από την ενσωμάτωση στο κείμενο του κωδικοποιημένου νόμου άλλων διάσπαρτων διατάξεων που αναφέρονταν στη μεταφορά ζημίας και ειδικότερα της διάταξης του άρθρου 8 του Α.Ν. 147/1967 η οποία αναφερόταν στη μεταφορά ζημίας βιομηχανικών και μεταλλευτικών επιχειρήσεων, καθώς και των διατάξεων του άρθρου 8 Ν. 1313/1972 και του άρθρου 15 Ν. 849/1978 οι οποίες αναφέρονταν στη μεταφορά ζημίας ξενοδοχειακών επιχειρήσεων.

Χαρακτηριστικά στοιχεία της πιο πάνω διάταξης είναι:

- * Η δυνατότητα μεταφοράς της ζημίας στα επόμενα πέντε έτη από όλες τις επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή τους και την κατηγορία των τηρούμενων βιβλίων.

- * Προϋπόθεση για τη μεταφορά της ζημίας είναι η ύπαρξη ακριβών και επαρκών λογιστικών βιβλίων.

Η διάταξη εξάλλου δεν όριζε την κατηγορία των βιβλίων που έπρεπε να [τηρεί η επιχείρηση για να δικαιούται μεταφορά της ζημίας. Προφανώς η διάταξη αναφέρεται σε επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ' ή Β' κατηγορίας του

Κ.Β.Σ., διότι στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α' κατηγορίας το οικονομικό αποτέλεσμα προσδιορίζεται εξωλογιστικώς με τη χρήση μοναδικών συντελεστών. Για να προκύψει συνεπώς ζημία στις επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α' κατηγορίας, θα πρέπει να υπάρχει αρνητικός συντελεστής προσδιορισμού του οικονομικού αποτελέσματος. Αυτό εξάλλου έχουν δεχθεί η διοίκηση και τα δικαστήρια.

Η πιο πάνω διάταξη ίσχυσε μέχρι και τη χρήση που έληγε στις 31-12-2002. Η διάταξη αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002. Σύμφωνα με τη νέα διάταξη, ειδικά το αρνητικό στοιχείο (ζημία) του εισοδήματος από εμπορικές και γεωργικές επιχειρήσεις που προκύπτει από βιβλία Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. που τηρούνται ακριβώς και επαρκώς, αν δεν καλύπτεται με συμψηφισμό θετικού στοιχείου εισοδήματος άλλης πηγής, είτε γιατί δεν υπάρχει τέτοιο στοιχείο εισοδήματος είτε γιατί αυτό που υπάρχει είναι ανεπαρκές, μεταφέρεται για να συμψηφισθεί ολόκληρο στην πρώτη περίπτωση, είτε κατά το υπόλοιπο αυτού στη δεύτερη περίπτωση διαδοχικώς στα πέντε (5) επόμενα οικονομικά έτη κατά το υπόλοιπο που απομένει κάθε φορά, με την προϋπόθεση ότι κατά τα έτη αυτά τα βιβλία του υπόχρεου τηρούνται ακριβώς και επαρκώς. Τα παραπάνω εφαρμόζονται αναλόγως και για το αρνητικό στοιχείο (ζημία) του εισοδήματος από εμπορικές επιχειρήσεις που προκύπτει από επαρκή και ακριβή βιβλία Β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ., το οποίο μεταφέρεται να συμψηφισθεί διαδοχικώς στα τρία (3) επόμενα οικονομικά έτη.

Η πιο πάνω διάταξη έχει εφαρμογή από διαχειριστικές χρήσεις που αρχίζουν από 1-1-2003.

Χαρακτηριστικά στοιχεία της νέας αυτής διάταξης είναι:

* Επαναφέρθηκε η ορολογία που προβλεπόταν από την αντίστοιχη διάταξη του Ν.Δ. 3323/1955, η οποία αναφερόταν σε εμπορικές και γεωργικές επιχειρήσεις και τούτο διότι στο γενικό όρο εμπορικές επιχειρήσεις περιλαμβάνονται από φορολογική άποψη οι ξενοδοχειακές, οι βιοτεχνικές κ.λπ. επιχειρήσεις.

* Μειώθηκε ο χρόνος μεταφοράς της ζημίας των επιχειρήσεων που τηρούν Β' κατηγορίας λογιστικά βιβλία από πέντε (5) σε τρία (3) οικονομικά έτη.

* Εξειδικεύθηκε ότι οι επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' κατηγορίας μπορούν να μεταφέρουν τη ζημία εφόσον είναι εμπορικές και τούτο διότι το οικονομικό αποτέλεσμα των γεωργικών επιχειρήσεων που τηρούν βιβλία Β' * κατηγορίας προσδιορίζεται με αντικειμενική μέθοδο.

Η πιο πάνω διάταξη αντικαταστάθηκε από τη διαχειριστική χρήση που άρχισε από 1-1-2004 με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 19 του Ν. 3220/2004. Με τη νέα διάταξη απαλείφθηκε η φράση της προηγούμενης διάταξης που αναφερόταν στην τήρηση επαρκών και ακριβών βιβλίων, ενώ

προστέθηκε πέμπτο εδάφιο στην παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., σύμφωνα με το οποίο η μεταφορά ζημίας δεν πραγματοποιείται μόνο στην περίπτωση που τα καθαρά κέρδη προσδιορίζονται εξωλογιστικώς.

Η πιο πάνω όμως διάταξη ουδέποτε εφαρμόστηκε, διότι καταργήθηκε αφ' ης ίσχυσε με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 22 του Ν. 3259/2004, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις των άρθρων 16 έως και 25 του Ν. 3220/2004 καταργούνται από την έναρξη ισχύος τους και από την ίδια ημερομηνία επαναφέρονται σε ισχύ οι διατάξεις που καταργήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν. Συνεπώς, και κατά τη χρήση 1-1-2004 / 31-12-2004 ισχύουν οι διατάξεις του τρίτου και τέταρτου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., που αναφέρονται στη μεταφορά ζημίας όπως αυτές τέθηκαν με την παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002.

Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 3296/2004 αντικαταστάθηκε το τελευταίο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε. Με τη νέα διάταξη, η οποία ισχύει από τις διαχειριστικές χρήσεις που αρχίζουν από 1-1-2005, αυξήθηκαν τα έτη συμψηφισμού της ζημίας του εισοδήματος από εμπορικές επιχειρήσεις που προκύπτει από επαρκή και ακριβή βιβλία Β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. και αυτή μεταφέρεται να συμψηφιστεί στα επόμενα πέντε (5) οικονομικά έτη, αντί των τριών.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του πιο πάνω νόμου, με τη νέα διάταξη εξομοιώνεται η φορολογική μεταχείριση που προκύπτει στις επιχειρήσεις με βιβλία Β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ. με εκείνη που προκύπτει στις επιχειρήσεις με βιβλία Γ' κατηγορίας, λόγω εφαρμογής του λογιστικού προσδιορισμού του εισοδήματος και στα βιβλία Β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.

4.1 Μεταφορά της ζημίας στην επόμενη χρήση: Είναι αυτονόητο ότι η ίδια μεταφέρεται για να συμψηφιστεί με τα κέρδη που θα προκύψουν τισόμενες πέντε χρήσεις και όχι με τα κέρδη των προηγούμενων χρήσεων, πώς εξάλλου προκύπτει από τις διατάξεις του νόμου, η ζημιά συμψηφίζεται καταρχήν με τα κέρδη της αμέσως επόμενης χρήσης και όχι της μεθεπόμενης, εκτός αν κατά την αμέσως επόμενη χρήση δεν υπάρχουν κέρδη ή αν κατά την αμέσως επόμενη χρήση τα προκύψαντα κέρδη δεν επαρκούν για να καλύψουν τη ζημιά, οπότε το υπόλοιπο της ζημίας μεταφέρεται για συμψηφισμό στη μεθεπόμενη χρήση

Προϋποθέσεις αναγνώρισης αναγνώρισης της ζημίας: Για την αναγνώριση και

μεταφορά της ζημίας οι φορολογικές διατάξεις έχουν θέσει ορισμένες προϋποθέσεις. Έτσι, για την αναγνώριση της ζημίας απαιτείται:

- Η ζημιά να έχει προκύψει σε επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Β' ή Γ' κατηγορίας.
- Η ζημιά να έχει, σύμφωνα με τη διάταξη του τρίτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 61 του Κ.Φ.Ε., δηλωθεί μέχρι τη λήξη του οικείου οικονομικού έτους.

Αν δηλαδή έχει προκύψει ζημία κατά τη χρήση του 2004, θα πρέπει, για να αναγνωρισθεί αυτή για μεταφορά, να δηλωθεί μέχρι 31-12-2005.

Η διάταξη αυτή εισάγει άниση φορολογική μεταχείριση σε βάρος των επιχειρήσεων που κλείνουν ισολογισμό στις 30 Ιουνίου, καθόσον για τη δήλωση του ίδιου οικονομικού έτους με αυτή των επιχειρήσεων που κλείνουν ισολογισμό στις 31/12, οι επιχειρήσεις αυτές έχουν προθεσμία μόλις 51 ημερών για να δηλώσουν εκπρόθεσμα τη ζημία χωρίς να απολέσουν το δικαίωμα μεταφοράς της, ενώ οι επιχειρήσεις που κλείνουν ισολογισμό στις 31 Δεκεμβρίου έχουν πολλαπλάσιο χρονικό διάστημα για την υποβολή εκπρόθεσμης δήλωσης με την οποία δηλώνεται η ζημία.

- Η ζημία να έχει προκύψει από βιβλία που τηρούνται επαρκώς και ακριβώς και να μεταφέρεται για συμψηφισμό σε χρήσεις κατά τις οποίες τα βιβλία τηρήθηκαν επαρκώς και ακριβώς. **4.3 Μεταφορά ζημίας σε περίπτωση εξωλογιστικού προσδιορισμού των οικονομικών αποτελεσμάτων:** Στη διάταξη του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 32 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι το καθαρό εισόδημα των επιχειρήσεων που τηρούν βιβλία και στοιχεία Α' κατηγορίας του Κ.Φ.Ε., καθώς και των επιχειρήσεων που δεν τηρούν βιβλία και στοιχεία ή τηρούν βιβλία και στοιχεία κατώτερης κατηγορίας της προσήκουσας ή τηρούν ανακριβή ή ανεπαρκή βιβλία και στοιχεία και στην τελευταία περίπτωση η ανεπάρκεια καθιστά αδύνατη τη διενέργεια των ελεγκτικών επαληθεύσεων, προσδιορίζεται εξωλογιστικώς με πολλαπλασιασμό των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης με ειδικούς, κατά γενικές κατηγορίες επιχειρήσεων, συντελεστές καθαρού κέρδους.

Στο τρίτο και τέταρτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., ορίζεται ότι, για να αναγνωρισθεί η ζημία των επιχειρήσεων για μεταφορά και συμψηφισμό με τα κέρδη των επόμενων χρήσεων, θα πρέπει αυτή να έχει προκύψει από επαρκή και ακριβή βιβλία και να μεταφέρεται για συμψηφισμό σε διαχειριστικές χρήσεις που τηρήθηκαν επαρκή και ακριβή βιβλία.

Από το συνδυασμό των πιο πάνω διατάξεων προκύπτει ότι, αν κατά τη χρήση που προέκυψε η ζημία τα βιβλία της επιχείρησης κρίθηκαν ανεπαρκή ή ανακριβή, με συνέπεια να γίνει εξωλογιστικός προσδιορισμός του οικονομικού αποτελέσματος, η ζημία δεν αναγνωρίζεται και δεν συμψηφίζεται. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που η ζημία προέκυψε από ειλικρινή βιβλία, αλλά μεταφέρεται για να συμψηφιστεί με κέρδη χρήσης κατά την οποία η επιχείρηση τήρησε ανακριβή ή ανεπαρκή βιβλία.

Είναι αυτονόητο ότι δεν αναγνωρίζεται για συμψηφισμό και η ζημία των επιχειρήσεων που τηρούν βιβλία Α' κατηγορίας του Κ.Β.Σ., διότι το οικονομικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων αυτών προσδιορίζεται εξωλογιστικώς με τη χρήση συντελεστή.

4.4 Ζημία σε περίπτωση τεκμαρτού προσδιορισμού του εισοδήματος: Στη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 19 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι στην περίπτωση προσδιορισμού του εισοδήματος με βάση την ετήσια τεκμαρτή δαπάνη, η ζημία του ίδιου οικονομικού έτους ή και των

προηγούμενων ετών δεν εκπίπτει ούτε μεταφέρεται για συμψηφισμό στα επόμενα οικονομικά έτη.

Η μεθοδολογία τεκμαρτού προσδιορισμού του εισοδήματος που προβλέπεται από τα άρθρα 15 ως και 19 του Κ.Φ.Ε. αφορά φυσικά πρόσωπα. Συνεπώς, αν το εισόδημα φυσικού προσώπου που ασκεί ατομική επιχείρηση και τηρεί βιβλία Β' ή Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ., προσδιοριστεί τεκμαρτως, η ζημία της επιχείρησης του δεν εκπίπτει ούτε μεταφέρεται για συμψηφισμό στα επόμενα έτη.

4.5 Ζημία που έχει προκύψει στην αλλοδαπή: Στη διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι αρνητικό στοιχείο εισοδήματος από πηγή που βρίσκεται στην αλλοδαπή συμψηφίζεται μόνο με θετικά εισοδήματα του φορολογούμενου που προκύπτουν στην αλλοδαπή.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών δέχθηκε με την Ε.8109/ΠΟΛ. 173/1987 εγκύκλιο του ότι, σε περίπτωση που ημεδαπή επιχείρηση συμμετέχει σε αλλοδαπή επιχείρηση που έχει την έδρα της στο εξωτερικό, δεν είναι δυνατός ο υπολογισμός της ζημίας της αλλοδαπής επιχείρησης κατά την αναλογία συμμετοχής της ημεδαπής επιχείρησης προς μείωση των κερδών ή επαύξηση άλλης ζημίας της ημεδαπής επιχείρησης.

4.6 Μεταφορά ζημίας με δήλωση με επιφύλαξη: Ανέκυψε θέμα αν επιτρέπεται να αποτελέσουν αντικείμενο επιφύλαξης στο έτος στο οποίο επιχειρείται η μεταφορά ζημίας προηγούμενων χρήσεων προς συμψηφισμό της με τα κέρδη που προέκυψαν κατά το έτος αυτό, θέματα που αναφέρονται στο κύρος του υφισταμένου κατά το χρόνο που προέκυψε η ζημία τίτλου περί της ζημίας αυτής και αν το ύψος της πιο πάνω ζημίας ανταποκρίνεται στα δεδομένα των βιβλίων. Σύμφωνα με ό,τι δέχθηκαν τα δικαστήρια (Σ.τ.Ε.1833/2000, 460/2000), τα πιο πάνω θέματα δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο επιφύλαξης.

4.7 Δεν επιτρέπεται συμψηφισμός της ζημίας με κέρδη που φορολογούνται με ειδικό τρόπο: Με τις διατάξεις του άρθρου 13 του Κ.Φ.Ε. προβλέπεται η αυτοτελής φορολογία ορισμένων εισοδημάτων ή κερδών από επιχειρήσεις ή επαγγέλματα. Ο φόρος επιβάλλεται με αναλογικό κατά περίπτωση συντελεστή με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης. Ακόμη, με ειδικό τρόπο φορολογούνται τα κέρδη από την εκμετάλλευση πλοίων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 27/1975, με την καταβολή του ειδικού φόρου η φορολογική υποχρέωση εξαντλείται και συνεπώς αυτά τα κέρδη δεν συνυπολογίζονται ούτε συμψηφίζονται με τα οικονομικά αποτελέσματα από τυχόν άλλες δραστηριότητες της επιχείρησης.

Σε όλες τις περιπτώσεις που ορισμένα εισοδήματα μιας επιχείρησης φορολογούνται με ειδικό τρόπο με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, η ζημία της επιχείρησης δεν μπορεί να συμψηφιστεί με τα εισοδήματα αυτά.

4.8 Ζημία ενός έτους δεν μεταφέρεται για την προσαύξηση της ζημίας άλλου έτους: Όπως προκύπτει από το γράμμα και το πνεύμα της διάταξης της παρ. 3 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., αλλά και όπως έχουν δεχθεί και τα δικάσθηρια (Σ.τ.Ε. 2936/1988, Σ.τ.Ε. 4777/1996), η μεταφορά της ζημίας γίνεται προς το σκοπό συμψηφισμού της με τα κέρδη μεταγενέστερης χρήσης. Συνεπώς δεν

επιτρέπεται η μεταφορά της ζημίας ενός έτους σε χρήση στην οποία έχει προκύψει ξανά ζημία, διότι αυτό θα κατέληγε στη δυνατότητα μεταφοράς της ζημίας και πέραν του χρόνου που ορίζεται από τη σχετική διάταξη.

4.9 Ζημία από εξαγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων: Η διοίκηση έχει δεχθεί (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1059477/10529/Β0012/ΠΟΛ. 1228/2001) ότι η ζημία από την εξαγορά μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων δεν αναγνωρίζεται φορολογικά και συνεπώς δεν μεταφέρεται για συμψηφισμό στις επόμενες χρήσεις.

Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 48 του Ν. 1969/1991, όπως ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους με την παρ. 15 του άρθρου 23 του Ν. 2214/1994, η πρόσθετη αξία που προκύπτει επ' ωφελεία των μεριδιούχων από την εξαγορά μεριδίων σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης, απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, τέλος χαρτοσήμου, εισφορά, δικαίωμα ή οποιαδήποτε άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου. Απαλλάσσεται δηλαδή της φορολογίας εισοδήματος το τελικό θετικό αποτέλεσμα μέσα στη χρήση από τις εξαγορές μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων όπως αυτό υπολογίζεται με την αφαίρεση από τα κέρδη, των εξαγορών της ζημίας που προκύπτει **στη** χρήση αυτή από την ίδια αιτία.

Στην αντίθετη περίπτωση, σύμφωνα με την άποψη της διοίκησης, όταν δηλαδή κατά τον πιο πάνω συμψηφισμό για το σύνολο των εξαγορών μεριδίων προκύψει στο τέλος της χρήσης τελικό αποτέλεσμα ζημιογόνο, τότε **αυτό** δεν μπορεί να αναγνωριστεί φορολογικά για μεταφορά και συμψηφισμό στις επόμενες χρήσεις καθόσον η αναγνώριση αυτή θα προϋπέθετε ότι και το αντίστοιχο θετικό στοιχείο από τις υπόψη εξαγορές θα υπόκειτο σε φορολογία, πράγμα το οποίο δεν συμβαίνει.

: Σημειώνεται ότι η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος των κερδών αμοιβαίων κεφαλαίων του Ν. 1969/1991 και του Ν. 2778/1999, καθώς και της πρόσθετης αξίας που αποκτούν οι μεριδιούχοι αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων από την εξαγορά των μεριδίων τους σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης, προβλέπεται ήδη από τη διάταξη της περίπτωσης Γ της παρ. 3 του άρθρου 6 **4.10 Ζημία που προκύπτει κατά την αναμόρφωση των αποτελεσμάτων μετά την αφαίρεση των μερισμάτων από συμμετοχές ή των κερδών από πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.Α.**: Η διοίκηση δέχθηκε (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1016926/10184/Β0012/ΠΟΛ. 1093/2000) ότι η ζημία Α.Ε., Ε.Π.Ε. κ.λπ. που προέρχεται κατά την αναμόρφωση των αποτελεσμάτων μετά την αφαίρεση των μερισμάτων ημεδαπών Α.Ε. (συμμετοχικές) μεταφέρεται στα επόμενα έτη για συμψηφισμό, ενώ αντίθετα η ζημία που προκύπτει από την αφαίρεση του σχηματισθέντος αποθεματικού από κέρδη από πώληση μετοχών εισηγμένων στο Χ.Α.Α. δεν μεταφέρεται στα επόμενα έτη για συμψηφισμό.

5. Εκχώρηση εισοδημάτων στο Δημόσιο: Σύμφωνα με τις διατάξεις του Κ.Φ.Ε., τα εισοδήματα όλων των πηγών, με εξαίρεση τα εισοδήματα από

ελευθέρια επαγγέλματα, φορολογούνται κατά το χρόνο κτήσεως τους και όχι κατά το χρόνο εισπραξης.

Αυτός ο τρόπος φορολογίας οδηγεί στο ενδεχόμενο να υπαχθεί κάποιος σε φόρο για εισόδημα που δεν εισέπραξε ούτε πιθανολογείται ότι θα εισπράξει.

Η άδικη αυτή μεταχείριση «θεραπεύεται» μερικώς με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε., σύμφωνα με την οποία εισοδήματα από την εκμίσθωση ακινήτων και από τόκους δανείων, τα οποία θεωρούνται ότι έχουν αποκτηθεί και τα οποία αποδεδειγμένα δεν έχουν εισπραχθεί από το δικαιούχο, επιτρέπεται να μη συνυπολογισθούν στο συνολικό καθαρό εισόδημα του εφόσον εκχωρηθούν στο Δημόσιο χωρίς αντάλλαγμα. Με την εκχώρηση το Δημόσιο υποκαθίσταται στα δικαιώματα του εκχωρητή.

Η εκχώρηση των εισοδημάτων γίνεται με απλή έγγραφη δήλωση του φορολογούμενου, η οποία υποβάλλεται στον αρμόδιο για τη φορολογία του προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. μέσα στο οικονομικό έτος στο οποίο τα εισοδήματα αυτά υπόκεινται σε φόρο. Μαζί με τη δήλωση παραδίδονται στον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. τα αποδεικτικά έγγραφα της εκχωρούμενης απαίτησης.

Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 2873/2000 προστέθηκε στην παρ. 7 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε. εδάφιο σύμφωνα με το οποίο, με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζονται η διαδικασία, ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης εκνώωσης εισοδημάτων στο **δημόσιο**, τα δικαιολογητικά που συνυποβάλλονται με αυτήν, η διαδικασία \ η **διαδικασία** των ποσών των εισοδημάτων που εκχωρούνται, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή της διάταξης της παρ. 7 του άρθρου 4. *κ'τ* εξουσιοδότηση της διάταξης αυτής εκδόθηκε η 1036819/642/A0012/ ΠΟΛ 1096/2001 υπουργική απόφαση με την οποία ορίζονται όσοι αναφέρονται πάνω.

Διαδικασία βεβαίωσης των εισοδημάτων που εκχωρούνται: Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 της πιο πάνω υπουργικής απόφασης, - η εκχώρηση των εισοδημάτων ολοκληρώνεται με μονομερή δήλωση του ; κατά το οικονομικό έτος που τα εισοδήματα αυτά υπόκεινται σε φορο, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη ρητη αποδοχή της εκχωρησης από δημοσιο και χωρίς να απαιτείται αναγγελία στον οφειλετή των μισθωμάτων η των τοκων. Το δημοσιο υποκαθίστανται στα δικαιώματα του εκχωρητη, ενώ δεν επιτρεπεται ανακτηση της δηλωσης εκχωρησης.

Σε περίπτωση υποβολής της δήλωσης εκχωρησης εκπρωθεσμε δηλαδη μετα το τελος του οικονομικου ετους μεσα στο οποιο φορολογουνται τα εισοδηματα που εκχωρουνται , η εκχωρηση δεν γινεται δεκτη .

Προϋποθεση για την αποδοχη της εκχωρησης είναι η μη εισπραξη των εκχωρουμενων εισοδηματων. και όχι το εκκαθαρισμενο ή μη της απαιτησης του οφειλέτη των εκχωρούμενων εισοδηματων. Η εκχώρηση μη εισπραχθέντων διενεργείται με τις ίδιες προϋποθέσεις και στην περίπτωση που ο οφειλετης – μισθωτης ή ο οφειλετης των τοκων δανειου εχει πτωχευσει.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 της πιο πάνω απόφασης, η ο

Φορολογική αρχή προβαινει στον ελεγχο των στοιχειων που υποβληθηκαν προκειμενου να εξακριβωσει κατά ποσο πραγματικά δεν εχουν εισπραχθει από τον εκχωρητη τα εισοδηματα που εκχωρουνται.Αν διαπιστωθει ότι δεν εισπραχθηκαν τα μισθωματα ή οι τοκοι του δανειου ,ο προυσταμενος της Δ.Ο.Υ. προβαινει σε βεβαιωση των εισοδηματων που εκχωρουνται στο ονομα του οφειλετη και συγχρονως στην εκπτωση του φορου των μη εισπραχθεντων μισθωματων ή των τοκων δανειου, αντιστοιχα,εφοσον η δηλωση εκχωρησης υποβληθει μετα τη δηλωση της φορολογιας αυτων των εισοδηματων.Αν συνυποβαλεται η δηλωση εκχωρησης υποβληθει μετα τη δηλωση φορολογιας αυτων των εισοδηματων. Αν συνυποβαλλεται η δηλωση εκχωρησης συγχρονως με την δηλωση φορολογιας αυτων των εισοδημάτων, αντί για εκχώρηση του φόρου των μη εισπραχθέντων εισοδημάτων, διενεργείται αρχική εκκαθάριση φόρου, χωρίς να συνυπολογίζονται τα εισοδήματα αυτά.

- Αν μεταγενέστερα διαπιστωθεί ότι οι εκχωρούμενες απαιτήσεις δεν υπήρχαν, η εκχώρηση ματαιώνεται. Στην περίπτωση αυτή τα μη συνυπολογισθέντα εκχωρηθέντα εισοδήματα προστίθενται στο συνολικό του εκχωρητή κατά το χρόνο φορολογίας του προκειμένου να ο συνολικός φόρος, κοινοποιώντας σε αυτόν σχετική ειδοποίηση ή ελέγχου κατά περίπτωση.

Η εκχώρηση μη εισπραχθέντων μισθωμάτων ή τόκων δανείου γίνεται και [ου κατά τη συμπλήρωση της δήλωσης εκχώρησης παρα-ι, λόγω μη γνώσης ή μη ακριβούς γνώσης από τον εκμισθωτή ή το δανειστή, στοιχεία του μισθωτή ή του δανειολήπτη που δεν είναι ουσιώδη για τη διενέργεια της εκχώρησης, όπως για παράδειγμα η Δ.Ο.Υ. φορολογίας του Ι των μισθωμάτων ή των τόκων, ο αριθμός του ατομικού δελτίου ταυ-ς, ή του διαβατηρίου του, ή παραλείπεται κάποιο από τα έγγραφα που με τη δήλωση εκχώρησης, γιατί δεν το έχει στην κατοχή του ο εκμισθωτής ή ο δανειστής, πλην όμως από τα λοιπά συνυποβαλλόμενα στοιχεία αποδεικνύεται η νομιμότητα της απαίτησης του.

5.2 Εκχώρηση μισθωμάτων στο Δημόσιο. Αίτημα για ειδική ρύθμιση ή διαγραφή ληξιπρόθεσμου χρέους: Η διοίκηση δέχθηκε (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1056365/1414/A0012/2004) ότι, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 7 του άρθρου 4 του Κ.Φ.Ε. (Ν. 2238/1994), εισοδήματα από την εκμίσθωση ακινήτων και από τόκους δανείων που θεωρούνται ότι έχουν αποκτηθεί κατά τις διατάξεις του παρόντος και τα οποία αποδεδειγμένα δεν έχουν εισπραχθεί από το δικαιούχο, επιτρέπεται να μη συνυπολογίζονται στο συνολικό καθαρό εισόδημα του, εφόσον εκχωρηθούν στο Δημόσιο χωρίς αντάλλαγμα. Η εκχώρηση γίνεται με απλή έγγραφη δήλωση του υπόχρεου σε φόρο, η οποία υποβάλλεται στον αρμόδιο για τη φορολογία του προϊστάμενο ρεσίας μέσα στο οικονομικό έτος στο οποίο τα εισοδήματα αυτά σε φόρο. Μαζί με τη δήλωση αυτή παραδίδονται στον προϊστάμενο της Δημόσιας Οικονομικής Υπηρεσίας τα αποδεικτικά έγγραφα της εκχωρούμενης απαίτησης και με την ίδια δήλωση ο εκχωρών βεβαιώνει ότι δεν έχει κανένα

άλλο αποδεικτικό στοιχείο. Το Δημόσιο υποκαθίσταται στα δικαιώματα του εκχωρητή. Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών καθορίζονται η διαδικασία,

ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης εκχώρησης εισοδημάτων στο Δημόσιο, τα δικαιολογητικά που συνυποβάλλονται με αυτήν, η διαδικασία βεβαίωσης των ποσών των εισοδημάτων που εκχωρούνται στο Δημόσιο, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων.

Σε εφαρμογή του τελευταίου εδαφίου της διάταξης της παρ. 7 εκδόθηκε η 1036819/642/A0012/ΠΟΛ. 1096/6-4-2001 υπουργική απόφαση, με την οποία καθορίστηκαν ο τύπος και το περιεχόμενο των δηλώσεων εκχώρησης μισθωμάτων ακινήτων και τόκων δανείων στο Δημόσιο, καθώς και τα δικαιολογητικά που συνυποβάλλονται και η διαδικασία βεβαίωσης των εισοδημάτων που εκχωρούνται.

Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, στην παράγραφο 3 του άρθρου 1 της παραπάνω υπουργικής απόφασης, μεταξύ των εγγράφων που επισυνάπτονται στη δήλωση εκχώρησης, προκειμένου να αποδειχθεί ότι δεν εισπράχθηκαν τα εκχωρούμενα μισθώματα ακινήτων, περιλαμβάνονται το συμφωνητικό μίσθωσης του ακινήτου, η εξώδικη καταγγελία της μίσθωσης, η πρόσκληση καταβολής μισθωμάτων, η αγωγή απόδοσης του μισθίου, καθώς και η τυχόν εκδοθείσα δικαστική απόφαση.

Επίσης, στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 της ίδιας απόφασης ορίζεται ότι η εκχώρηση ολοκληρώνεται με μόνη τη μονομερή δήλωση του εκχωρητή, κατά το οικονομικό έτος που τα εισοδήματα αυτά υπόκεινται σε φόρο, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη ρητή αποδοχή της εκχώρησης από το Δημόσιο και χωρίς να απαιτείται αναγγελία στον οφειλέτη των μισθωμάτων ή των τόκων.

Η παραπάνω διάταξη του άρθρου 4 του φορολογικού νόμου αποσκοπεί στη διευκόλυνση της διαδικασίας εκχώρησης των μισθωμάτων προς το Δημόσιο με το σημαντικό περιορισμό των διατυπώσεων που απαιτούνται για την εγκυρότητα της άνω σύμβασης (π.χ. μη υποχρέωση αναγγελίας της εκχώρησης στον οφειλέτη από τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα) και οι οποίες εξαντλούνται στην έγγραφη δήλωση εκχωρήσεως προς τον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. συνοδευόμενη με τα απαραίτητα κάθε φορά αποδεικτικά έγγραφα, καθώς και βεβαίωση μη κατοχής άλλου αποδεικτικού στοιχείου. Τέλος, κοινοποίηση αντίγραφου της δήλωσης εκχώρησης προς τον οφειλέτη από τον προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ. δεν απαιτείται με τον ισχύοντα φορολογικό νόμο.

Πάγια θέση της διοίκησης αποτελεί ότι και στην περίπτωση πτώχευσης της μισθώτριας εταιρείας, ο εκμισθωτής μπορεί να εκχωρήσει στο Δημόσιο τα μη εισπραττόμενα μισθώματα, αρκεί να παραδώσει όλα τα αποδεικτικά έγγραφα της εκχωρούμενης απαίτησης και να βεβαιώσει ότι δεν κατέχει κανένα άλλο αποδεικτικό στοιχείο.

Ύστερα από τα παραπάνω, εφόσον δεν έχουν εκχωρηθεί τα μισθώματα ακινήτων στο Δημόσιο μέσα στο οικείο οικονομικό έτος, το εισόδημα αυτό θεωρείται εισόδημα από ακίνητα που υπόκειται σε φορολογία σύμφωνα με τον Κ.Φ.Ε. (Ν. 2238/1994).

5.3 Δικαιολογητικά που συνυποβάλλονται με τη δήλωση εκχώρησης: Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 της πιο πάνω υπουργικής απόφασης, με τη δήλωση εκχώρησης παραδίδονται συγχρόνως στον αρμόδιο προϊστάμενο

της Δ.Ο.Υ. από τον εκχωρητή συνημμένα όλα τα αποδεικτικά στοιχεία [ης απαίτησης που εκχωρείται στο Δημόσιο. Με την ίδια δήλωση ο εκχωρών ζεβαιώνει ότι δεν κατέχει κανένα άλλο αποδεικτικό στοιχείο.

Προκειμένου να αποδειχθεί ότι δεν εισπράχθηκαν τα εκχωρούμενα μισθωτά ακινήτου, στη δήλωση εκχώρησης επισυνάπτοντά όλα τα έγγραφα που άρχουν κατά περίπτωση. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- Το συμφωνητικό μίσθωσης του ακινήτου.
- Η εξώδικη καταγγελία της μίσθωσης ή η πρόσκληση καταβολής των ισθωμάτων.
- Η αγωγή απόδοσης του μισθίου, ή η αγωγή μη καταβολής των μισθωμάτων.
- Η δικαστική απόφαση απόδοσης του μισθίου και καταβολής των μισθωμάτων.

Προκειμένου να αποδειχθεί ότι δεν εισπράχθηκαν οι εκχωρούμενοι τόκοι δανείου, επισυνάπτονται στη σχετική δήλωση εκχώρησης όλα τα έγγραφα που υπάρχουν κατά περίπτωση. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται:

- Το συμφωνητικό σύναψης του δανείου.
- Τα έγγραφα τυχόν εμπραγμάτων ασφαλειών ή προσωπικών εγγυήσεων, ή άλλων ειδικών εγγυήσεων του δανείου που τυχόν υπάρχουν.
- Η εξώδικη πρόσκληση καταβολής των τόκων του δανείου.
- Η αγωγή απόδοσης των τόκων του δανείου.
- Η δικαστική απόφαση καταβολής των τόκων.

Με υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986 δηλώνεται η μη είσπραξη των οφειλόμενων μισθωμάτων ή η μη είσπραξη των οφειλόμενων τόκων και η μη κατοχή άλλων αποδεικτικών στοιχείων της εκχωρούμενης απαίτησης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 της υπουργικής απόφασης με την οποία ορίστηκε ο τύπος και το περιεχόμενο των δηλώσεων εκχώρησης μισθωμάτων ακινήτων και τόκων δανείων, καθώς και τα δικαιολογητικά έγγραφα που συνυποβάλλονται, δεν απαιτείται σε κάθε περίπτωση να συνυποβάλλονται τα πρωτότυπα δικαιολογητικά έγγραφα. Αρκεί να επισυνάπτονται τα ακριβή, κυρωμένα αντίγραφα αυτών των εγγράφων, με την επιφύλαξη επίδειξης των πρωτοτύπων στον αρμόδιο προϊστάμενο της Δ.Ο.Υ.

Ακόμη δεν απαιτείται να υποβάλλονται όλα τα έγγραφα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, εκτός από την υπεύθυνη δήλωση του Ν. 1599/1986, η οποία υποβάλλεται οπωσδήποτε.

Εκτός από τα έγγραφα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, μπορεί να συνυποβληθεί με τη δήλωση εκχώρησης οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που αποδεικνύει τη μη καταβολή των οφειλόμενων μισθωμάτων ή τόκων.

Στην περίπτωση που ο οφειλέτης των μισθωμάτων εγκατέλειψε το μίσθιο εκουσίως, πριν ασκηθεί κατά αυτού κάποια δικαστική ενέργεια, και δεν είναι δυνατή η προσκόμιση της αγωγής έξωσης, η εκχώρηση διενεργείται με την προσκόμιση του συμφωνητικού μίσθωσης.

5.4 Βεβαίωση και είσπραξη των εκχωρούμενων στο Δημόσιο εισοδημάτων: Στη διάταξη του άρθρου 3 της υπ' αριθ. 1036819/642/Α0012/ΠΟΛ.

1096/2001 υπουργικής απόφασης ορίζεται ότι η βεβαίωση των εκχωρούμενων στο Δημόσιο μισθωμάτων ακινήτων ή τόκων δανείου γίνεται με χρηματικούς καταλόγους που συντάσσει το τμήμα εισοδήματος ή άλλο αρμόδιο τμήμα της Δ.Ο.Υ. του εκχωρητή κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 55 του Π.Δ. 16/1989, οι οποίοι αποστέλλονται στο τμήμα εσόδων της Δ.Ο.Υ. του οφειλέτη - μισθωτή ή δανειολήπτη.

Η είσπραξη των εσόδων αυτών ενεργείται κατά τις διατάξεις του Ν.Δ. 356/1974 «Περί Κωδικός Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων».

Κεφάλαιο 6

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΑΚΙΝΗΤΑ

Άρθρο 20 Εισόδημα και απόκτηση του

1. Εισόδημα από ακίνητα είναι αυτό που προκύπτει κάθε οικονομικό ή κατά περίπτωση γεωργικό έτος, είτε από εκμίσθωση ή επίταξη ή έμμεσα από ιδιοκατοίκηση ή ίδιο χρησιμοποίηση ή από παραχώρηση της χρήσης σε τρίτο χωρίς αντάλλαγμα, μιας ή περισσότερων οικοδομών είτε από εκμίσθωση γαιών. Το εισόδημα αυτό αποκτάται από κάθε πρόσωπο στο οποίο έχει νόμιμα μεταβιβασθεί με οριστικό συμβόλαιο ή έχει αποκτηθεί με δικαστική απόφαση ή λόγω χρησικτησίας το δικαίωμα πλήρους κυριότητας ή νομής ή επικαρπίας ή οίκησης, καθώς και από πρόσωπο στο οποίο έχει μεταβιβασθεί, με οριστικό συμβόλαιο, το δικαίωμα ενάσκησης επικαρπίας, κατά περίπτωση. Επίσης εισόδημα από ακίνητα θεωρείται και το δικαίωμα που αποκτάται από τον κύριο του εδάφους προκειμένου για οικοδομές που έχουν ανεγερθεί σε έδαφος κυριότητας τρίτου ή αν πρόκειται για επιφάνειες και εμφυτεύσεις που διατηρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 58 και 59 του α.ν.2783/1941 (ΦΕΚ 29 Α').

2. Για εισοδήματα από εκμίσθωση ακινήτων, που καταβάλλονται αναδρομικά με βάση νόμο ή δικαστική απόφαση, χρόνος απόκτησης αυτών θεωρείται ο χρόνος στον οποίο ανάγονται τα μισθώματα.

3. Προκειμένου για εκμίσθωση ολόκληρης ή τμήματος οικοδομής μαζί με έπιπλα ή μηχανήματα, στο εισόδημα συνυπολογίζεται και το τυχόν μίσθωμα των συνεκμισθούμενων επίπλων ή μηχανημάτων.

4. Στην έννοια του όρου «γαίες», που αναφέρεται στην παράγραφο 1, περιλαμβάνονται οι γαίες που καλλιεργούνται ή είναι φυτεμένες, τα δάση και

οι δενδρώδεις εκτάσεις, τα λιβάδια και οι κάθε είδους βοσκήσιμες γαίες, τα μεταλλεία και λατομεία, οι πηγές, τα φρέατα, οι λίμνες και οι δεξαμενές, τα ιχθυοτροφεία, καθώς και κάθε άλλη έκταση γης, μαζί με τα στοιχεία που είναι στην επιφάνεια του εδάφους και τις κάθε είδους ύλες που είναι κάτω από αυτό.

Άρθρο 21 Εισόδημα ειδικών περιπτώσεων

1. Ως εισόδημα από οικοδομές λογίζεται:

α) Το εισόδημα από γήπεδα, ιδιαίτερα όταν αυτά χρησιμοποιούνται ως αποθήκες, εργοστάσια ή εργαστήρια ή ως χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων, θεαμάτων, καφενείων, γυμναστηρίων και γενικά για κάθε άλλη χρήση.

β) Η αξία που έχει κατά το χρόνο της ανέγερσης της η οικοδομή που ανεγέρθηκε με δαπάνες του μισθωτή σε έδαφος του οποίου την κυριότητα έχει ο εκμισθωτής, αν μετά τη λήξη του χρόνου της μίσθωσης του εδάφους η οικοδομή παραμένει στην κυριότητα του εκμισθωτή. Το ετήσιο εισόδημα εξευρίσκεται με διαίρεση του υπολοίπου, που προκύπτει μετά την αφαίρεση του τυχόν ανταλλάγματος, που έχει ορισθεί στη σύμβαση για τη μεταβίβαση της κυριότητας της οικοδομής, από την αξία αυτής, κατά το χρόνο της ανέγερσης της, σε μέρη ίσα με τον αριθμό των ετών κατά τα οποία διαρκεί η μίσθωση του εδάφους. Ως αξία της οικοδομής που έχει ανεγερθεί σε έδαφος κυριότητας τρίτου λαμβάνεται η πραγματική αξία της οικοδομής, η οποία εξευρίσκεται από τα επίσημα βιβλία και λοιπά στοιχεία εκείνου που ανήγειρε την οικοδομή. Σε περίπτωση που δεν τηρούνται βιβλία ή αυτά που τηρούνται κρίνονται ανεπαρκή ή ανακριβή, καθώς και σε περίπτωση αμφισβήτησης από τον ενδιαφερόμενο της αξίας που υπολογίστηκε με αυτόν τον τρόπο, αυτή καθορίζεται ύστερα από εκτίμηση που ενεργείται από τον προϊστάμενο της δημόσιας οικονομικής υπηρεσίας και σε συνέχεια από τα διοικητικά δικά που δηλώνεται σε ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) τουλάχιστον του μισθώματος αυτού.

Ειδικώς, το εισόδημα αυτό δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το τριάντισι τοις εκατό (3,5%) της αξίας του ακινήτου, που εκμισθώνεται και χρησιμοποιείται ως κατοικία, όπως η αξία αυτή προσδιορίζεται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 41 του ν. 1249/1982, για τις περιοχές που ισχύει κάθε φορά το σύστημα αυτό. Ο φορολογούμενος μπορεί να αμφισβητήσει τον καθορισμό της μισθωτικής αξίας αυτού του ακινήτου, εφόσον από εξαιρετικούς λόγους, που ανάγονται αποκλειστικά στους παράγοντες που επηρεάζουν τη μισθωτική αξία του, αυτή είναι μικρότερη από το τριάντισι τοις εκατό (3,5%) της πιο πάνω αξίας του. Η επίκληση των λόγων αυτών, καθώς και η προσαγωγή των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων γίνεται με την

προσφυγή, η οποία ασκείται από το φορολογούμενο, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του οικείου οικονομικού έτους. Αν ο φορολογούμενος λάβει το εκκαθαριστικό σημείωμα μετά την 31η Δεκεμβρίου του οικείου οικονομικού έτους, η προσφυγή ασκείται μέσα στις προθεσμίες που ορίζονται στο άρθρο 66 του ν.2717/1999 (ΦΕΚ 97 Α').

Ισχυρισμοί που δεν περιέχονται στην προσφυγή αυτή δεν μπορούν να προβληθούν παραδεκτώως ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού πρωτοδικείου, εκτός αν η όψιμη προβολή τους κρίνεται από το διοικητικό πρωτοδικείο αποχρώντως δικαιολογημένη.

2. Σε περίπτωση που η οικοδομή κατοικήθηκε από τον ιδιοκτήτη της, το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα αυτής δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το τριάμισι τοις εκατό (3,5%) της αξίας του ακινήτου, όπως αυτή προσδιορίζεται ως το γινόμενο των εξής παραγόντων:

α) Της κύριας επιφάνειας της οικοδομής, στην οποία προστίθεται και ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της επιφάνειας των αποθηκευτικών χώρων, καθώς και των χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων που ενδεχόμενα υπάρχουν στην οικοδομή - κατοικία.

β) Της τιμής ζώνης για τις περιοχές που ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων ή της τιμής εκκίνησης για τις λοιπές περιοχές, οι οποίες ισχύουν κατά την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους, όπως αυτές ορίζονται από τις διατάξεις των άρθρων 41 και 41α του Ν. 1249/1982 (ΦΕΚ 43 Α').

γ) Του διορθωτικού συντελεστή, ο οποίος, ανάλογα με την τιμή ζώνης ή εκκίνησης του ακινήτου ορίζεται ως ακολούθως:

**Τιμή ζώνης ή εκκίνηση Συντελεστής
για κάθε τετραγωνικό μέτρο**

Μέχρι 440 ευρώ	1,10
Πάνω από 440 έως 734 ευρώ	1,20
Πάνω από 734 έως 1.174 ευρώ	1,30
Πάνω από 1.174 ευρώ	1,40

δ) Του συντελεστή παλαιότητας. Ως συντελεστής παλαιότητας λαμβάνεται αυτός που ισχύει κάθε φορά στη φορολογία κεφαλαίου για τον προσδιορισμό της αξίας κτιρίων με βάση την τιμή ζώνης. Το τεκμαρτό μίσθωμα μιας ή περισσότερων εξοχικών κατοικιών υπολογίζεται σε κάθε μία από αυτές για τρεις (3) μήνες το έτος. Οι διατάξεις των τεσσάρων τελευταίων εδαφίων της προηγούμενης παραγράφου, εφαρμόζονται ανάλογα και στην περίπτωση αυτή.

3. Σε περίπτωση που η οικοδομή χρησιμοποιήθηκε με άλλον τρόπο από τον ιδιοκτήτη, το νομέα, τον επιφανειού, τον επικαρπωτή κ.λπ. ή με τη συγκατάθεση αυτού κατοικήθηκε ή χρησιμοποιήθηκε με άλλο τρόπο από τρίτο, χωρίς αντάλλαγμα, το ακαθάριστο εισόδημα βρίσκεται ύστερα από τη σύγκριση της με άλλες οικοδομές που εκμισθώνονται, πάντως το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα που καθορίζεται με αυτό τον τρόπο δεν μπορεί να είναι ανώτερο από το πέντε τοις εκατό (5%), ούτε μικρότερο

από το τριάμισι τοις εκατό (3,5%) της αξίας του ακινήτου, όπως η αξία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 41 του Ν. 1249/1982. Ειδικά για τις περιοχές που δεν ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, το ετήσιο ακαθάριστο εισόδημα δεν μπορεί πραγματικής αξίας της οικοδομής κατά το χρόνο της φορολογίας. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των τεσσάρων τελευταίων εδαφίων της παρ. 1.

4. Προκειμένου για γαίες που εκμισθώνονται, ως ακαθάριστο εισόδημα λαμβάνεται αυτό που προκύπτει με βάση τη συμφωνία.

Αν το μίσθωμα ή αντάλλαγμα έχει συμφωνηθεί σε είδος, αυτό αποτιμάται σε χρήμα, με βάση τη μέση τιμή χονδρικής πώλησης του είδους αυτού, κατά το χρόνο και στον τόπο παραγωγής του.

Αν δεν προσάγεται συμφωνητικό ή άλλο στοιχείο, που αποδεικνύει τη συμφωνία ή όταν το μίσθωμα που συμφωνήθηκε σε χρήμα ή σε είδος είναι δυσανάλογος κατώτερο από τη μισθωτική αξία των γαιών ή όταν η εκμετάλλευση των γαιών παραχωρήθηκε σε τρίτο χωρίς αντάλλαγμα, το ακαθάριστο εισόδημα εξευρίσκεται με σύγκριση των γαιών με άλλες γαίες που εκμισθώνονται κάτω από παρόμοιες συνθήκες. Θεωρείται ότι υπάρχει περίπτωση δυσανάλογου μισθώματος σε σχέση με τη μισθωτική αξία των γαιών, κάθε φορά που η μισθωτική αξία είναι ανώτερη του συμφωνημένου μισθώματος κατά είκοσι πέντε τοις εκατό (25%) του μισθώματος αυτού.

5. Αν το δηλούμενο εισόδημα από εκμίσθωση γεωργικής γης ή το τεκμαρτό μίσθωμα από δωρεάν παραχώρηση προς οποιονδήποτε τρίτο είναι μικρότερο του προσδιοριζόμενου με την αντικειμενική μέθοδο του άρθρου 42, για την εφαρμογή των φορολογικών διατάξεων λαμβάνεται υπόψη το μίσθωμα που προσδιορίζεται αντικειμενικά, εκτός αν πρόκειται για δωρεάν παραχώρηση γεωργικής γης μεταξύ συζύγων, κατά κύριο επάγγελμα αγροτών ή από γονείς ηλικίας άνω των εξήντα πέντε (65) ετών σε τέκνα τους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες.

Ο φορολογούμενος μπορεί να αμφισβητήσει το ύψος του αντικειμενικού μισθώματος, εφόσον από εξαιρετικούς λόγους, που ανάγονται αποκλειστικά στους παράγοντες που επηρεάζουν τη μισθωτική αξία της γεωργικής γης, αποδεικνύεται ότι αυτή είναι μικρότερη της προσδιοριζόμενης με την αντικειμενική μέθοδο. Η επίκληση των λόγων αυτών, καθώς και η προσαγωγή των αποδεικτικών στοιχείων, γίνεται από το φορολογούμενο με την άσκηση προσφυγής κατά τις κείμενες διατάξεις, μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του οικείου οικονομικού έτους.

Αν το μίσθωμα που συμφωνήθηκε και δηλώθηκε είναι ανώτερο του προσδιοριζόμενου με την αντικειμενική μέθοδο, για την εφαρμογή των φορολογικών διατάξεων λαμβάνεται υπόψη το δηλωθέν.

Άρθρο 23 Καθαρό εισόδημα

1. Από το κατά το προηγούμενο άρθρο ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα εκπίπτουν:

α) Για οικοδομές οι οποίες χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, οικοτροφεία, σχολεία, φροντιστήρια, αίθουσες κινηματογράφων ή θεάτρων, ξενοδοχεία, νοσοκομεία ή κλινικές ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) για αποσβέσεις και ποσοστό μέχρι δεκαπέντε τοις εκατό (15%) για τα ασφάλιστρα κατά του κινδύνου πυρκαγιάς ή άλλων κινδύνων, για έξοδα επισκευής και συντήρησης, καθώς και για την αμοιβή δικηγόρου για δίκες σε διαφορές απόδοσης μισθίου ή καθορισμού μισθώματος.

Ειδικά, για οικοδομές που έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέες, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, το ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) του προηγούμενου εδαφίου διπλασιάζεται. Τα ποσοστά που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο περιορίζονται σε πέντε τοις εκατό (5%) και πέντε τοις εκατό (5%) αντιστοίχως για το εισόδημα που προκύπτει από οικοδομές που χρησιμοποιούνται για άλλες χρήσεις. Όταν πρόκειται για εισόδημα που προκύπτει σύμφωνα με τις διατάξεις των περιπτώσεων α', β' και θ' της παραγράφου 1 του άρθρου 21, όπως επίσης και για το εισόδημα που προκύπτει από τη διαφορά του μισθώματος και του υπομισθώματος ακινήτων, που εκμισθώνονται για οποιαδήποτε χρήση, τα ποσοστά του πρώτου εδαφίου περιορίζονται σε πέντε τοις εκατό (5%) συνολικώς. \

Αν οι δαπάνες που αναφέρονται στα προηγούμενα εδάφια αφορούν κοινόχρηστους χώρους του ακινήτου, επιμερίζονται, αναλόγως, στους συνιδιοκτήτες του.

Με αποφάσεις του Υπουργού Οικονομικών, οι οποίες δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, καθορίζονται τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την αναγνώριση του δικαιώματος διενέργειας των εκπτώσεων, των δαπανών που ορίζονται στην περίπτωση αυτήν, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια που είναι αναγκαία για την εφαρμογή αυτού του άρθρου.

β) Στις περιπτώσεις υπεκμίσθωσης ή ιδιοχρησιμοποίησης οικοδομών που έχουν ανεγερθεί σε έδαφος κυριότητας τρίτου, το δικαίωμα που παρέχεται ετησίως στον ιδιοκτήτη της γης, καθώς και η αξία της οικοδομής που ανεγέρθηκε σε έδαφος κυριότητας τρίτου, η οποία, σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 21, λογίζεται ως εισόδημα.

γ) Στις περιπτώσεις υπεκμίσθωσης, πολυετούς μίσθωσης μεταγραφτέας και δικαιώματος επιφάνειας ή εμφύτευσης, το μίσθωμα ή δικαίωμα που καταβάλλεται.

δ) Κάθε φόρος, τέλος ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου που βαρύνει τις γαίες.

ε) Ποσοστό πέντε τοις εκατό (5%) για αποσβέσεις και έξοδα συντήρησης των γαιών και γενικά για κάθε συναφές βάρος.

στ) Ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%) των δαπανών αντιπλημμυρικών έργων και έργων αποξήρανσης ελών για απόσβεση τους, όχι όμως και για έξοδα βελτίωσης και επέκτασης των γαιών.

ζ) Το ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλει, βάσει νόμου, ο εκμισθωτής στο μισθωτή για τη λύση της μισθωτικής σχέσης ακινήτου, μέχρι του ύψους του ακαθάριστου εισοδήματος που αποκτά ο εκμισθωτής από το ακίνητο αυτό, κατά το έτος που καταβλήθηκε η αποζημίωση. Τυχόν αρνητικό ποσό δεν συμψηφίζεται με εισοδήματα άλλων ακινήτων ή με άλλα θετικά εισοδήματα του φορολογουμένου.

1.

Η διάταξη της περίπτωσης αυτής εφαρμόζεται ανάλογα και για τα νομικά πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 101 του νόμου αυτού.

2. Το ποσό που απομένει, μετά τις εκπτώσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, αποτελεί το καθαρό εισόδημα από ακίνητα.

Κεφάλαιο 7

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΚΙΝΗΤΕΣ ΑΞΙΕΣ

1. Εισόδημα από κινητές αξίες είναι αυτό που αποκτάται κάθε οικονομικό έτος από κάθε δικαιούχο κινητών αξιών, το οποίο προκύπτει:

α) Από μερίσματα και τόκους ιδρυτικών τίτλων και μετοχών των ημεδαπών ανωνύμων εταιριών, ομολογιών και χρεογράφων γενικά του Ελληνικού Δημοσίου ή ημεδαπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή ημεδαπών επιχειρήσεων κάθε είδους, καθώς και από αμοιβές και ποσοστά των διοικητικών συμβούλων και εκτός μισθού αμοιβές και ποσοστά των διευθυντών και διαχειριστών των ανωνύμων εταιριών.

β) Από μερίσματα και τόκους των τίτλων αλλοδαπής προέλευσης που αναφέρονται στην προηγούμενη περίπτωση.

γ) Από τόκους κάθε τίτλου έντοκης κατάθεσης τοις μετρητοίς ή εγγύησης, καθώς και κάθε τίτλου χρεωστικού με υποθήκη, ενέχυρο ή όχι, από εκείνους που δεν περιλαμβάνονται στις περιπτώσεις α' και β'. Ομοίως, το εισόδημα από τόκους που επιδικάζονται με δικαστική απόφαση, με εξαίρεση αυτά που αναφέρονται στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 4 του άρθρου 25 και της παραγράφου 4 του άρθρου 48 του παρόντος.

δ) Από κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων, καθώς και η πρόσθετη αξία που αποκτούν οι μεριδιούχοι αμοιβαίων κεφαλαίων από την εξαγορά μεριδίων σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης.

ε) Από κέρδη ανωνύμων εταιριών που διανέμονται με τη μορφή μετρητών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό τους.

στ) Από την υπεραπόδοση επενδύσεων των μαθηματικών αποθεμάτων, που σχηματίζονται με τις διατάξεις του ν.δ.400/1970 (ΦΕΚ 22 Α') για ασφαλίσεις ζωής.

ζ) Από τόκους με τους οποίους πιστώνεται ο «Λογαριασμός Νεότητας Προσωπικού ΟΤΕ», που τηρείται στον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών Ελλάδας Α.Ε. και ο οποίος αποτελείται σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας του λογαριασμού αυτού από την τοποθέτηση των μηνιαίων εισφορών του υπαλλήλων του με σκοπό τη χορήγηση εφάπαξ χρηματικής παροχής στα ενήλικα τέκνα τους. Επί των τόκων αυτών ενεργείται παρακράτηση φόρου με συντελεστή δεκαπέντε τοις εκατό (15%) εξαντλουμένης της φορολογικής υποχρέωσης των δικαιούχων για τα εισοδήματα αυτά. Οι διατάξεις των παραγράφων 4 περίπτωση β' και 5 περίπτωση α' του άρθρου 54 εφαρμόζονται αναλόγως και στα εισοδήματα της περίπτωσης αυτής.

η) Από συμβάσεις ή πράξεις επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων, εφόσον ο δικαιούχος του εισοδήματος είναι κάτοικος Ελλάδας και δεν είναι επιτηδευματίας που τηρεί βιβλία τρίτης κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων ή εταιρία επενδύσεων χαρτοφυλακίου ή αμοιβαίο κεφάλαιο του Ν. 1969/1991. Ως παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα νοούνται τα χρηματοοικονομικά μέσα που ορίζονται στις υποπεριπτώσεις γγ' έως και ζζ' της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 και στην παράγραφο 20 του άρθρου 2 του Ν.2396/1996 (ΦΕΚ 73 Α'), καθώς και αυτά που καθορίζονται με πράξεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.

Για τους σκοπούς της περίπτωσης αυτής, ως παράγωγο χρηματοοικονομικό προϊόν θεωρείται και κάθε σύμβαση SWAP επί συναλλάγματος, ανεξάρτητα από το χρόνο σύναψης της, ως ενιαίας ή ως σύνολο επί μέρους συμβάσεων.

2. Όταν εισοδήματα του παρόντος άρθρου υπόκεινται σε φορολογία και περαιτέρω ορίζεται ότι αυτά θα καταβάλλονται ελεύθερα φόρου στο δικαιούχο, ως εισόδημα υποκείμενο σε φορολογία είναι το ποσό, από το οποίο, αφαιρουμένου του αναλογούντος σε αυτό φόρου, προκύπτει το καταβαλλόμενο στο δικαιούχο ποσό.

Άρθρο 25 Εισόδημα ειδικών περιπτώσεων

1. Το εισόδημα που προέρχεται από αποθεματικά ανωνύμων εταιριών, τα οποία διανέμονται ή κεφαλαιοποιούνται με οποιονδήποτε τρόπο και σε οποιονδήποτε χρόνο, ανεξάρτητα αν η διανομή τους γίνεται σε χρήμα ή σε ακίνητα ή σε κινητά ή σε άλλες αξίες, λογίζεται ως εισόδημα από κινητές αξίες.

2. Το ποσό που λαμβάνουν οι κάτοχοι ιδρυτικών τίτλων ανώνυμης εταιρίας, κατά την εξαγορά τους από αυτή, λογίζεται ως εισόδημα από κινητές αξίες.

3. Κάθε δάνειο που συνομολογείται μεταξύ ιδιωτών ή παρέχεται από εταιρία προς τα μέλη της ή τρίτους, λογίζεται ότι συνάπτεται με ελάχιστο επιτόκιο αυτό που ισχύει για τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου τρίμηνης διάρκειας κατά το χρόνο σύναψης του δανείου.

4. Οι τόκοι συναλλαγματικών και γραμματίων από εμπορικές συναλλαγές, οι τόκοι από τις αποδεδειγμένες πωλήσεις εμπορευμάτων με πίστωση μεταξύ εμπόρων και οι προκύπτοντες τόκοι υπερημερίας, λόγω καθυστέρησης στην καταβολή του πιστωθέντος τιμήματος, δεν λογίζονται ως εισόδημα από κινητές αξίες, αλλά ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις, με την προϋπόθεση ότι αυτός που αποκτά το εισόδημα αυτό ασκεί εμπορική γενικά επιχείρηση στην Ελλάδα ή, προκειμένου για αλλοδαπό, ότι αυτός έχει μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα και οι τόκοι προέρχονται από εργασίες της μόνιμης αυτής εγκατάστασης.

Ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις λογίζονται και οι τόκοι της παραγράφου αυτής που επιδικάζονται με δικαστική απόφαση.

5. Παροχές σε χρήμα ή σε είδος και γενικά παροχές χρηματικής αποτιμήσεως, που γίνονται από ημεδαπή ανώνυμη εταιρία, χωρίς νόμιμη ή συμβατική, για το σκοπό αυτόν, υποχρέωση προς διευθύνοντες ή εντεταλμένους συμβούλους ή προέδρους ή μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή διευθυντές και γενικά προς πρόσωπα τα οποία εκπροσωπούν νόμιμα αυτή, λογίζονται ως εισόδημα από κινητές αξίες των ανωτέρω προσώπων, με την προϋπόθεση ότι έχουν βαρύνει τα αποτελέσματα χρήσεως της οικείας διαχειριστικής χρήσης.

Άρθρο 26 Χρόνος απόκτησης του εισοδήματος

Χρόνος απόκτησης του εισοδήματος από κινητές αξίες θεωρείται: 1. Για τα κέρδη που διανέμονται από τις ημεδαπές ανώνυμες εταιρίες με τη μορφή μερισμάτων, προμερισμάτων αμοιβών και ποσοστών στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, αμοιβών και ποσοστών, εκτός μισθού, σε διευθυντές και αμοιβών στο εργατοϋπαλληλικό προσωπικό τους, ο χρόνος έγκρισης αυτών από τη γενική συνέλευση των μετόχων.

2. Για τους τόκους που προέρχονται από ιδρυτικούς τίτλους και προνομιούχες μετοχές, ο χρόνος έγκρισης τους από τη γενική συνέλευση των μετόχων και προκειμένου για τοκομερίδια, ο χρόνος που έχει ορισθεί για την εξαργύρωση τους.

3. Για τα εισοδήματα της περίπτωσης β' της παραγράφου 1 του άρθρου 24, ο χρόνος εξαργύρωσης ή είσπραξης των μερισμάτων και τόκων.

4. Για τους τόκους του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 24, ο χρόνος κατά τον οποίο αυτοί καθίστανται ληξιπρόθεσμοι και απαιτητοί, ενώ για τους τόκους του δεύτερου εδαφίου της περίπτωσης γ' της παραγράφου 1 του άρθρου 24, ο χρόνος καταβολής ή πίστωσης των τόκων.

Σε περίπτωση κατά την οποία εξοφλείται το κεφάλαιο δανείου ή απαίτηση γενικά ή παρέχεται συναίνεση, με ιδιωτική βούληση ή με βάση δικαστική απόφαση, για την εξάλειψη υποθήκης ή προσημείωσης, που είχε εγγραφεί

προς ασφάλεια του δανείου ή γενικά απαίτησης, θεωρείται, μη επιτρεπόμενης ανταποδείξεως, ότι εξοφλούνται ταυτόχρονα, καθιστάμενοι απαιτητοί και οι μέχρι του χρόνου εξόφλησης του δανείου ή εξάλειψης της υποθήκης ή της προσημειώσεως αναλογούντες τόκοι, οι οποίοι δεν εδηλώθησαν από τον υπόχρεο, ούτε έχουν υπαχθεί διαφορετικώς σε φορολογία μέχρι τη χρονολογία αυτή.

Οι τόκοι αυτοί, προκειμένου να υπαχθούν σε φορολογία, μπορούν να κατανεμηθούν, μετά από αίτηση του φορολογουμένου, στο έτος εξόφλησης και στα δύο προηγούμενα έτη και σε κάθε περίπτωση όχι πέραν από το έτος της συνομολόγησης του δανείου ή της δημιουργίας της απαίτησης.

5. Για τα κέρδη, που προέρχονται από ημεδαπά αμοιβαία κεφάλαια, ο χρόνος έγκρισης τους από την Α.Ε. Διαχειρίσεως και προκειμένου για κέρδη που προέρχονται από αμοιβαία κεφάλαια αλλοδαπής, ο χρόνος είσπραξης αυτών.

Για τα εισοδήματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 25, ο χρόνος έγκρισης τους από τη γενική συνέλευση των μετοχών.

7. Για τα εισοδήματα που αναφέρονται στην περίπτωση στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 24, στην παράγραφο 5 του άρθρου 25, καθώς και για τις αμοιβές μελών διοικητικού συμβουλίου ανώνυμης εταιρίας, που δεν προέρχονται από τη διάθεση των καθαρών κερδών της, ο χρόνος της καταβολής ή πίστωσης αυτών στο όνομα των δικαιούχων.

8. Για τα εισοδήματα που αναφέρονται στην περίπτωση η' της παραγράφου 1 του άρθρου 24, ο χρόνος λήξης της σύμβασης. Κάθε ανανέωση ή παράταση της σύμβασης θεωρείται για την εφαρμογή της διάταξης αυτής ως νέα σύμβαση.

Άρθρο 27 Ακαθάριστο και καθαρό εισόδημα

1. Το εισόδημα που προκύπτει σύμφωνα με τα άρθρα 24 και 25 αποτελεί το ακαθάριστο εισόδημα από κινητές αξίες. Από το εισόδημα αυτό εκπίπτει κάθε φόρος, τέλος ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου, που βαρύνει αυτό το εισόδημα.

2. Το ποσό που απομένει, μετά τις εκπτώσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, αποτελεί το καθαρό εισόδημα από κινητές αξίες.

3. Κατ' εξαίρεση, για τον προσδιορισμό του καθαρού εισοδήματος από τόκους οι οποίοι επιδικάστηκαν σε φυσικά πρόσωπα, εκπίπτουν οι τόκοι που καταβάλλονται σε δανειοδοτικούς φορείς, μέχρι το ύψος του συνολικού ακαθάριστου εισοδήματος από τόκους, εφόσον το ποσό των οφειλόμενων τόκων δεν έχει ληφθεί υπόψη κατά τον προσδιορισμό του συνολικού ή του καθαρού εισοδήματος άλλης κατηγορίας ή δεν έχει εκπεσθεί από το συνολικό εισόδημα του οφειλέτη φυσικού προσώπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

1. Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που αποκτάται από ατομική ή εταιρική επιχείρηση εμπορική, βιομηχανική ή βιοτεχνική ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος, το οποίο δεν υπάγεται στα ελευθέρια επαγγέλματα που αναφέρονται στο άρθρο 48.

2. Επιχείρηση αποτελεί και μεμονωμένη ή συμπωματική πράξη που απειλείπει στην επίτευξη κέρδους, καθώς και η πώληση μέσα σε δύο (2) χρόνια από την απόκτηση εξ επαχθούς αιτίας εδαφικών εκτάσεων που βρίσκονται εκτός σχεδίου πόλεως και έχουν μεγάλη αξία.

3. Θεωρείται ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις:

α) Το κέρδος από την άσκηση επιχείρησης αγοραπωλησίας ακινήτων ενικά, εκτός από τις επιχειρήσεις, που αναφέρονται στο άρθρο 34, των οποίων το καθαρό κέρδος εξευρίσκεται με ειδικό τρόπο.

Ως κέρδος θεωρείται η επιπλέον διαφορά μεταξύ της αξίας του ακινήτου το οποίο πουλήθηκε και της αξίας αυτού κατά το χρόνο της αγοράς. Ως αξία πώλησης λαμβάνεται αυτή που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 41 του ν. 1249/1982 (ΦΕΚ 43 Α'). Αν όμως το τίμημα που αναφέρεται στα οικεία πωλητήρια συμβόλαια είναι μεγαλύτερο από την πιο πάνω αξία, ως ακαθάριστο έσοδο λαμβάνεται το αναφερόμενο σ' αυτά τα συμβόλαια τίμημα. Ειδικά, για τις περιοχές που δεν ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, ως ακαθάριστα έσοδα λαμβάνονται:

α) Το τίμημα από τις πωλήσεις των πιο πάνω ακινήτων που αναφέρεται στα οικεία πωλητήρια συμβόλαια.

Η διαφορά μεταξύ του τιμήματος της αξίας, κατά περίπτωση, που φορολογήθηκε, και της πραγματικής αξίας του ακινήτου, η οποία εξευρίσκεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων.

Η διαφορά αυτή μειώνεται με τις δαπάνες του άρθρου 31 που βαρύνουν τον πωλητή.

β) Η ωφέλεια που πραγματοποιείται από οργανωμένη επιχείρηση πώλησης οικοπέδων ή αγροτεμαχίων, τα οποία προέρχονται από εδαφικές εκτάσεις της επιχείρησης, που βρίσκονται εντός ή εκτός σχεδίου πόλεως, δήμου ή κοινότητας, οι οποίες έχουν κατατμηθεί ή ρυμοτομηθεί. Ως ωφέλεια

θεωρείται η επιπλέον διαφορά μεταξύ της αξίας της έκτασης η οποία πουλήθηκε και της αξίας της πριν από την κατάτμηση ή τη ρυμοτόμηση.

Ως αξία πώλησης λαμβάνεται αυτή που προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 41 του ν. 1249/1982. Αν όμως το τίμημα που αναφέρεται στα οικεία πωλητήρια συμβόλαια είναι μεγαλύτερο από την πιο πάνω αξία, ως ακαθάριστο έσοδο λαμβάνεται το αναφερόμενο σ' αυτά τα συμβόλαια τίμημα. Ειδικά, για τις περιοχές που δεν ισχύει το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, ως ακαθάριστα έσοδα λαμβάνονται:

α) Το τίμημα από τις πωλήσεις των πιο πάνω ακινήτων που αναφέρεται στα οικεία πωλητήρια συμβόλαια.

β) Η διαφορά μεταξύ του τιμήματος της αξίας, κατά περίπτωση, που φορολογήθηκε, και της πραγματικής αξίας του ακινήτου, η οποία εξευρίσκεται σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων. Η διαφορά αυτή μειώνεται με τις δαπάνες του άρθρου 31 που βαρύνουν τον πωλητή.

γ) Τα ποσά που καταβάλλουν με τη μορφή μερίσματος ή αμοιβής στα μέλη τους οι συνεταιρισμοί που έχουν συσταθεί νόμιμα.

δ) Τα κέρδη από παρεπόμενες εργασίες που ενεργούνται από την επιχείρηση παράλληλα με τον κύριο σκοπό της.

ε) Η επιχειρηματική αμοιβή του ομόρρυθμου εταίρου και του κοινωνού, που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 10.

στ) Ο μισθός που καταβάλλεται από ανώνυμη εταιρία στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της, για τις υπηρεσίες που παρέχουν βάσει ειδικής σύμβασης μίσθωσης εργασίας ή εντολής, εφόσον για τις υπηρεσίες αυτές τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου είναι ασφαλισμένα σε οποιονδήποτε, εκτός του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, ασφαλιστικό οργανισμό ή ταμείο. Επίσης, ο μισθός και οι κάθε είδους απολαβές που καταβάλλονται από εταιρία περιορισμένης ευθύνης σε εταίρους της για υπηρεσίες που παρέχουν σ' αυτή, εφόσον οι εταίροι είναι ασφαλισμένοι για τις υπηρεσίες αυτές σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό ή ταμείο εκτός του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

ζ) Θεωρείται ως εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις και η πραγματοποιηθείσα αυτόματη υπερτίμηση του πάγιου κεφαλαίου που χρησιμοποιείται στην επιχείρηση, καθώς και η υπερτίμηση που δεν πραγματοποιήθηκε, εφόσον αυτή έχει περιληφθεί στην απογραφή.

Κατ' εξαίρεση, η υπερτίμηση από την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου, το οποίο ίδιο χρησιμοποιείται ή έχει ίδιο χρησιμοποιηθεί για την άσκηση του αντικειμένου των εργασιών της επιχείρησης, απαλλάσσεται του φόρου, εφόσον εμφανίζεται σε ιδιαίτερο λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού και φορολογείται σε περίπτωση διανομής του ή διάλυσης της επιχείρησης, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Κατά τον υπολογισμό του υπερτιμήματος από την πώληση ακινήτου, εξαιρουμένου του υπερτιμήματος που προκύπτει από την αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτου, ως τιμή πώλησης δεν δύναται να ληφθεί ποσό μικρότερο της αξίας, όπως αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις περί φορολογίας μεταβίβασης ακινήτων. Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων εδαφίων

εφαρμόζονται ανάλογα και για την υπεραξία που προκύπτει κατά την εισφορά ακινήτων που βρίσκονται στις Περιοχές Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) της παραγράφου 3 του άρθρου 29 του Ν.2545/1997 (ΦΕΚ 254 Α'), σε επιχείρηση - φορέα ίδρυσης και εκμετάλλευσης των Π.Ο.Τ.Α.

Ειδικά για τα ακίνητα που αποτέλεσαν αντικείμενο σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης του Ν. 1665/1986 και μεταβιβάζονται είτε λόγω λήξης της σύμβασης αυτής ή εξαγοράζονται πριν από τη λήξη της μίσθωσης από το μισθωτή, ως αξία πώλησης αυτών λαμβάνεται αυτή που καθορίζεται από τους όρους της σύμβασης χρηματοδοτικής μίσθωσης που είχε υπογραφεί. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που το ακίνητο μεταβιβάζεται σε τρίτο πρόσωπο πλην του μισθωτή ή των κληρονόμων του, εφόσον υπεισέλθουν στη θέση του θανόντος μισθωτή, λόγω κληρονομικής διαδοχής, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Η υπεραξία που προκύπτει από την πώληση ακινήτου επιχείρησης σε εταιρία χρηματοδοτικής μίσθωσης, για το οποίο στη συνέχεια θα συναφθεί σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης μεταξύ εταιρίας χρηματοδοτικής μίσθωσης και της πωλήτριας επιχείρησης, απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος, με την προϋπόθεση ότι θα εμφανισθεί σε ιδιαίτερο λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού, το οποίο φορολογείται, σε περίπτωση διανομής ή διάλυσης της επιχείρησης, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Για τον προσδιορισμό της υπεραξίας, ως τιμή πώλησης λαμβάνεται αυτή που ορίζεται στη σύμβαση. Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων εδαφίων δεν εφαρμόζονται για συμβάσεις αγοράς ακινήτων στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι εξω χώρα εταιρία.

η) Οι τόκοι που ορίζονται από την παράγραφο 4 του άρθρου 25.

θ) Οι αποδόσεις από συμβάσεις ή πράξεις επί παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων που πραγματοποιούν επιτηδευματίες που τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας του ΚΒΣ. Ως παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα νοούνται τα χρηματοοικονομικά μέσα που αναφέρονται στην περίπτωση η' της παραγράφου 1 του άρθρου 24.

4. Τα κατά το άρθρο αυτό εισοδήματα και κέρδη των επιχειρήσεων, που λειτουργούν με τη μορφή ομόρρυθμης, ετερόρρυθμης και περιορισμένης ευθύνης εταιρίας, κοινοπραξίας, κοινωνίας και αστικής εταιρίας κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και συνεταιρισμών θεωρείται ότι αποκτήθηκαν:

α) Στις περιπτώσεις της ομόρρυθμης, ετερόρρυθμης και περιορισμένης ευθύνης εταιρίας, της κοινοπραξίας, κοινωνίας και αστικής εταιρίας κερδοσκοπικού χαρακτήρα από κάθε έναν εταίρο ή μέλος, για το ποσοστό των κερδών που του αναλογεί από τη συμμετοχή του στην εταιρία, κοινοπραξία ή κοινωνία.

Ως χρόνος κτήσης, για επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, θεωρείται η ημερομηνία στην οποία κλείστηκε η διαχείριση και προκειμένου για εταιρία περιορισμένης ευθύνης, η ημερομηνία που εγκρίθηκε ο ισολογισμός της από τη συνέλευση των εταίρων. Σε περίπτωση που δεν εγκριθεί ο ισολογισμός της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης μέσα σε χρονικό διάστημα τριών (3) μηνών από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου, το εισόδημα λογίζεται ότι αποκτιέται από αυτούς που έχουν την ιδιότητα του εταίρου την τελευταία ημέρα αυτού του τριμήνου. Σε περίπτωση λύσης, συγχώνευσης ή μετατροπής της εταιρίας περιορισμένης ευθύνης, το εισόδημα λογίζεται ότι αποκτιέται από αυτούς

που έχουν την ιδιότητα του εταίρου την ημερομηνία της λύσης, συγχώνευσης ή μετατροπής, κατά περίπτωση. Αν η λύση, συγχώνευση ή μετατροπή επέρχεται πριν από την πάροδο τριών (3) μηνών από τη λήξη της προηγούμενης διαχειριστικής περιόδου και εφόσον ο ισολογισμός δεν έχει εγκριθεί από τη συνέλευση των εταίρων, το εισόδημα και των δύο διαχειριστικών περιόδων λογίζεται ότι αποκτιέται από αυτούς που έχουν την ιδιότητα του εταίρου την ημερομηνία της λύσης, συγχώνευσης ή μετατροπής της εταιρίας.

β) Στην περίπτωση της συμμετοχικής (αφανούς) εταιρίας, από τον εμφανή εταίρο για το σύνολο των κερδών της εταιρίας.

γ) Στις περιπτώσεις των συνεταιρισμών που έχουν συσταθεί νόμιμα, από κάθε συνεταίρο για το μέρος ή την αμοιβή που του καταβλήθηκε. Η ύπαρξη των εταιριών που αναφέρονται στην περίπτωση α' αποδεικνύεται με έγκυρο συστατικό έγγραφο δημοσιευμένο, σύμφωνα με όσα ορίζει ο εμπορικός νόμος. Η κοινοπραξία αναγνωρίζεται εφόσον έχουν πληρωθεί οι προϋποθέσεις που ορίζονται από τις διατάξεις του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων. Αντέγγραφα για την εικονικότητα είτε των σχέσεων αυτών, είτε των όρων που συνδέουν τα μέρη τούτων γενικά, δεν αναγνωρίζονται.

5. Σε περίπτωση που συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 29, ως εισόδημα λαμβάνεται:

α) Για διαχειριστική περίοδο μικρότερη από δώδεκα (12) μήνες, το κέρδος που προέκυψε κατά τη διάρκεια της.

β) Για διαχειριστική περίοδο μεγαλύτερη από δώδεκα (12) μήνες, το κέρδος που προέκυψε από την έναρξη της περιόδου μέχρι την ημερομηνία έναρξης του υπολειπόμενου δωδεκάμηνου τμήματος, το οποίο υπολογίζεται κατά προσέγγιση. Το εισόδημα αυτό αφαιρείται από το εισόδημα της υπερδωδεκάμηνης διαχειριστικής περιόδου και το υπόλοιπο που αποτελεί εισόδημα της δωδεκάμηνης περιόδου φορολογείται στο επόμενο οικονομικό έτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

Φορολογία των εισοδημάτων των συζύγων και των ανήλικων παιδιών

Γενικά: Με την εισαγωγή της προσωπικής προοδευτικής φορολογίας το Ν.Δ. 3323/1955 προέβλεπε αρχικά τη φορολογία του οικογενειακού εισοδήματος. Στο νομοθέτημα αυτό οριζόταν ότι συνεστώτος του γάμου η σύζυγος δεν έχει ίδια φορολογική υποχρέωση για το ατομικό της εισόδημα, με εξαίρεση αυτό που προκύπτει από μισθωτές υπηρεσίες ή από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών, εφόσον αυτό δεν ήταν πάνω από 36.000 δραχμές.

Η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση που προέκυπτε από τη συνάθροιση των εισοδημάτων των συζύγων ανάγκασε την Πολιτεία να εξατομικεύσει με το Ν.Δ. 3765/1957 τη φορολογία του εισοδήματος των δύο συζύγων.

1. Κοινή δήλωση των συζύγων και αυτοτελής φορολογία των εισοδημάτων τους: Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 5 του Κ.Φ.Ε., όσο διαρκεί ο γάμος οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση για τα εισοδήματα που ο καθένας αποκτά, ο φόρος όμως υπολογίζεται χωριστά για το εισόδημα κάθε συζύγου. Έτσι, κάθε σύζυγος ευθύνεται για το φόρο, τα τέλη και τις εισφορές που αναλογούν στο δικό του εισόδημα και δεν επιτρέπεται ο συμψηφισμός του τυχόν αρνητικού αποτελέσματος του εισοδήματος του ενός συζύγου με το εισόδημα του άλλου συζύγου.

Όπως έχει γίνει δεκτό από τη διοίκηση (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών Ε. 1290/1985, ΠΟΛ. 19), εφόσον κατά την 1η Ιανουαρίου του οικονομικού έτους έχει τελεστεί και υπάρχει γάμος, οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή φορολογική δήλωση για το εισόδημα που ο καθένας απέκτησε, ανεξάρτητα αν ο γάμος τελέστηκε στην αρχή ή στο τέλος του προηγούμενου έτους.

Οι σύζυγοι πρέπει να υποβάλλουν χωριστές φορολογικές δηλώσεις για το σύνολο του εισοδήματος που απέκτησαν στις εξής περιπτώσεις:

- Όταν έχει διακοπεί η έγγαμη συμβίωση κατά το χρόνο επίδοσης της φορολογικής δήλωσης. Το βάρος απόδειξης της διακοπής της έγγαμης συμβίωσης φέρουν οι σύζυγοι.
- Όταν ο ένας από τους συζύγους είναι σε κατάσταση πτώχευσης.
- Όταν ο ένας από τους συζύγους βρίσκεται σε δικαστική ή νόμιμη απαγόρευση ή τελεί υπό δικαστική αντίληψη.
- Όταν έχει λυθεί ο γάμος από οποιαδήποτε αιτία, λόγω θανάτου ή διαζυγίου.

1.1 Συνάθροιση των εισοδημάτων των συζύγων: Στη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 5 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι στην περίπτωση που το εισόδημα του τέως συζύγου προέρχεται από επιχείρηση που εξαρτάται οικονομικά από τον άλλον σύζυγο, το εισόδημα αυτό προστίθεται στο εισόδημα του άλλου συζύγου και φορολογείται στο όνομα του.

Ο φορολογικός νόμος δεν αναφέρει ρητά πότε το εισόδημα του ενός συζύγου εξαρτάται οικονομικά από το εισόδημα του άλλου συζύγου. Το ζήτημα αυτό είναι πραγματικό και κρίνεται από τη φορολογική αρχή και ενδεχομένως από τα δικαστήρια.

Ο φορολογικός νομοθέτης χρησιμοποιεί στη διάταξη τον όρο επιχείρηση υπό την ευρεία έννοια, ανεξάρτητα με τη μορφή με την οποία αυτή ασκείται, αν δηλαδή η επιχείρηση που εξαρτάται οικονομικά από τον άλλο σύζυγο ασκείται ατομικώς ή με εταιρική μορφή. Έτσι, αν υποθεθεί ότι ο «Α» ασκεί επιχείρηση ανέγερσης οικοδομών και η «Β» σύζυγος του ασκεί ατομική επιχείρηση πώλησης υλικών οικοδομών, χωρίς αυτή να έχει περιουσιακά στοιχεία ή εισοδήματα ή άλλη οικονομική αυτοτέλεια, τότε τεκμαίρεται ότι η επιχείρηση που ασκείται από τη σύζυγο χρηματοδοτείται από το σύζυγο, οπότε το εισόδημα της συζύγου προστίθεται στα εισοδήματα του συζύγου και φορολογείται στο όνομα του. Με την πιο πάνω διάταξη έχει εισαχθεί ουσιαστικά μαχητό τεκμήριο περί μη άσκησης χωριστής

δραστηριότητας του συζύγου, το οποίο, όπως έχουν δεχθεί τα δικαστήρια (Σ.Τ.Ε. 3738/1998), δεν αντίκειται στις διατάξεις του Συντάγματος.

Υποστηρίζεται ότι τα ίδια ισχύουν και στην περίπτωση που η επιχείρηση που εξαρτάται οικονομικά από τον άλλον σύζυγο ασκείται με τη μορφή εταιρείας οποιασδήποτε μορφής, πλην ανωνύμου. Έτσι, σύμφωνα με την άποψη αυτή, αν υποθεθεί ότι στο πιο πάνω παράδειγμα η επιχείρηση που ασκείται από τη σύζυγο είναι ομόρρυθμη εταιρεία στην οποία αυτή συμμετέχει με ποσοστό 80%, τότε το καθαρό κέρδος της εταιρείας που αναλογεί στο πρόσωπο της, θα προστεθεί στα εισοδήματα του συζύγου της και θα φορολογηθεί στο όνομα του, ενώ η διάταξη του άρθρου 10 του Κ.Φ.Ε. θα καταστεί ανενεργός κατά το μέρος που αφορά τη σύζυγο. Δηλαδή το καθαρό κέρδος της ομόρρυθμης εταιρείας το οποίο θα απομείνει μετά την αφαίρεση του κέρδους που αναλογεί στο ομόρρυθμο μέλος, σύζυγο του «Α», θα φορολογηθεί με το ποσοστό 25% μετά την αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβής που αναλογεί στον άλλο ή τα άλλα μέρη της εταιρείας. Βεβαίως η άποψη αυτή δεν βρίσκει ευθέως ερείσματα στο φορολογικό νόμο.

1.2 Συμμετοχή των συζύγων σε προσωπική εταιρεία: Για την αποφυγή της πολυδιάσπασης του εισοδήματος με τη σύσταση εικονικών εταιρειών, με την παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 1473/1984 είχαν προστεθεί στο άρθρο 5 του τότε Ν.Δ. 3323/1955 δύο παράγραφοι με τις οποίες οριζόταν ότι στην περίπτωση που το εισόδημα του ενός συζύγου προερχόταν από αστική, ομόρρυθμη, ετερόρρυθμη ή περιορισμένης ευθύνης εταιρεία, κοινοπραξία ή κοινωνία στην οποία συμμετέχει και ο άλλος σύζυγος, προσετίθετο στο εισόδημα του συζύγου που είχε το μεγαλύτερο συνολικό εισόδημα.

Από το οικονομικό έτος 1992, οι πιο πάνω εταιρείες, οι κοινωνίες και οι κοινοπραξίες κατέστησαν με τις διατάξεις του Ν. 2065/1992 ίδια υποκείμενα φόρου, των οποίων τα καθαρά κέρδη φορολογούνται με αναλογικό συντελεστή. Συνεπώς ο κίνδυνος σύστασης εικονικών εταιρειών ουσιαστικά εξέλιπε. Για το λόγο αυτό από το ίδιο οικονομικό έτος καταργήθηκαν και οι διατάξεις οι οποίες προέβλεπαν τη συνάθροιση των εισοδημάτων των συζύγων στην περίπτωση που αυτοί συμμετέχουν στην ίδια εταιρεία ή κοινωνία ή κοινοπραξία.

2. Φορολογία των ανήλικων παιδιών: Στη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 5 ορίζεται ότι το εισόδημα των ανήλικων παιδιών προστίθεται στο εισόδημα του γονέα που έχει το μεγαλύτερο ποσό εισοδήματος και φορολογείται στο όνομα του. Αν οι γονείς έχουν ίσο ποσό συνολικού εισοδήματος, το εισόδημα του ανήλικου παιδιού προστίθεται στο εισόδημα του πατέρα και φορολογείται στο όνομα του. Αν ο υπόχρεος γονέας δεν έχει τη γονική μέριμνα, το εισόδημα του ανήλικου παιδιού προστίθεται στο εισόδημα του άλλου γονέα και φορολογείται στο όνομα του.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 127 του Α.Κ., όποιος έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του (ενήλικος) είναι ικανός για κάθε δικαιοπραξία. Ανήλικος είναι το πρόσωπο που δεν έχει συμπληρώσει το έτος αυτό.

Το ανήλικο παιδί έχει κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 4, ίδια φορολογική υποχρέωση για τα εισοδήματα που αποκτά από:

- Την παροχή εργασίας με σχέση εξαρτημένης ή ανεξάρτητης εργασίας ή με μίσθωση έργου.
- Περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει σε αυτό από κληρονομιά.
- Περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει σε αυτό από χαριστική παροχή, εκτός αν τα περιουσιακά στοιχεία έχουν περιέλθει από χαριστική παροχή του γονέα.
- Περιουσιακά στοιχεία που περιήλθαν σε αυτό από χαριστική παροχή που έγινε σε αυτό από γονέα ο οποίος είχε αποβιώσει κατά το χρόνο που προκύπτει το εισόδημα από αυτά τα περιουσιακά στοιχεία.
- Σύνταξη που έχει απονεμηθεί σε αυτό λόγω θανάτου του πατέρα ή της μητέρας.
- Περιουσιακά στοιχεία που με βάση δικαστική απόφαση έχουν περιέλθει σε αυτό ως υποκατάστατα των πιο πάνω στοιχείων.

Το εισόδημα που αποκτά το ανήλικο παιδί από περιουσιακό στοιχείο το οποίο περιήλθε σε αυτό από χαριστική παροχή του γονέα του φορολογείται στο όνομα του γονέα που παραχώρησε το περιουσιακό στοιχείο. Αν η αξία του υποκατάστατου υπερβαίνει την αξία του περιουσιακού στοιχείου το οποίο εκποιήθηκε, το εισόδημα που προκύπτει θεωρείται ότι αποτελεί μέρος χαριστικής παροχής που έγινε στο παιδί από το γονέα του που έχει το μεγαλύτερο ποσό εισοδήματος και φορολογείται επιμεριζόμενο αναλόγως στο όνομα αυτού του γονέα.

2.1 Εισόδημα ανήλικου παιδιού από προσωπική εργασία: Σύμφωνα με την περίπτωση α' της παρ. 4 του άρθρου 5 του Κ.Φ.Ε., το ανήλικο παιδί έχει δική του φορολογική υποχρέωση για τα εισοδήματα που αποκτά από την προσωπική του εργασία που παρέχει με σχέση εξαρτημένης ή ανεξάρτητης εργασίας ή με σχέση μίσθωσης έργου. Στην περίπτωση αυτή η φορολογική δήλωση δεν υποβάλλεται από το ανήλικο παιδί αλλά από τον επίτροπο για λογαριασμό του.

Με τη διάταξη του άρθρου 136 του Α.Κ. παρέχεται στον 15ετή ανήλικο το δικαίωμα σύναψης εργασίας όχι μόνο εξαρτημένης άλλα και οποιασδήποτε άλλης μορφής απασχόλησης, εφόσον έχει τη συναίνεση των προσώπων που ασκούν την επιμέλεια του. Η-συναίνεση για τη σύμβαση αυτή περιλαμβάνει και οποιαδήποτε πράξη που συναρτάται με τη σύμβαση και αποτελεί προϋπόθεση ή συνέπεια αυτής. Η περιορισμένη δικαιοπρακτική αυτή ικανότητα του 15ετούς ανήλικου είναι χρονικά περιορισμένη. Από τις διατάξεις των άρθρων 1526 και 1648 του Α.Κ. προκύπτει ότι για τη σύναψη σύμβασης εργασίας του ανήλικου των 15 ετών για περισσότερα από δύο χρόνια απαιτείται άδεια του δικαστηρίου.

2.2 Εισόδημα του ανήλικου που προήλθε από κληρονομιά: Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 4 του άρθρου 5, το ανήλικο παιδί έχει δική του φορολογική υποχρέωση για το εισόδημα που αποκτά από περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν περιέλθει σε αυτό από κληρονομιά, όχι μόνο των γονέων του αλλά και οποιουδήποτε συγγενικού του προσώπου ή τρίτου. Έτσι, αν υποτεθεί ότι το ανήλικο παιδί κληρονόμησε από τον παππού του ένα διαμέρισμα το οποίο εκμισθώνεται, το εισόδημα που αποκτά το ανήλικο

παιδί από την εκμίσθωση θα φορολογηθεί στο όνομα του. Και στην περίπτωση αυτή η δήλωση φόρου εισοδήματος θα υποβληθεί από τον επίτροπο για λογαριασμό του ανήλικου.

Αν το ανήλικο παιδί αποκτήσει περιουσιακά στοιχεία με αγορά από τα οποία αποκτά εισόδημα και η αγορά αυτή έγινε με χρήματα που έχει κληρονομήσει από οποιονδήποτε, το εισόδημα από τα περιουσιακά αυτά στοιχεία φορολογείται στο όνομα του.

2.3 Εισόδημα του ανήλικου παιδιού από χαριστικές παροχές τρίτων:

Στη διάταξη της περίπτωσης γ' της παρ. 4 του άρθρου 5 ορίζεται ότι το ανήλικο παιδί έχει δική του φορολογική υποχρέωση για τα εισοδήματα που αποκτά από περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθεισε αυτό από χαριστικές παροχές (δωρεές) τρίτων, εκτός από τα εισοδήματα που προέρχονται από περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει στο ανήλικο παιδί από χαριστικές παροχές (δωρεές - γονικές παροχές) των γονέων του, τα οποία συναθροίζονται με το εισόδημα του γονέα που τα παραχώρησε και φορολογούνται στο όνομα του.

Στην περίπτωση αυτή, αν το ανήλικο παιδί αποκτά εισοδήματα από περιουσιακά στοιχεία που προέρχονται από χαριστική παροχή τρίτου, π.χ. δωρεά από τον παππού του και εισοδήματα από χαριστική παροχή του γονέα π.χ. γονική παροχή από τη μητέρα του> τότε τα μεν πρώτα εισοδήματα θα δηλωθούν στη δική του φορολογική δήλωση, τα δε δεύτερα θα δηλωθούν και θα φορολογηθούν στο όνομα της μητέρας (εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1036441/632/Α0012/ΠΟΛ. 1099/6-4-2001).

Εισόδημα από χαριστική παροχή του γονέα: Το ανήλικο παιδί έχει ακόμη δική του φορολογική υποχρέωση, σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 4 του άρθρου 5, για τα εισοδήματα που αποκτά από περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει σε αυτό από χαριστικές παροχές του γονέα, ο οποίος έχει αποβιώσει κατά το χρόνο που προκύπτει το εισόδημα.

Συνεπώς, εισοδήματα που αποκτά το ανήλικο παιδί από περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν περιέλθει σε αυτό από δωρεά αιτία θανάτου, φορολογούνται στο όνομα του.

Εισόδημα του ανήλικου παιδιού από σύνταξη: Φορολογούνται στο όνομα του ανήλικου παιδιού τα εισοδήματα από σύνταξη που του έχει απονεμηθεί λόγω θανάτου του πατέρα ή της μητέρας του. Φορολογείται στο όνομα του ανήλικου παιδιού επίσης η σύνταξη που του καταβάλλεται από κύριο ή επικουρικό φορέα ασφάλισης. Και στην περίπτωση αυτή η δήλωση φορολογίας εισοδήματος υποβάλλεται από τον επίτροπο του ανήλικου για λογαριασμό του.

Εισόδημα του ανήλικου παιδιού που αποκτά από περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν περιέλθει σε αυτό με βάση δικαστική απόφαση ως υποκατάστατα άλλων περιουσιακών στοιχείων: Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης στ' της παρ. 4 του άρθρου 5, το ανήλικο παιδί έχει δική του φορολογική υποχρέωση για τα εισοδήματα που προκύπτουν από περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιέλθει σε αυτό με βάση δικαστική απόφαση, ως υποκατάστατα άλλων περιουσιακών στοιχείων που ανήκαν σε αυτό και τα οποία εκποιήθηκαν.

Σύμφωνα με την πιο πάνω διάταξη, δεν έχει δική του φορολογική υποχρέωση το ανήλικο παιδί για το εισόδημα που προκύπτει από περιουσιακά στοιχεία που περιήλθαν σε αυτό από χαριστικές παροχές των γονέων του, καθώς και το αντίστοιχο υποκατάστατο. Σε αυτή την περίπτωση το εισόδημα από περιουσιακό στοιχείο που περιήλθε στο ανήλικο παιδί με χαριστική παροχή γονέα του, φορολογείται στο όνομα του γονέα που το παραχώρησε. Αν η αξία του υποκατάστατου υπερβαίνει την αξία του περιουσιακού στοιχείου το οποίο εκποιήθηκε, το εισόδημα που προκύπτει θεωρείται ότι αποτελεί μέρος χαριστικής παροχής που έγινε στο παιδί από το γονέα που έχει το μεγαλύτερο ποσό εισοδήματος και φορολογείται επιμεριζόμενο αναλόγως, στο όνομα αυτού του γονέα.

Η διοίκηση, με την 1036441/632/A0012/ΠΟΛ. 1099/2001 εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, ερμήνευσε τις πιο πάνω διατάξεις και δέχθηκε τα εξής:

Περίπτωση 1η: Το περιουσιακό στοιχείο που εκποιήθηκε έχει περιέλθει στο ανήλικο παιδί από χαριστική παροχή ενός από τους γονείς του, τότε:

- Εάν η αξία του υποκατάστατου είναι ίση ή μικρότερη από την αξία του περιουσιακού στοιχείου που εκποιήθηκε, το εισόδημα που προκύπτει από αυτό φορολογείται στο όνομα του γονέα που το παραχώρησε.

Εάν η αξία του υποκατάστατου είναι μεγαλύτερη από την αξία του περιουσιακού στοιχείου που εκποιήθηκε, το εισόδημα που προκύπτει από αυτό θεωρείται μέρος χαριστικής παροχής που έγινε στο παιδί από το γονέα που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα και φορολογείται επιμεριζόμενο ανάλογα με την αξία του περιουσιακού στοιχείου που εκποιήθηκε και την επιπλέον αξία του υποκατάστατου, στο όνομα του γονέα που το παραχώρησε και στο όνομα του γονέα που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα. Το ποσό δηλαδή του εισοδήματος που αναλογεί επιμεριστικά στο γονέα που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα εξευρίσκεται με τον πολλαπλασιασμό του ποσού του εισοδήματος που προκύπτει από το υποκατάστατο, με κλάσμα που έχει αριθμητή τη διαφορά της αξίας του υποκατάστατου από την αξία του περιουσιακού στοιχείου που εκποιήθηκε και παρονομαστή την αξία του υποκατάστατου. Το υπόλοιπο ποσό του εισοδήματος θα φορολογηθεί στο όνομα του γονέα που παραχώρησε περιουσιακό στοιχείο. **Παράδειγμα:** Έστω ανήλικο παιδί έχει περιουσιακό στοιχείο από γονική παροχή αξίας 115 αυτό στοιχείο εκποιείται. Έστω ότι το υποκατάστατο του έχει αξία 145.000 ευρώ. Η διαφορά μεταξύ των δύο περιουσιακών στοιχείων είναι 30.000 ευρώ.

Το εισόδημα που προκύπτει από το υποκατάστατο έστω ότι είναι 3.000 ευρώ, ποσό το οποίο επιμερίζεται ως εξής:

- Γονέας που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα:
 $3.000 \times (30.000 / 145.000) = 620,69$ ευρώ
- Γονέας που παραχώρησε το αρχικό περιουσιακό στοιχείο:
 $3.000 \times (115.000 / 145.000) = 2.379,31$ ευρώ

Συνεπώς από το εισόδημα των 3.000 ευρώ, ο γονέας που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα θα φορολογηθεί για ποσό 620,69 ευρώ και ο γονέας που παραχώρησε το περιουσιακό στοιχείο το οποίο εκποιήθηκε, θα φορολογηθεί για ποσό 2.379,31 ευρώ.

Εάν ο γονέας που έχει το μεγαλύτερο εισόδημα συμπίπτει να έχει κάνει χαριστική παροχή στο ανήλικο παιδί το περιουσιακό στοιχείο που εκποιήθηκε, τότε ο γονέας αυτός φορολογείται για ολόκληρο το ποσό του εισοδήματος που προέρχεται από το υποκατάστατο, δηλαδή για το ποσό των 3.000 ευρώ.

Περίπτωση 2η: Το περιουσιακό στοιχείο που εκποιήθηκε έχει περιέλθει στο ανήλικο παιδί από τρίτο πρόσωπο από οποιαδήποτε αιτία, π.χ. δωρεά ή κληρονομιά από παππού, γιαγιά, θείο κ.λπ., ή από κληρονομικών γονέων του, τότε:

- Εάν η αξία του υποκατάστατου είναι ίση ή μικρότερη από την αξία του περιουσιακού στοιχείου που εκποιήθηκε, το εισόδημα που προκύπτει από αυτό φορολογείται στο όνομα του ανήλικου παιδιού, δηλαδή το ποσό των 3.000 ευρώ στο πιο πάνω παράδειγμα.
- Εάν η αξία του υποκατάστατου είναι μεγαλύτερη από την αξία του περιουσιακού στοιχείου που εκποιήθηκε, τότε ο γονέας με το μεγαλύτερο εισόδημα φορολογείται για το μέρος του εισοδήματος που αναλογεί στην επιπλέον αξία του υποκατάστατου, δηλαδή για το ποσό των 620,69 ευρώ και το ανήλικο παιδί για το ποσό των 2.379,31 ευρώ, με βάση το πιο πάνω παράδειγμα.

Στην περίπτωση εφαρμογής της περίπτωσης στ' της παρ. 4 του άρθρου 5, θα πρέπει με τη δήλωση φόρου εισοδήματος να συνυποβάλλεται επικυρωμένο αντίγραφο της δικαστικής απόφασης με βάση την οποία περιήλθαν σε ανήλικο παιδί περιουσιακά στοιχεία ως υποκατάστατα στοιχείων που αναφέρονται στις περιπτώσεις β', γ' και δ' της ίδιας παραγράφου του άρθρου 5, από τα οποία αποκτώνται εισοδήματα που φορολογούνται στο όνομα του παιδιού ή του γονέα.

3. Εισόδημα του ανήλικου παιδιού από διατροφή: Στη διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 2 του άρθρου 48 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι το ποσό της διατροφής που καταβάλλεται σε παιδιά από οποιαδήποτε αιτία δεν θεωρείται εισόδημα τους.

Συνεπώς, το ποσό της διατροφής που καταβάλλεται στο ανήλικο παιδί με δικαστική απόφαση ή συμβολαιογραφική πράξη, δεν αποτελεί εισόδημα

υποκείμενο σε φόρο για το ανήλικο παιδί, ούτε βεβαίως για το γονέα που εισπράττει τη διατροφή και έχει την επιμέλεια του.

4. Ενηλικίωση - Υποχρέωση υποβολής δήλωσης: Το φυσικό πρόσωπο από την ημέρα που γίνεται ενήλικος έχει ίδια φορολογική υποχρέωση για τα εισοδήματα που αποκτά από οποιαδήποτε πηγή. Για να κριθεί κατά πόσο το εισόδημα του ανήλικου παιδιού θα προστεθεί ή όχι στο εισόδημα του πατέρα ή της μητέρας, εξετάζεται αν μέχρι την 1η Ιανουαρίου του έτους "«^ς φορολογίας έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του. Εάν συνεπώς κατά την 1η Ιανουαρίου του έτους φορολογίας (οικονομικό έτος) φυσικό πρόσωπο έχει συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας του, έχει υποχρέωση να υποβάλει δήλωση φόρου εισοδήματος καινά δηλώσει σε αυτή τα εισοδήματα που απέκτησε από κάθε πηγή κατά το προηγούμενο έτος.

Κεφάλαιο 10

Απαλλαγές από το φόρο

Γενικά: Το Σύνταγμα επιτάσσει την καθολικότητα της φορολογικής επιβάρυνσης, την οποία εξειδικεύει με την επιβολή του φορολογικού βάρους ανάλογα με τη φοροδοτική ικανότητα των πολιτών. Οι συνταγματικές αυτές αρχές κάμπτονται από τις διατάξεις του άρθρου 6 του Κ.Φ.Ε., με τις οποίες θεσπίζονται ορισμένες απαλλαγές από τη φορολογία, οι οποίες όμως δικαιολογούνται για λόγους κοινωνικούς, οικονομικούς ή αναπτυξιακούς.

Οι απαλλαγές αυτές διακρίνονται σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη περιλαμβάνονται οι απαλλαγές που αναφέρονται σε πρόσωπα τα οποία ως εκ της ιδιότητάς τους απαλλάσσονται του φόρου για ορισμένα εισοδήματα, ενώ στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται απαλλαγές που αναφέρονται σε επί μέρους εισοδήματα ορισμένων πηγών τα οποία απαλλάσσονται του φόρου.

Η απαρίθμηση των απαλλαγών από τη διάταξη του άρθρου 6 είναι περιοριστική με την έννοια ότι καμία άλλη απαλλαγή Από το φόρο αναγνωρίζεται εκτός αυτών που ρητά ορίζονται στο νόμο. Παρά ταύτα, με ειδικούς νόμους, έχουν χορηγηθεί απαλλαγές και εξαιρέσεις από τη φορολογία, οι οποίες έχουν κυρίως σκοπούς αναπτυξιακούς.

1. Προσωπικές απαλλαγές: Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 6 θεσπίζεται απαλλαγή από το φόρο ορισμένων προσώπων που είναι αλλοδαποί υπήκοοι και για ορισμένα εισοδήματα που αποκτούν στην Ελλάδα ή την αλλοδαπή με τον όρο της αμοιβαιότητας, με τον όρο δηλαδή ότι ανάλογη απαλλαγή έχουν οι Έλληνες υπήκοοι στην αλλοδαπή χώρα οι οποίοι έχουν την ίδια ιδιότητα με τα πρόσωπα στα οποία το ελληνικό κράτος έχει χορηγήσει την

απαλλαγή. Τα πρόσωπα στα οποία χορηγείται απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος είναι:

1.1 Αλλοδαποί πρεσβευτές, διπλωματικοί αντιπρόσωποι και πράκτορες:

Στη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 6 ορίζεται ότι απαλλάσσονται του φόρου με τον όρο της αμοιβαιότητας, οι αλλοδαποί πρεσβευτές και οι διπλωματικοί αντιπρόσωποι και πράκτορες για το εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες και για όλα τα εισοδήματα που αποκτώνται στην αλλοδαπή από οποιαδήποτε πηγή. Κατά συνέπεια, αν ένα από τα πιο πάνω πρόσωπα αποκτά στην Ελλάδα εισόδημα από άλλη πηγή εκτός από μισθωτές υπηρεσίες, π.χ. εισόδημα από μισθώματα οικοδομών, για το εισόδημα αυτό θα φορολογηθεί όπως ακριβώς φορολογούνται και οι Έλληνες πολίτες.

Η πιο πάνω φορολογική απαλλαγή παρέχεται με τον όρο της αμοιβαιότητας, με την έννοια ότι ανάλογη απαλλαγή θα απολαμβάνουν και οι Έλληνες υπήκοοι της ίδιας ιδιότητας που υπηρετούν σε αλλοδαπή χώρα.

Η αρχή της αμοιβαιότητας συναντάται στις διεθνείς συναλλαγές και αναφέρεται σε δασμολογικές παραχωρήσεις, στη ναυσιπλοΐα, στη κοινωνική ασφάλιση κ.λπ. Στις διμερείς φορολογικές συμβάσεις έχει καθιερωθεί η αρχή της απαλλαγής ορισμένων εισοδημάτων ή περιουσιακών στοιχείων από τη φορολογία με τον όρο της αμοιβαιότητας.)

1.2 Πρόξενοι και προξενικοί πράκτορες: Στη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 1 του άρθρου 6 ορίζεται ότι απαλλάσσονται του φόρου με τον όρο της αμοιβαιότητας οι πρόξενοι, οι προξενικοί πράκτορες, καθώς και το κατώτερο προσωπικό των ξένων πρεσβειών και προξενείων, εφόσον αυτοί έχουν την υπηκοότητα του κράτους που αντιπροσωπεύουν και αποκτούν στην Ελλάδα εισόδημα μόνο από μισθωτές υπηρεσίες. Σύμφωνα με τη διάταξη, η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος των πιο πάνω προσώπων παρέχεται με την προϋπόθεση ότι τα πρόσωπα αυτά είναι υπήκοοι της χώρας που αντιπροσωπεύουν. Έτσι, αν ένα από τα πιο πάνω πρόσωπα έχει άλλη υπηκοότητα από εκείνη της χώρας που αντιπροσωπεύει, δεν παρέχεται απαλλαγή από το φόρο. Αν δηλαδή Έλληνας υπήκοος αντιπροσωπεύει ως πρόξενος οποιαδήποτε αλλοδαπή χώρα, δεν παρέχεται σε αυτόν απαλλαγή από το φόρο.

Ακόμη, σύμφωνα με τη διάταξη, η απαλλαγή από το φόρο παρέχεται στα πιο πάνω πρόσωπα μόνο για το εισόδημα που αποκτούν από μισθωτές υπηρεσίες. Αν τα πρόσωπα αυτά αποκτούν εισόδημα από άλλη πηγή, π.χ. εισόδημα από την άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος, για το εισόδημα αυτό υπόκεινται σε φόρο.

Η απαλλαγή από το φόρο του εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες, παρέχεται σε όλο το προσωπικό των ξένων πρεσβειών και προξενείων, ανεξάρτητα από την ιδιότητα με την οποία εργάζονται στις πρεσβείες και τα προξενεία, αρκεί αυτό το προσωπικό να έχει την υπηκοότητα του κράτους το οποίο αντιπροσωπεύει.

Στη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 1 του άρθρου 6 δεν ορίζεται ρητά αν η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος των πιο πάνω προσώπων αφορά και τα εισοδήματα που αποκτούν στην αλλοδαπή από οποιαδήποτε πηγή, όπως ρητά

ορίζεται στην περίπτωση α' της ίδιας παραγράφου. Κατά την άποψη μας, η απαλλαγή από το φόρο αφορά και τα εισοδήματα που αποκτούν τα πιο πάνω πρόσωπα στην αλλοδαπή, εφόσον τα πρόσωπα αυτά έχουν την υπηκοότητα του κράτους που αντιπροσωπεύουν, με τον όρο της αμοιβαιότητας.

Κατά το διεθνές δίκαιο, πρόξενος είναι το πρόσωπο το οποίο αντιπροσωπεύει ορισμένο κράτος σε άλλη χώρα και το οποίο έχει επιφορτιστεί με την εξυπηρέτηση των εμπορικών, οικονομικών και ναυτιλιακών συμφερόντων της χώρας που αντιπροσωπεύει, στο κράτος όπου έχει διοριστεί ως πρόξενος.

2. Πραγματικές απαλλαγές: Με τις παραγράφους 2 έως και 5 του άρθρου 6 προβλέπονται απαλλαγές από το φόρο ορισμένων εισοδημάτων κατά πηγή προέλευσης. Οι διατάξεις αυτές προβλέπουν απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος ορισμένων εισοδημάτων που προέρχονται από ακίνητα, από κινητές αξίες, από εμπορικές επιχειρήσεις, καθώς και από μισθωτές υπηρεσίες.

2.1 Απαλλαγή εισοδημάτων από ακίνητα: Με τις διατάξεις των περιπτώσεων α', β' και γ' της παρ. 2 του άρθρου 6 ορίζεται η απαλλαγή από το φόρο ορισμένων εισοδημάτων από ακίνητα. Τα εισοδήματα αυτά και στις τρεις περιπτώσεις είναι τεκμαρτά.

2.1.1 Απαλλαγή τεκμαρτού εισοδήματος οικοδομής που έχει παραχωρηθεί στο Δημόσιο: Στη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 2 ορίζεται ότι απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος το τεκμαρτό εισόδημα που προκύπτει από οικοδομές των οποίων η χρήση έχει παραχωρηθεί δωρεάν στο Δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου από τον κύριο, το νομέα ή τον επικαρπωτή αυτών των οικοδομών.

Η απαλλαγή αυτή θα πρέπει να θεωρηθεί αυτονόητη και επιβεβλημένη **πράξη** του φορολογικού νομοθέτη, διότι θα ήταν αδιανόητο ο πολίτης που **παραχωρεί** δωρεάν τη χρήση μιας οικοδομής στο Δημόσιο, να υπάγεται ταυτόχρονα σε φόρο για το τεκμαρτό εισόδημα αυτής της οικοδομής. **2.1.2**

Απαλλαγή του τεκμαρτού εισοδήματος από ιδιοκατοίκηση:

Μέχρι 31-12-2002 σε φόρο υπαγόταν και το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση. Αν αυτό το εισόδημα προέκυπτε από την ιδιοκατοίκηση κύριας κατοικίας και μιας δευτερεύουσας, εξοχικής ή όχι, σε φόρο υπαγόταν το ποσό του τεκμαρτού εισοδήματος που προέκυπτε μετά την αφαίρεση από το συνολικό τεκμαρτό εισόδημα ενός απαλλασσόμενου ποσού εισοδήματος, το οποίο αναλογούσε σε εμβαδόν κύριας ή κύριας και δευτερεύουσας κατοικίας εμβαδού μέχρι 150 τ.μ., το οποίο προσαυξανόταν με ορισμένα τετραγωνικά μέτρα για κάθε προστατευόμενο παιδί του φορολογούμενου. Το τεκμαρτό εισόδημα των λοιπών δευτερευουσών κατοικιών υπαγόταν σε φόρο χωρίς αφαίρεση απαλλασσόμενου ποσού.

Ο φορολογικός νομοθέτης είχε δεχθεί ότι εισόδημα από οικοδομές δεν είναι μόνο εκείνο που προκύπτει από την εκμίσθωση τους αλλά και εκείνο που τεκμαίρεται ότι αποκτά ο φορολογούμενος από την ιδιοκατοίκηση ή ιδιόχρηση των οικοδομών. Η υπαγωγή του εισοδήματος αυτού, το οποίο έχει χαρακτηριστεί πλασματικό, λανθάνον και ψυχικό, σε φόρο, αποτέλεσε ένα από

τα πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα της δημοσιονομικής θεωρίας και πρακτικής. Οι δημοσιονόμοι που υποστηρίζουν την υπαγωγή σε φόρο του εισοδήματος αυτού, βασίζονται στις απόψεις τους στο γεγονός ότι, αν το εισόδημα αυτό δεν εφορολογείτο, θα ανέκυπτε θέμα άνισης μεταχείρισης μεταξύ των φορολογούμενων, γιατί εκείνος που ιδιοκατοικεί μια οικοδομή πραγματοποιεί λανθάνον εισόδημα, από το γεγονός ότι εξοικονομεί τη δαπάνη του ενοικίου που θα κατέβαλε σε τρίτο, ο οποίος θα του εκμίσθωνε κάποια οικοδομή για την εξυπηρέτηση των στεγαστικών του αναγκών, ενώ εκείνος που εκμισθώνει την οικοδομή φορολογείται για το εισόδημα που αποκτά.

Οι ερμηνευτές του ελληνικού φορολογικού δικαίου έχουν δεχθεί ότι η φορολογία του εισοδήματος αυτού είναι επαχθής, διότι φορολογείται ένα ανύπαρκτο εισόδημα, ανεξάρτητα αν στη φορολογία αυτή υπάγονταν πολίτες υψηλής φοροδοτικής ικανότητας. Δέχθηκαν ακόμη ότι η φορολογία αυτή είναι και αντισυνταγματική, διότι παραβιάζει την αρχή της προστασίας της ιδιοκτησίας την οποία προβλέπει το Σύνταγμα.

Με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002 με την οποία αντικαταστάθηκε η περίπτωση β' της παρ. 2 του άρθρου 6, η φορολογία τεκμαρτού εισοδήματος από ιδιοκατοίκηση κύριας κατοικίας ή δευτερευουσών κατοικιών, εξοχικών ή όχι, καταργήθηκε για εισοδήματα που αποκτώνται από 1-1-2003.

2.1.3 Απαλλαγή τεκμαρτού εισοδήματος από τη δωρεάν παραχώρηση της χρήσης κατοικίας από γονέα στα παιδιά του και αντίστροφα: Με τη διάταξη της περίπτωσης γ' της π.ρ. 2 του άρθρου 6 θεσπίζεται απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος του τεκμαρτού εισοδήματος που προκύπτει από την παραχώρηση της χρήσης κατοικίας από τους γονείς στα παιδιά τους και αντίστροφα. Η απαλλαγή από το φόρο αφορά το τεκμαρτό μίσθωμα της κατοικίας που ανήκει κατά κυριότητα ή επικαρπία σε γονέα ο οποίος την παραχωρεί στα παιδιά του για να κατοικήσουν σε αυτή. Το ίδιο ισχύει και αντίστροφα όταν το παιδί παραχωρεί στους γονείς του κατοικία, η οποία του ανήκει κατά κυριότητα ή επικαρπία, για να κατοικήσουν σε αυτή.

Η απαλλαγή από το φόρο του τεκμαρτού εισοδήματος αφορά μία μόνο κατοικία. Αν έχει παραχωρηθεί η χρήση περισσότερων της μίας κατοικιών, τότε απαλλάσσεται του φόρου το τεκμαρτό μίσθωμα μιας εξ αυτών. Η διάταξη δεν αποσαφηνίζει αν η απαλλαγή από το φόρο αφορά μόνο κύρια κατοικία ή αν η απαλλαγή εκτείνεται και στην περίπτωση που παραχωρείται για χρήση δευτερεύουσα κατοικία, π.χ. εξοχική. Η διοίκηση έχει δεχθεί ότι η απαλλαγή από το φόρο αφορά και το τεκμαρτό μίσθωμα δευτερεύουσας κατοικίας η οποία παραχωρείται για χρήση από γονέα στα παιδιά του ή και αντίστροφα.

Περαιτέρω η διοίκηση έχει δεχθεί (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1010043/2000/ΠΟΛ. 1030/2000) ότι για την εφαρμογή της διάταξης της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 6 απαιτούνται οι εξής προϋποθέσεις:

- Η παραχώρηση χωρίς αντάλλαγμα θα πρέπει να γίνεται από το γονέα στο παιδί του ή από το παιδί στο γονέα του. Συνεπώς η διάταξη δεν καταλαμβάνει τυχόν άλλες περιπτώσεις παραχώρησης κατοικίας μεταξύ τρίτων.
- Η παραχώρηση αναφέρεται σε μία μόνο και όχι περισσότερες κατοικίες στο ίδιο πρόσωπο (στο γονέα ή το παιδί). Αν παραχωρηθούν περισσότερες της μιας κατοικίες, τότε απαλλάσσεται το τεκμαρτό μίσθωμα που προκύπτει από μία κατοικία.
- Η οικοδομή που παραχωρείται χρησιμοποιείται από το χρήστη (παιδί ή γονέα) ως κατοικία (κύρια ή δευτερεύουσα) και όχι για άλλη χρήση, π.χ. ως επαγγελματική στέγη.

Για την απαλλαγή από το φόρο στις πιο πάνω περιπτώσεις, θα πρέπει ο κύριος ή ο επικαρπωτής της κατοικίας που παραχωρείται να αναγράψει στο έντυπο Ε2 και στην οικεία στήλη τη φράση «παραχώρηση χωρίς αντάλλαγμα στον πατέρα μου» ή «παραχώρηση χωρίς αντάλλαγμα στο παιδί μου».

Με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 26 του Ν. 3427/2005, η διάταξη της περίπτωσης γ' της παρ. 2 του άρθρου 6 αντικαταστάθηκε. Με τη νέα διάταξη, η οποία ισχύει από 1-1-2006, ορίστηκε ότι η απαλλαγή από το φόρο ισχύει εφόσον παραχωρείται δωρεάν κατοικία εμβαδού μέχρι 100 τ.μ. Συνεπώς, σε περίπτωση δωρεάν παραχώρησης χρήσης κατοικίας από το γονέα στα παιδιά του ή αντιστρόφως, εμβαδού πάνω από 100 τ.μ., θα φορολογείται το τεκμαρτό εισόδημα που αναλογεί στην πάνω από 100 τ.μ. επιφάνεια της κατοικίας (έγγραφο υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1023452/10255/Β0012/ΠΟΛ. 1036/2006).

2.2 Απαλλαγές εισοδημάτων από κινητές αξίες: Με τις περιπτώσεις α' έως και Γ της παρ. 3 του άρθρου 6 ορίζονται οι περιπτώσεις εισοδημάτων από κινητές αξίες τα οποία απαλλάσσονται του φόρου. Οι απαλλαγές που αναφέρονται στην παράγραφο αυτή αφορούν κυρίως τόκους καταθέσεων και τόκους δανείων.

2.2.1 Απαλλαγή από τη φορολογία των τόκων: Με τις διατάξεις των περιπτώσεων α' έως και η' προβλέπονται ορισμένες περιπτώσεις απαλλαγής από το φόρο των τόκων καταθέσεων και δανείων. Οι απαλλαγές αυτές θα αξιολογούνται και με βάση τις διατάξεις του άρθρου 12 του Κ.Φ.Ε., οι οποίες προβλέπουν την αυτοτελή φορολογία ορισμένων εισοδημάτων από τόκους.

Οι διατάξεις των πιο πάνω περιπτώσεων ισχύουν από 24-12-2002, όπως αντικαταστάθηκαν και αναριθμήθηκαν με το άρθρο 2 του Ν. 3091/2002.

Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, από το εισόδημα από κινητές αξίες απαλλάσσονται:

- Οι τόκοι οποιασδήποτε μορφής κατάθεσης σε τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα ή στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, εφόσον η κατάθεση δεν είναι σε ευρώ και ο δικαιούχος είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού (περίπτωση α' παρ. 2).

- Οι τόκοι εκουσίων καταθέσεων όψεως ή ταμειυτηρίου στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, εφόσον οι καταθέσεις αυτές δεν είναι σε ευρώ και ο δικαιούχος είναι μόνιμος κάτοικος εξωτερικού (περίπτωση β' παρ. 2).

Οι πιο πάνω απαλλαγές προβλέπονταν και με τις προηγούμενες διατάξεις. Με τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002 έγιναν απλώς νομοτεχνικές προσαρμογές, διότι από 1-1-2002 «ξένο νόμισμα» θεωρούνται όλα τα νομίσματα εκτός της ζώνης του ευρώ.

Οι τόκοι από υποχρεωτικές καταθέσεις τραπεζών και πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν. 1667/1986 στην Τράπεζα της Ελλάδος, καθώς και οι τόκοι από καταθέσεις του Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου και του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων στην Τράπεζα της Ελλάδος (περίπτωση γ' παρ. 2). Οι τόκοι εθνικών δανείων που εκδίδονται με έντοκα γραμμάτια ή ομολογίες, εφόσον προβλέπεται απαλλαγή από τον οικείο νόμο (περίπτωση δ' παρ. 2).

Η διάταξη αυτή είναι σήμερα ουσιαστικά ανενεργός, διότι δεν υπάρχει διάταξη νόμου που να προβλέπει απαλλαγή από το φόρο. Οι τόκοι των εθνικών δανείων που εκδίδονται με έντοκα γραμμάτια ή ομολογίες υπόκεινται σε εφάπαξ φορολογία με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 12 του Κ.Φ.Ε.

- Οι τόκοι ενυπόθηκων δανείων αλλοδαπής τα οποία παρέχονται από αλλοδαπούς με εγγραφή υποθήκης σε πλοία ελληνικής ιθαγένειας (περίπτωση ε' παρ. 2).

Οι τόκοι των ομολογιακών δανείων της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού και του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος, εφόσον προβλέπεται απαλλαγή από τον οικείο νόμο (περίπτωση στ' παρ. 2). Οι τόκοι ομολογιακών δανείων που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων σε ευρώ ή συνάλλαγμα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό με την επιφύλαξη της παρ. 8 του άρθρου 12 του Κ.Φ.Ε. Στη διάταξη αυτή ορίζεται ότι επιβάλλεται φόρος με συντελεστή 10% και με εξάντληση της φορολογικής υποχρέωσης στους τόκους που προκύπτουν από έντοκους τίτλους που εκδίδονται στην Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Αν οι έντοκοι τίτλοι εκδίδονται στο εξωτερικό, δεν επιβάλλεται φόρος στους τόκους των τίτλων αυτών.

¹ Οι τόκοι των εκδιδόμενων ομολογιακών δανείων και η υπεραξία που τυχόν προκύπτει κατά την εξόφληση των ομολόγων με ρήτρα εξωτερικού συναλλάγματος ή ευρωπαϊκής νομισματικής μονάδας.

2.2.2 Απαλλαγή από το φόρο των μερισμάτων από ιδρυτικούς τίτλους ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών που εκμεταλλεύονται πλοία: Στη διάταξη της περίπτωσης θ' της παρ. 3 του άρθρου 6 ορίζεται ότι απαλλάσσονται του φόρου τα μερίσματα από ιδρυτικούς τίτλους και μετοχές ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών που ασχολούνται με την εκμετάλλευση πλοίων, των οποίων τα κέρδη υπόκεινται στον ειδικό φόρο πλοίων, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά. Σήμερα τα κέρδη από την εκμετάλλευση πλοίων φορολογούνται με βάση τις διατάξεις του Ν. 27/1975 «Περί φορολογίας πλοίων, επιβολής εισφοράς προς ανάπτυξιν

της Εμπορικής Ναυτιλίας, εγκαταστάσεως αλλοδαπών ναυτιλιακών επιχειρήσεων και ρυθμίσεων συναφών θεμάτων». Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του νόμου αυτού, «Ο κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου επιβαλλόμενος φόρος εξαντλεί πάσαν υποχρέωσιν του πλοιοκτήτου ως και του μετόχου ή εταίρου ημεδαπής ή αλλοδαπής εταιρείας οιοδήποτε τύπου εκ του φόρου εισοδήματος καθόσον αφορά εις τα κέρδη, τα οποία προκύπτουν εκ της εκμεταλλεύσεως πλοίων».

Στο δεύτερο εδάφιο της περίπτωσης θ' της παρ. 2 του άρθρου 6 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ακόμα ότι αν η ανώνυμη εταιρεία παράλληλα με την εκμετάλλευση των πλοίων ασκεί και άλλες επιχειρήσεις, τότε απαλλάσσεται από το φόρο ποσό μερίσματος ίσο με τη σχέση μεταξύ των ακαθάριστων εσόδων από την εκμετάλλευση των πλοίων και του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων της εταιρείας. Το ίδιο ορίζεται και στην παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν. 27/1975. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, σε περίπτωση που ημεδαπή ή αλλοδαπή εταιρεία πλοιοκτήτρια πλοίων υπό ελληνική σημαία ασκεί πλην της εκμετάλλευσης του πλοίου και άλλες επιχειρήσεις, απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος ποσό των ακαθάριστων κερδών ή μερισμάτων ίσο με τη σχέση που υφίσταται μεταξύ των ακαθάριστων εσόδων που προκύπτουν από την εκμετάλλευση του πλοίου και του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων της εταιρείας.

Παράδειγμα: Έστω ότι μία ανώνυμη εταιρεία πραγματοποίησε κατά τη χρήση του 2005 ακαθάριστα έσοδα από όλες τις επιχειρηματικές δραστηριότητες 8.000.000 ευρώ, ότι τα έσοδα της από την εκμετάλλευση των πλοίων ανήλθαν σε 2.400.000 ευρώ και ότι κατά την ίδια χρήση διένειμε μέρισμα 500.000 ευρώ.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, η σχέση ανάμεσα στο σύνολο των ακαθάριστων εσόδων και των εσόδων από την εκμετάλλευση των πλοίων είναι: $100 \times (2.400.000 / 8.000.000) = 30\%$ και το ποσό του μερίσματος που θα απαλλαγεί από το φόρο θα ανέλθει σε: $500.000 \times 30\% = 150.000$ ευρώ.

Στην περίπτωση που άλλος κλάδος της ανώνυμης εταιρείας, μη ναυτιλιακός, πραγματοποίησε ζημία, ο υπολογισμός του απαλλασσόμενου του φόρου τμήματος του μερίσματος θα γίνει όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, με βάση δηλαδή τη σχέση μεταξύ των ακαθάριστων εσόδων που πραγματοποιήθηκαν από την εκμετάλλευση των πλοίων και του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων της εταιρείας.

2.2.3 Απαλλαγή από το φόρο των κερδών από αμοιβαία κεφάλαια:

Στη διάταξη της περίπτωσης ι' της παρ. 3 του άρθρου 6, η οποία προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 9 του Ν. 3091/2002 και ισχύει από 24-12-2002, ορίζεται ότι απαλλάσσονται του φόρου τα κέρδη αμοιβαίων κεφαλαίων του Ν. 1969/1991 και του Ν. 2778/1999, καθώς και η πρόσθετη αξία που αποκτούν οι μεριδιούχοι αυτών των αμοιβαίων κεφαλαίων από την εξαγορά των μεριδίων τους σε τιμή ανώτερη της τιμής κτήσης, επιφυλασσομένων των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 48 του Ν. 1969/1991 και της παρ. 2 του άρθρου 20 του Ν. 2778/1999.

Στο τελευταίο εδάφιο της πιο πάνω περίπτωσης ορίζεται ότι η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος ισχύει και για τα αμοιβαία κεφάλαια που έχουν συσταθεί σε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πιο πάνω διάταξη αντικαταστάθηκε από την παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 3296/2004. Με τις νέες διατάξεις προβλέπεται, όπως και με τις αντικατασταθείσες, η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος των κερδών που διανέμουν κάθε χρόνο τα ημεδαπά αμοιβαία κεφάλαια και τα ημεδαπά αμοιβαία κεφάλαια ακινήτων, καθώς και της πρόσθετης αξίας που αποκτούν οι μεριδιούχοι τους από την εξαγορά μεριδίων σε τιμή ανώτερη από την τιμή κτήσης τους, με τη διαφορά ότι με τις νέες διατάξεις γίνεται αναφορά στα αμοιβαία κεφάλαια του Ν. 3283/2004 αντί του Ν. 1969/1991 που αναφερόταν στις προηγούμενες διατάξεις. Η διαφοροποίηση γίνεται λόγω τροποποίησης της νομοθεσίας που ισχύει στα αμοιβαία κεφάλαια.

Στη νέα διάταξη επαναλαμβάνεται η απαλλαγή από τη φορολογία, των πιο πάνω εισοδημάτων που προκύπτουν από αμοιβαία κεφάλαια τα οποία είναι εγκατεστημένα (συστημένα) σε άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ ταυτόχρονα η απαλλαγή επεκτείνεται και στα ίδια εισοδήματα που προκύπτουν από αμοιβαία κεφάλαια που είναι εγκατεστημένα σε κράτος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου / Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών. Η νέα αυτή ρύθμιση έγινε στα πλαίσια εναρμόνισης των διατάξεων του Κ.Φ.Ε. με τη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (Ε.Ο.Χ.) μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (σήμερα Νορβηγία, Ισλανδία, Λίχτενσταϊν), η οποία κυρώθηκε με τις διατάξεις του Ν. 2155/1993 (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1012212/10171/Β0012/ΠΟΛ. 1016/2005).

Η διοίκηση έχει δεχθεί (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1021577/ΠΟΛ. 1038/2003) πως αν δικαιούχος των κερδών από αμοιβαία κεφάλαια είναι νομικό πρόσωπο της παρ. 1 του άρθρου 101 του Κ.Φ.Ε., δηλαδή ημεδαπή ανώνυμη εταιρεία, δημόσια, δημοτική ή κοινοτική επιχείρηση κερδοσκοπικού χαρακτήρα, συνεταιρισμός, αλλοδαπή επιχείρηση οποιουδήποτε τύπου ή ημεδαπή εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, θα έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 106 του Κ.Φ.Ε., σύμφωνα με τις οποίες το μέρος των κερδών αυτών που αντιστοιχεί στα διανεμόμενα κέρδη φορολογείται με τις γενικές διατάξεις. Οι μεσολαβούσες τράπεζες δεν θα παρακρατούν με βάση τα πιο πάνω φόρο 20% για τα κέρδη από αμοιβαία κεφάλαια που αποκτούν κάτοικοι Ελλάδας, φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

2.3 Απαλλαγή εισοδημάτων από εμπορικές επιχειρήσεις: Με τις διατάξεις των περιπτώσεων α' και γ' της παρ. 4 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. προβλέπεται η απαλλαγή από το φόρο ορισμένων εισοδημάτων από εμπορικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, απαλλάσσονται του φόρου:

2.3.1 Τα κέρδη από την εκμετάλλευση πλοίων: Στη διάταξη της περίπτωσης θ' της παρ. 3 του άρθρου 6 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι απαλλάσσονται από το φόρο τα μερίσματα από ιδρυτικούς τίτλους και μετοχές ημεδαπών ανώνυμων εταιρειών που ασχολούνται με την εκμετάλλευση πλοίων, δηλαδή τα

εισοδήματα από κινητές αξίες που προκύπτουν από την επιχειρηματική αυτή δραστηριότητα. Στη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 4 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι απαλλάσσονται από το φόρο και τα κέρδη που προκύπτουν από την εκμετάλλευση πλοίων τα οποία υπόκεινται στον ειδικό φόρο, όπως ισχύει κάθε φορά, δηλαδή τα εισοδήματα από τη Δ' πηγή. Τα κέρδη αυτά φορολογούνται με ειδικό τρόπο, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 27/1975, όπως αναφέρθηκε στα προηγούμενα.

Στο Ν. 27/1975 δεν δίνεται η έννοια του πλοίου. Στην παρ. 1 του άρθρου 2 του νόμου αυτού ορίζεται ότι για τους σκοπούς του παρόντος νόμου τα πλοία λογίζονται υπό ελληνική σημαία από της νηολογήσεως τους σε ελληνικό λιμένα ή της εγγραφής τους στα τηρούμενα στα Προξενικά Λιμεναρχεία νηολόγια, ή από την έκδοση προσωρινού εγγράφου ελληνικής εθνικότητας αυτών, μέχρι του χρόνου κατά τον οποίο λαμβάνει χώρα γεγονός που επιβάλλει τη διαγραφή του πλοίου από το νηολόγιο.

Η έννοια του όρου πλοίο δίνεται από τη διάταξη του άρθρου 1 του Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου, σύμφωνα με την οποία, πλοίο είναι κάθε σκάφος χωρητικότητας καθαρής τουλάχιστον δέκα κόρων προορισμένο να κινείται αυτοδύναμος στη θάλασσα. Στη διάταξη εξάλλου της παρ. 3 του άρθρου 1 του Ν. 27/1975 ορίζεται ότι ο όρος πλοίο περιλαμβάνει και τα πλοίαρια, εφόσον ειδικώς δεν ορίζεται διαφορετικά.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 27/1975, με την επιβολή του ειδικού φόρου που επιβάλλεται με τις διατάξεις αυτού, εξαντλείται κάθε υποχρέωση του πλοιοκτήτη, καθώς και του μετόχου ή εταίρου ημεδαπής ή αλλοδαπής εταιρείας οιασδήποτε τύπου, από το φόρο εισοδήματος όσον αφορά τα κέρδη τα οποία προκύπτουν από την εκμετάλλευση πλοίων. Ως εισόδημα που απαλλάσσεται νοείται και η τυχόν υπεραξία που πραγματοποιείται από την εκποίηση του πλοίου, από την είσπραξη ασφαλιστικής αποζημίωσης, ή από οποιαδήποτε άλλη αιτία.

Στην περίπτωση που ημεδαπή ή αλλοδαπή εταιρεία πλοιοκτήτρια πλοίων υπό ελληνική σημαία ασκεί εκτός από την εκμετάλλευση του πλοίου και άλλη επιχείρηση, απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος ποσό των καθαρών κερδών ή μερισμάτων, ίσο με τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των ακαθάριστων εσόδων που έχουν αποκτηθεί από την εκμετάλλευση του πλοίου και του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων της εταιρείας. Πώς γίνεται ο μερισμός αυτός αναφέρθηκε στα προηγούμενα.

Από τα πιο πάνω προκύπτει ότι με την επιβολή του ειδικού κατ' αποκοπή φόρου που επιβάλλεται με τις διατάξεις του Ν. 27/1975, εξαντλείται κάθε άλλη υποχρέωση από το φόρο εισοδήματος οποιασδήποτε πηγής, καθώς και η υπεραξία που προκύπτει κατά το στάδιο λειτουργίας της επιχείρησης ή κατά τη λύση της.

Η διοίκηση έχει δεχθεί (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εγκύκλιος 32/1975) ότι στην απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος περιλαμβάνονται τα κάθε είδους έσοδα που έχει η επιχείρηση από τις ναυτιλιακές εργασίες της, όπως είναι τα έσοδα που προκύπτουν από την εκμετάλλευση από τον πλοιοκτήτη κάθε είδους

καταστημάτων που βρίσκονται μέσα στο πλοίο. Αν τα καταστήματα που βρίσκονται μέσα στο πλοίο έχουν ενοικιασθεί σε τρίτους, τα έσοδα που προκύπτουν από την εκμετάλλευση αυτή δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή που προβλέπουν οι διατάξεις του Ν. 27/1975.

Τα δικαστήρια έχουν δεχθεί (Σ.τ.Ε. 770.72/1985) ότι στην απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος εμπίπτουν τα κέρδη που αποκτώνται από την εκμετάλλευση των υπό ελληνική σημαία πλοίων, ανεξάρτητα αν το νομικό πρόσωπο ασκεί ή όχι ναυτιλιακή επιχείρηση. Ο φόρος που βαρύνει τα πλοία είναι πραγματικός και ως εκ τούτου η επιβολή του δεν συνδέεται οπωσδήποτε με την άσκηση ναυτιλιακής επιχείρησης. Ακόμα έχουν δεχθεί ότι στην απαλλαγή από το φόρο εμπίπτουν μόνο τα κέρδη που αποκτώνται από την εκμετάλλευση πλοίων, όχι όμως και τα έσοδα από άλλη δραστηριότητα της επιχείρησης, όπως είναι τα έσοδα από τόκους καταθέσεων (Σ.τ.Ε. 3679/1983). Ως εκμετάλλευση πλοίων νοείται η διά του πλοίου μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων με αντάλλαγμα.

Συνεπώς η επιχείρηση που χρησιμοποιεί τα δικά της πλοία για τις δικές της ανάγκες δεν έχει έσοδα από την εκμετάλλευση πλοίων και ως εκ τούτου δεν συντρέχει καμία απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος.

Σε περίπτωση που ο ιδιοκτήτης του πλοίου εκμισθώνει αυτό σε τρίτο πρόσωπο, το εισόδημα που αποκτά αυτός από την εκμίσθωση απαλλάσσεται του φόρου εισοδήματος, ενώ το εισόδημα που αποκτά το τρίτο πρόσωπο, στο οποίο το πλοίο ενοικιάστηκε, φορολογείται με βάση τις γενικές διατάξεις.

Ζήτημα έχει προκύψει αν οι αλιευτικές επιχειρήσεις υπάγονται στην ειδική φορολογία του Ν. 27/1975 ή όχι και τούτο διότι, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 40 του Κ.Φ.Ε., οι αλιευτικές επιχειρήσεις θεωρούνται γεωργικές επιχειρήσεις και το εισόδημα που αποκτούν φορολογείται με τις γενικές διατάξεις, ως εισόδημα Ε' πηγής.

Σύμφωνα με τα ισχύοντα, αν η αλιευτική επιχείρηση εκμεταλλεύεται πλοία μέχρι 10 κόρους, θεωρείται γεωργική επιχείρηση και τα καθαρά κέρδη της προσδιορίζονται αντικειμενικώς σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 42 του Κ.Φ.Ε., εκτός αν η αλιευτική επιχείρηση τηρεί βιβλία Γ' κατηγορίας του Κ.Β.Σ., οπότε τα καθαρά κέρδη της προσδιορίζονται λογιστικά. Αν η αλιευτική επιχείρηση εκμεταλλεύεται πλοία άνω των 10 κόρων, τότε φορολογείται με βάση τις ειδικές διατάξεις του Ν. 27/1975 ανεξάρτητα από τη νομική μορφή με την οποία ασκείται η επιχείρηση και αυτό διότι, σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης ζ' της παρ. 1 του άρθρου 103, απαλλάσσονται από το φόρο τα κέρδη από την εκμετάλλευση πλοίων υπό ελληνική σημαία που αποκτώνται από ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, συνεταιρισμούς ή ενώσεις συνεταιρισμών, τα οποία υπόκεινται στον ειδικό φόρο για τα πλοία, όπως αυτός ισχύει κάθε φορά.

Η διάταξη δεν αναφέρει αν η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος ισχύει και στην περίπτωση που η εκμετάλλευση πλοίων με ελληνική σημαία διενεργείται από επιχείρηση που έχει τη μορφή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, θεωρούμε ότι αυτό αποτελεί παράλειψη του νομοθέτη, διότι στην παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 27/1975 αναφέρεται ότι ο ειδικός φόρος του νόμου αυτού επιβάλλεται

στις ημεδαπές ή αλλοδαπές εταιρείες οιουδήποτε τύπου που εκμεταλλεύονται πλοία.

Αν η αλιευτική επιχείρηση παράλληλα με την αλιεία ασχολείται και με την εμπορία των αλιευμάτων, τότε έχει εφαρμογή η παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν, 27/1975, σύμφωνα με την οποία τα καθαρά κέρδη που θα υπαχθούν στον ειδικό φόρο του νόμου αυτού, θα προσδιοριστούν με βάση τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των ακαθάριστων εσόδων από την αλιεία και του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης. Πότε η αλιευτική επιχείρηση ασκεί παράλληλη δραστηριότητα είναι θέμα πραγματικό το οποίο θα πρέπει να ερευνάται από τη φορολογική αρχή.

2.3.2 Τα κέρδη από τη λιανική πώληση καπνού ή από την άσκηση του επαγγέλματος του μικροπωλητή που αποκτώνται από ανάπηρους και θύματα πολέμου:

Στη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 4 του άρθρου 6 ορίζεται ότι απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος τα κέρδη από τη λιανική πώληση καπνού, ή από την άσκηση του επαγγέλματος του μικροπωλητή, ή από την εκμετάλλευση περιπτέρου, ή από την εκμετάλλευση καφενείου, κυλικείου, κουρείου, ή από την άσκηση οιουδήποτε άλλου επαγγέλματος, μέσα σε κτίρια και καταστήματα στα οποία στεγάζονται δημόσιες γενικά υπηρεσίες, ή δημοτικές ή κοινοτικές ή εκκλησιαστικές υπηρεσίες ή υπηρεσίες νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, τα οποία αποκτώνται από ανάπηρους και θύματα πολέμου στους οποίους έχει χορηγηθεί ειδική άδεια.

Η απαλλαγή από το φόρο είναι προσωπική και αφορά μόνο τους ανάπηρους και θύματα πολέμου που εκμεταλλεύονται τις πιο πάνω μικροεπιχειρήσεις ύστερα από άδεια της αρμόδιας αρχής μέσα σε κτίρια και καταστήματα που ρητά ορίζονται στο νόμο.

Στη διάταξη ορίζεται ότι απαλλάσσονται του φόρου τα κέρδη από την εκμετάλλευση των πιο πάνω επιχειρήσεων, εφόσον η εκμετάλλευση αυτών γίνεται από ανάπηρους ή θύματα πολέμου. Αν η εκμετάλλευση των επιχειρήσεων αυτών γίνεται από τρίτα πρόσωπα, στα οποία έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα εκμετάλλευσης από τον ανάπηρο ή το θύμα πολέμου, τα κέρδη που προκύπτουν δεν απαλλάσσονται του φόρου. Στην περίπτωση αυτή, σύμφωνα με τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης β' της παρ. 4 του άρθρου 6, απαλλάσσεται του φόρου το δικαίωμα (το μίσθωμα) που παίρνουν οι ανάπηροι και τα θύματα πολέμου από την παραχώρηση της εκμετάλλευσης περιπτέρου, καφενείου κ.λπ. σε τρίτους.

Με τις διατάξεις του άρθρου 4 του Ν. 1043/1980 ορίζεται ότι δικαίωμα εκμετάλλευσης περιπτέρων αποκτούν οι ανάπηροι και τα θύματα πολέμου, καθώς και οι ανάπηροι ειρηνικής περιόδου που υπάγονται στο Ν. 1370/1944 οι οποίοι φέρουν αναπηρία 80% και πάνω. Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 272/1998 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, η οποία έγινε δεκτή από τον Υφυπουργό Οικονομικών (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1054354/ΠΟΛ. 1200/1998), η φορολογική απαλλαγή των κερδών

από την εκμετάλλευση περιπτέρου που πραγματοποιούνται από ανάπηρους και θύματα πολέμου παρέχεται όχι μόνο στην περίπτωση αυτοπρόσωπης εκμετάλλευσης αυτού αλλά και στην περίπτωση που το περίπτερο εκμεταλλεύονται συγγενείς του ανάπηρου ή του θύματος πολέμου. Θεωρούμε την ερμηνεία αυτή του Ν.Σ.Κ. εξαιρετικά διασταλτική έως αόριστη.

2.3.3 Απαλλαγή από το φόρο της επιχορήγησης που δίνεται στους νέους επαγγελματίες: Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 26 του Ν. 3156/2003, προστέθηκε στην παράγραφο 4 του άρθρου 6 περίπτωση γ', σύμφωνα με την οποία από 1ης Ιανουαρίου 2003 απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος το ποσό της επιχορήγησης που καταβάλλεται στους νέους επαγγελματίες οι οποίοι υπάγονται στα προγράμματα απασχόλησης του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) της παρ. 9 του άρθρου 29 του Ν. 1262/1982.

2.4 Απαλλαγή από το φόρο εισοδημάτων από μισθωτές υπηρεσίες: Με τις διατάξεις των περιπτώσεων α' έως και ι' της παρ. 6 του Κ.Φ.Ε. ορίζονται τα εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες τα οποία απαλλάσσονται του φόρου. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, απαλλάσσονται του φόρου:

- Οι συντάξεις και οι κάθε είδους περιθάλψεις οι οποίες παρέχονται σε ανάπηρους πολέμου και θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου, καθώς και σε ανάπηρους και θύματα ειρηνικής περιόδου στρατιωτικούς γενικά που έπαθαν κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους. Ανάπηροι και θύματα πολέμου θεωρούνται τα πρόσωπα που λαμβάνουν σύνταξη από πολεμική αιτία. Για να αποδειχθεί η ιδιότητα των προσώπων αυτών ως αναπήρων ή θυμάτων πολέμου αρκεί η υποβολή με τη φορολογική δήλωση τους μηνιαίας επιταγής είσπραξης της σύνταξης, η οποία φέρει μπροστά από τον αριθμό της το γράμμα Γ' ή Δ'.
- Η σύνταξη καταβάλλεται σε ανάπηρους πολέμου με βάση τα χρόνια υπηρεσίας τους στο Δημόσιο, αν δεν είχαν παραιτηθεί από το δικαίωμα λήψης της σύνταξης. Η απαλλαγή αυτή εφαρμόζεται ανάλογα και για τις συντάξεις που καταβάλλονται από το Δημόσιο σε θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου. Αν δηλαδή ανάπηρος ή θύμα πολέμου ή οικογένεια θύματος πολέμου δικαιούται αναπηρική σύνταξη και παράλληλα σύνταξη από το Δημόσιο με βάση τα έτη υπηρεσίας και επιλέξει την πολιτική σύνταξη, τότε αυτή η σύνταξη απαλλάσσεται από το φόρο σε ποσό ίσο με το ποσό της αναπηρικής σύνταξης.
- Το εξωιδρυματικό επίδομα, καθώς και το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται η σύνταξη που καταβάλλεται σε τυφλούς και γενικά σε πρόσωπα που βρίσκονται διαρκώς σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπάρσταση άλλων προσώπων, τα οποία καταβάλλονται στους δικαιούχους από το Δημόσιο ή άλλους ασφαλιστικούς φορείς.

- Η σύνταξη η οποία καταβάλλεται στην πολύτεκνη μητέρα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990.
- Οι μισθοί, οι συντάξεις και η πάγια αντιμισθία που χορηγούνται σε όσους είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και σε όσους παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες σε ποσοστό που υπερβαίνει το 80%.
- Οι αποδοχές των αλλοδαπών κατωτέρων πληρωμάτων εμπορικών πλοίων.

2.5 Λοιπές απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος: Με τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 6 του Κ.Φ.Ε. προβλέπονται ακόμη ορισμένες ειδικότερες απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος:

- Οι αμοιβές που καταβάλλει η Παγκόσμια Ένωση Αναπήρων Καλλιτεχνών στα μέλη της, ζωγράφους με το πόδι ή το στόμα, εφόσον αυτοί είναι κάτοικοι Ελλάδας και αμείβονται αποκλειστικά από την πιο πάνω οργάνωση σε συνάλλαγμα.

- Τα χρηματικά βραβεία που καταβάλλονται από το Δημόσιο ή την Ακαδημία Αθηνών ή τον Οργανισμό Μεγάλου Μουσικής Αθηνών για τη βράβευση επιστημονικών, καλλιτεχνικών και πνευματικών επιδόσεων, καθώς και τα χρηματικά βραβεία που απονέμονται από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αφού προκηρυχθεί σχετικός δημόσιος διαγωνισμός.

Τα ποσά των υποτροφιών που καταβάλλονται σε όσους έλαβαν υποτροφία από το Δημόσιο ή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή από ιδρύματα ή από περιουσίες του Α.Ν. 2039/1939, εφόσον αυτά επιδιώκουν σκοπούς εθνωφελείς

2.4 Απαλλαγή από το φόρο εισοδημάτων από μισθωτές υπηρεσίες: Με

τις διατάξεις των περιπτώσεων α' έως και ι' της παρ. 6 του Κ.Φ.Ε. ορίζονται τα εισοδήματα από μισθωτές υπηρεσίες τα οποία απαλλάσσονται του φόρου. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, απαλλάσσονται του φόρου:

- Οι συντάξεις και οι κάθε είδους περιθάλψεις οι οποίες παρέχονται σε ανάπηρους πολέμου και θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου, καθώς και σε ανάπηρους και θύματα ειρηνικής περιόδου στρατιωτικούς γενικά που έπαθαν κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους. Ανάπηροι και θύματα πολέμου θεωρούνται τα πρόσωπα που λαμβάνουν σύνταξη από πολεμική αιτία. Για να αποδειχθεί η ιδιότητα των προσώπων αυτών ως αναπήρων ή θυμάτων πολέμου αρκεί η υποβολή με τη φορολογική δήλωση τους μηνιαίας επιταγής είσπραξης της σύνταξης, η οποία φέρει μπροστά από τον αριθμό της το γράμμα Γ' ή Δ'.

Η σύνταξη καταβάλλεται σε ανάπηρους πολέμου με βάση τα χρόνια υπηρεσίας τους στο Δημόσιο, αν δεν είχαν παραιτηθεί από το δικαίωμα λήψης της σύνταξης. Η απαλλαγή αυτή εφαρμόζεται ανάλογα και για τις συντάξεις που καταβάλλονται από το Δημόσιο σε θύματα ή οικογένειες θυμάτων πολέμου. Αν δηλαδή ανάπηρος ή θύμα πολέμου ή οικογένεια θύματος πολέμου δικαιούται

αναπηρική σύνταξη και παράλληλα σύνταξη από το Δημόσιο με βάση τα έτη υπηρεσίας και επιλέξει την πολιτική σύνταξη,

- τότε αυτή η σύνταξη απαλλάσσεται από το φόρο σε ποσό ίσο με το ποσό της αναπηρικής σύνταξης.
- Το εξωιδρυματικό επίδομα, καθώς και το ποσό με το οποίο προσαυξάνεται η σύνταξη που καταβάλλεται σε τυφλούς και γενικά σε πρόσωπα που βρίσκονται διαρκώς σε κατάσταση που απαιτεί συνεχή επίβλεψη, περιποίηση και συμπάρσταση άλλων προσώπων, τα οποία καταβάλλονται στους δικαιούχους από το Δημόσιο ή άλλους ασφαλιστικούς φορείς.
- Η σύνταξη η οποία καταβάλλεται στην πολύτεκνη μητέρα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 63 του Ν. 1892/1990.
- Οι μισθοί, οι συντάξεις και η πάγια αντιμισθία που χορηγούνται σε όσους είναι ολικώς τυφλοί, καθώς και σε όσους παρουσιάζουν βαριές κινητικές αναπηρίες σε ποσοστό που υπερβαίνει το 80%.
- Οι αποδοχές των αλλοδαπών κατωτέρων πληρωμάτων εμπορικών πλοίων.
- Θρησκευτικούς, φιλανθρωπικούς, εκπαιδευτικούς, καλλιτεχνικούς ή κοινωνικούς. Ακόμα απαλλάσσονται από το φόρο τα ποσά των υποτροφιών που παρέχονται σε Έλληνες υποτρόφους από ξένα κράτη ή αλλοδαπά ιδρύματα ή οργανισμούς.
- Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται στους αναγνωρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες, σε αυτούς που διαμένουν προσωρινά στην Ελλάδα για ανθρωπιστικούς λόγους και σε όσους έχουν υποβάλει αίτηση για αναγνώριση προσφυγικής ιδιότητας η οποία βρίσκεται στο στάδιο εξέτασης στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, από φορείς που υλοποιούν προγράμματα παροχής οικονομικής ενίσχυσης προσφύγων τα οποία χρηματοδοτούνται από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το ελληνικό Δημόσιο.

3. Απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος με βάση διατάξεις ειδικών νόμων: Εκτός από τις απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 6 του Κ.Φ.Ε., απαλλαγές από το φόρο εισοδήματος έχουν προβλεφθεί και με διατάξεις ειδικών νόμων. Έτσι, απαλλάσσονται από το φόρο:

- Το επίδομα ανεργίας: Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 14 του Ν. 1545/1985, απαλλάσσονται από κάθε φόρο ή τέλη χαρτοσήμου και γενικά από κρατήσεις για το Δημόσιο και τρίτους οι κάθε φύσεως παροχές του ΟΑΕΔ. Με βάση τη διάταξη αυτή απαλλάσσεται από τον φόρο εισοδήματος και το επίδομα ανεργίας.

- Οι α π ο ζ η μ ι ώ σ ε ι ς συμβούλων ευρωβουλευτών: Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 15 και 16 του άρθρου 5 του Ν. 2892/2001, από το

ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στους δικαιούχους για υπηρεσίες ερευνητή, συμβούλου ή γραμματέα για την υποστήριξη του έργου των Ελλήνων ευρωβουλευτών, απαλλάσσεται από τη φορολογία το 50% και το υπόλοιπο φορολογείται με συντελεστή 15%. Με την παρακράτηση του φόρου με το συντελεστή αυτόν εξαντλείται η φορολογική υποχρέωση.

Επειδή η καταβολή των πιο πάνω ποσών ενεργείται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στους δικαιούχους ως εντολοδόχους των ευρωβουλευτών με τους οποίους αυτοί συνδέονται με σχέση μίσθωσης έργου ή εργασίας, η παρακράτηση και η απόδοση του φόρου γίνονται με δήλωση του ευρωβουλευτή στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. της κατοικίας του στην Ελλάδα (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1042548/767/Α0012/ΠΟΛ. 1120/2001).

- **Η επιδότηση ενοικίου:** Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 21 του άρθρου 5 του Ν. 2753/1999, απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος, τέλη και λοιπές επιβαρύνσεις το ποσό της επιδότησης ενοικίου ή συγκατοίκησης για την εξασφάλιση στέγης, ως την οριστική επισκευή ή ανακατασκευή των κατοικιών τους, που καταβάλλεται με βάση τα προβλεπόμενα από την υπ' αριθ. ΟΙΚ/3 876/1999 απόφαση του υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ στους ιδιοκτήτες ή ενοικιαστές κατοικιών οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ή θα χαρακτηριστούν κατεδαφιστέες ή προσωρινά μη κατοικήσιμες στη σεισμόπληκτη ζώνη του Νομού Αττικής που επλήγη από το σεισμό της 7-9-1999.

- **Οι μετοχοποιήσιμοι τίτλοι:** Σύμφωνα με τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 10 του Ν. 2642/1998, οι τόκοι που αποφέρουν οι μετοχοποιήσιμοι τίτλοι μέχρι το χρόνο ανταλλαγής τους με μετοχές απαλλάσσονται οποιουδήποτε φόρου, τέλους χαρτοσήμου και λοιπών επιβαρύνσεων υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων.

- **Τα χρηματοοικονομικά παράγωγα:** Στη διάταξη του άρθρου 32 του Ν. 2533/1997 ορίζεται ότι απαλλάσσονται παντός φόρου, συμπεριλαμβανομένου και του Φ.Π.Α., τέλος, τέλος χαρτοσήμου και δικαιώματος υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, η κτήση παραγώγων χρηματιστηριακών αξιών, τα κεφαλαιακά κέρδη από συναλλαγές επί παραγώγων στο Χ.Π.Α., η παροχή ασφαλειών στην ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π. και στα μέλη του Χ.Π.Α. και της ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π., η μεταβίβαση των έννομων σχέσεων επί παραγώγων και των ασφαλειών μεταξύ των μελών του Χ.Π.Α. και της ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π., και κάθεμ πράξη και συμφωνία παρεπόμενη αυτών.

- **Η τιτλοποίηση απαιτήσεων και απαιτήσεων από ακίνητα:** Στη διάταξη του άρθρου 14 του Ν. 3156/2003 ορίζεται ότι η έκδοση ομολογιακού δανείου του νόμου αυτού, η παροχή κάθε είδους ασφαλειών, όλες οι συμβάσεις που προβλέπονται από το νόμο αυτόν, καθώς και κάθε σχετική σύμβαση ή πράξη ή καταχώριση αυτών σε δημόσια βιβλία,

όπου απαιτείται, οι προσωρινοί και οριστικοί τίτλοι ομολογιών, η διάθεση και η κυκλοφορία αυτών, η εξόφληση κεφαλαίου από ομολογίες και από επιχειρηματικές απαιτήσεις που τις καλύπτουν και εν γένει η άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από ομολογίες που εκδίδονται σύμφωνα με το νόμο αυτό και από επιχειρηματικές απαιτήσεις που τις καλύπτουν, η μεταβίβαση ομολογιών εντός ή εκτός οργανωμένης αγοράς ή χρηματιστηρίου απαλλάσσονται από κάθε άμεσο ή έμμεσο φόρο, συμπεριλαμβανομένου και του φόρου υπεραξίας, τέλος, ανταποδοτικό ή μη, τέλος χαρτοσήμου, εισφορά, εισφορά του Ν. 128/1975, προμήθεια, δικαίωμα ή άλλη επιβάρυνση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, με την επιφύλαξη των διατάξεων που αφορούν το κεντρικό αποθετήριο αξιών.

Με τις παρ. 4 και 7 του άρθρου 14 του Ν. 3156/2003 προβλέπεται ακόμη η απαλλαγή από κάθε άμεσο ή έμμεσο φόρο, τέλη χαρτοσήμου, εισφορά ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή τρίτων, η μεταβίβαση απαιτήσεων προς την εταιρεία του ειδικού σκοπού των άρθρων 10 και 11 του νόμου αυτού και η είσπραξη των σχετικών απαιτήσεων από την εταιρεία αυτή και η σύναψη συμβάσεων παραγωγών χρηματοοικονομικών μέσων ή συμβάσεων δανείων ή πιστώσεων.

4. Απαλλαγές από το φόρο με βάση διατάξεις αναπτυξιακών νόμων:

Απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος και άλλους άμεσους ή έμμεσους φόρους προβλέπεται από ειδικές διατάξεις διαφόρων αναπτυξιακών νόμων, οι οποίοι αποβλέπουν στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, με την παροχή κινήτρων για την ενίσχυση της ημεδαπής βιομηχανίας και βιοτεχνίας, του τουρισμού, της ναυτιλίας, και ακόμη κινήτρων για την εισαγωγή κεφαλαίων για μεγάλες επενδυτικές πρωτοβουλίες.

5. Απαλλαγές από το φόρο με βάση συμβάσεις αποφυγής της διπλής φορολογίας: Η Ελλάδα έχει συνάψει με ξένα κράτη διμερείς συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας, οι οποίες διέπονται από τους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Με τις συμβάσεις αυτές καθορίζονται οι μέθοδοι αποφυγής της διπλής φορολογίας στην περίπτωση κατά την οποία η Ελλάδα και το ξένο κράτος έχουν δικαίωμα φορολογίας του ίδιου εισοδήματος.

Οι διεθνείς συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας εφαρμόζονται στην εσωτερική έννομη τάξη και υπερισχύουν κάθε αντίθετης διάταξης νόμου, προγενέστερης ή μεταγενέστερης. Και τούτο διότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του Συντάγματος του 1975, «οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμίας, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου».

Στο δεύτερο Τμήμα του Κ.Φ.Ε., το οποίο αναφέρεται στη φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων, και ειδικότερα στη διάταξη της περίπτωσης ιβ' της παρ. 1 του άρθρου 103 ορίζεται ρητά ότι απαλλάσσονται του φόρου τα εισοδήματα για τα οποία προβλέπεται απαλλαγή από τη φορολογία με βάση σύμβαση που έχει κυρωθεί με νόμο. Ανάλογη διάταξη δεν έχει περιληφθεί

στο άρθρο 6 του Κ.Φ.Ε. παρά το γεγονός ότι στις συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολογίας που έχει υπογράψει η Ελλάδα υπάρχουν διατάξεις με τις οποίες προβλέπεται η αποφυγή της διπλής φορολογίας εισοδημάτων που αποκτώνται από φυσικά πρόσωπα (συντάξεις, τόκοι καταθέσεων κ.λπ.).

Κεφάλαιο 11

Πρόσωπα που θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο

1. Πρόσωπα που βαρύνουν το φορολογούμενο: Ο φορολογικός νόμος αναγνωρίζει την έκπτωση ορισμένων δαπανών από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου, καθώς και ορισμένων μειώσεων του φόρου που αναλογεί στο συνολικό καθαρό φορολογητέο εισόδημα του. Οι εκπτώσεις από το εισόδημα και οι μειώσεις του φόρου αφορούν τον ίδιο, καθώς και ορισμένα πρόσωπα τα οποία συγκατοικούν με αυτόν και τον βαρύνουν. Ποια είναι τα πρόσωπα τα οποία, εφόσον συγκατοικούν με αυτόν, τον βαρύνουν οικονομικά και συνεπώς είναι προστατευόμενα, ορίζεται ρητώς στον Κ.Φ.Ε.

Έτσι, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε., βαρύνουν το φορολογούμενο:

- Ο ή η σύζυγος που δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα.
  - Τα ανήλικα άγαμα παιδιά, δηλαδή αυτά που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους και δεν έχουν τελέσει γάμο.
  - Τα ενήλικα άγαμα παιδιά τα οποία δεν έχουν υπερβεί το 25ο έτος της ηλικίας τους και σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία του εσωτερικού ή του εξωτερικού, καθώς και εκείνα που παρακολουθούν δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό.
  - Τα ενήλικα άγαμα παιδιά που σπουδάζουν ή δεν σπουδάζουν θεωρούνται προστατευόμενα μέλη για δύο επιπλέον έτη, εφόσον κατά το χρόνο αυτό είναι άνεργα εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ.
  - Τα άγαμα παιδιά τα οποία υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία, ανεξάρτητα από την ηλικία τους.
  - Τα παιδιά που είναι άγαμα ή διαζευγμένα, ή βρίσκονται σε κατάσταση είας, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και άνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.
  - Οι ανιόντες και των δύο συζύγων, δηλαδή οι γονείς τους, οι παππούδες τους και οι γιαγιάδες τους.
-
- Οι αδελφοί και οι αδελφές και των δύο συζύγων που είναι άγαμοι ή διαζευγμένοι ή βρίσκονται σε χηρεία, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.

- Οι ανήλικοι ορφανοί από πατέρα και μητέρα συγγενείς ως τον τρίτο βαθμό οποιουδήποτε από τους συζύγους.

Αναλυτικότερα βαρύνουν το φορολογούμενο τα εξής πρόσωπα με ορισμένες προϋποθέσεις:

1.1 Ο ή η σύζυγος που δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα: Οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση φορολογίας εισοδήματος εφόσον δεν βρίσκονται σε διάσταση, ή εφόσον ο ένας από τους συζύγους εν βρίσκεται σε κατάσταση πτώχευσης, ή δεν έχει υποβληθεί σε δικαστική συμπαραστάση. Κάθε σύζυγος είναι ιδιαίτερο υποκείμενο φόρου για τα εισοδήματα που αποκτά. Αν όμως ο ένας από τους συζύγους δεν αποκτά εισόδημα ή αποκτά εισόδημα το οποίο δεν υπόκειται σε φόρο, τότε προστατεύεται από ον άλλο σύζυγο.

Πότε σύζυγος αποκτά, κατά την έκφραση της διάταξης, εισόδημα το οποίο δεν είναι φορολογούμενο δεν ορίζεται στο νόμο. Μη φορολογούμενο εισόδημα είναι κάθε εισόδημα που απαλλάσσεται του φόρου είτε με τις γενικές διατάξεις είτε με διατάξεις ειδικών νόμων.

Η διάταξη δεν έχει πρακτική αξία παρά μόνο για την εφαρμογή των διατάξεων των παρ. 4 και 5 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., οι οποίες προβλέπουν την άθροιση των δαπανών του συζύγου που δεν έχει εισόδημα ή δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα, με τις δαπάνες του άλλου συζύγου.

1.2 Τα ανήλικα άγαμα παιδιά: Στη διάταξη του άρθρου 127 του Αστικού κώδικα ορίζεται ότι όποιος έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του (ενήλικος) είναι ικανός για κάθε δικαιοπραξία. Κατά αντιδιαστολή, ανήλικος είναι το φυσικό πρόσωπο το οποίο δεν έχει συμπληρώσει το δέκατοόγδοο έτος της ηλικίας του.

Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 7 βαρύνουν το φορολογούμενο τα ανήλικα άγαμα παιδιά, ανεξάρτητα αν έχουν γεννηθεί σε νόμιμο γάμο ή χωρίς γάμο των γονέων τους ή έχουν υιοθετηθεί από αυτούς.

Για να θεωρηθούν προστατευόμενα από το φορολογούμενο τα ανήλικα παιδιά θα πρέπει να είναι άγαμα. Αν ανήλικο παιδί οποιουδήποτε φύλου έχει τελέσει γάμο, δεν θεωρείται προστατευόμενο μέλος, έστω και αν αυτό συγκατοικεί με τους γονείς του, οι οποίοι ενδεχομένως βαρύνονται με όλες τις δαπάνες διαβίωσης αυτού, ή αυτού και του άλλου συζύγου.

Ζήτημα έχει προκύψει ποιον γονέα βαρύνουν τα ανήλικα παιδιά σε περίπτωση, διαζυγίου ή διάστασης των γονέων του. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1513 του Α.Κ., στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, η άσκηση της γονικής μέριμνας ρυθμίζεται από το δικαστήριο. Η άσκηση της γονικής μέριμνας μπορεί να ανατεθεί στον έναν από τους γονείς ή, αν αυτοί συμφωνούν ορίζοντας συγχρόνως τον τόπο διαμονής του παιδιού, στους δύο από κοινού. Το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει διαφορετικά, ιδίως να καταλείψει την άσκηση της γονικής μέριμνας μεταξύ των γονέων, ή να την αναθέσει σε τρίτον.

Οι διατάξεις του άρθρου 1513 Α.Κ. εφαρμόζονται και στις περιπτώσεις όπου υπάρχει διακοπή της έγγαμης συμβίωσης των συζύγων (Α.Κ. 1514).

Συνεπώς, στην περίπτωση διαζυγίου ή διάστασης των συζύγων, το ανήλικο παιδί βαρύνει το γονέα στον οποίο έχει ανατεθεί η επιμέλεια είτε με απόφαση του δικαστηρίου είτε με συμφωνία των συζύγων (Α.Κ. 1512). Με την ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου παιδιού σε έναν από τους γονείς θεωρείται αυτονόητη η συνοίκηση με αυτόν.

Υπάρχει ωστόσο το ενδεχόμενο, είτε με συμφωνία των συζύγων είτε με απόφαση του δικαστηρίου, η άσκηση της γονικής μέριμνας να κατανεμηθεί μεταξύ των δύο συζύγων, οπότε γεννάται θέμα ποιον γονέα θεωρείται ότι βαρύνει το παιδί από φορολογική άποψη. Σύμφωνα με τη 250/1994 γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., η οποία έγινε δεκτή από τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών (έγγραφο 1062012/113 7/Α0012/ΠΟΛ. 1219/1995), σε περίπτωση διαζυγίου ή διάστασης των συζύγων, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι το ανήλικο παιδί βαρύνει το γονέα με τον οποίο συνοικεί ολόκληρο ή το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα του έτους, χωρίς να παίζει ρόλο το γεγονός ότι κάποιο μικρό χρονικό διάστημα του έτους (θερινές διακοπές) διέμενε με τον άλλο γονέα. Όταν όμως το ανήλικο παιδί διαμένει με τον κάθε γονέα ίσο χρονικό διάστημα εντός του έτους, τότε θεωρείται ότι βαρύνει και τους δύο γονείς.

1.3 Τα ενήλικα άγαμα παιδιά που σπουδάζουν: Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης γ' της παρ. 1 του άρθρου 7, θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο τα ενήλικα μέχρι ηλικίας 25 ετών άγαμα παιδιά τα οποία σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία του εσωτερικού ή του εξωτερικού, καθώς και εκείνα που παρακολουθούν δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό της χώρας. Η συνοίκηση την οποία απαιτεί η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 7 για να θεωρηθεί ότι τα ενήλικα άγαμα παιδιά που σπουδάζουν είναι προστατευόμενα μέλη του φορολογούμενου, λαμβάνεται με την ελαστική της έννοια διότι το παιδί που σπουδάζει έχει ως επί το πλείστον την προσωπική του κατοικία στην πόλη του εσωτερικού ή του εξωτερικού όπου βρίσκεται η έδρα της σχολής ή του σχολείου που φοιτά.

Στην έννοια των αναγνωρισμένων από το κράτος σχολών, περιλαμβάνονται, σύμφωνα με το υπ' αριθ. Ε. 1290/ΠΟΛ. 19/1985 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, μεταξύ των άλλων τα κρατικά λύκεια ή τα αναγνωρισμένα από το κράτος ιδιωτικά λύκεια, καθώς και οι στρατιωτικές σχολές Ευελπίδων, Ικάρων, Ναυτικών Δοκίμων, Ιατρικές Στρατιωτικές Σχολές, Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, Στρατολογίας κ.λπ.

Για την απόδειξη της ιδιότητας του σπουδαστή, πρέπει να συνυποβάλλεται με τη φορολογική δήλωση βεβαίωση αναγνωρισμένης σχολής του εσωτερικού ή του εξωτερικού, καθώς και του δημοσίου ή ιδιωτικού ινστιτούτου επαγγελματικής κατάρτισης που βρίσκεται στο εσωτερικό της χώρας, από την οποία να προκύπτει ότι το ενήλικο παιδί του φορολογούμενου σπουδάζει. Στη βεβαίωση της αναγνωρισμένης ιδιωτικής σχολής εσωτερικού και του

δημοσίου ή του ιδιωτικού ινστιτούτου επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό, πρέπει να αναγράφεται ο αριθμός της άδειας που χορήγησε το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και του ΦΕΚ που δημοσιεύθηκε αυτή.

Ακόμη, με τη φορολογική δήλωση θα πρέπει να συνυποβάλλεται ληξιαρχική πράξη γέννησης από την οποία να προκύπτει ότι το άγαμο ενήλικο παιδί που σπουδάζει δεν έχει υπερβεί το 25ο έτος της ηλικίας του.

Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, με τις 1051475/931/Α0012/ΠΟΛ. 1168/1991 και 10070831/773/Α0012/ΠΟΛ. 1149/1989 εγκυκλίου του, κοινοποίησε πίνακα των αναγνωρισμένων σχολών του εσωτερικού, καθώς και πίνακα των ανωτέρω σχολών καλλιτεχνικής εκπαίδευσης οι οποίες είναι αναγνωρισμένες από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Οι πίνακες αυτοί έχουν συνταχθεί πριν αρκετά χρόνια και ως εκ τούτου είναι ενδεχόμενο να έχουν υπάρξει μεταβολές. Για το λόγο αυτό οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει για κάθε αμφισβήτηση να απευθύνονται στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης της οικείας Νομαρχίας.

1.4 Τα ενήλικα άγαμα παιδιά που είναι άνεργα: Με τη διάταξη της παρ. 11 του άρθρου 1 του Ν. 3296/2004 προστέθηκε στην περίπτωση γ' της παρ. 1 του άρθρου 7 δεύτερο εδάφιο το οποίο ισχύει από 1-1-2005. Σύμφωνα με την νέα διάταξη, θεωρούνται προστατευόμενα μέλη τα ενήλικα άγαμα παιδιά που σπουδάζουν ή δεν σπουδάζουν, για δύο επιπλέον έτη πέραν του χρόνου που προβλέπει η διάταξη του πρώτου εδαφίου της ίδιας περίπτωσης γ' της παρ. 1 του άρθρου 7, εφόσον κατά το χρόνο αυτό είναι άνεργα, εγγεγραμμένα στα μητρώα άνεργων του Ο.Α.Ε.Δ.

Σύμφωνα με την υπ'αριθ. 1012212/10171/Β0012/1016/2005 ερμηνευτική εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, με τις νέες διατάξεις παρατείνεται μέχρι και δύο έτη το χρονικό διάστημα κατά το οποίο θεωρούνται προστατευόμενα μέλη τα τέκνα του φορολογούμενου ως εξής:

α) Για τα άγαμα ανήλικα τέκνα, μέχρι να συμπληρώσουν την ηλικία των 20 ετών.

β) Για τα άγαμα ενήλικα τέκνα που σπουδάζουν σε αναγνωρισμένες σχολές ή σχολεία του εσωτερικού ή του εξωτερικού, καθώς και εκείνα που παρακολουθούν δημόσια ή ιδιωτικά ινστιτούτα επαγγελματικής κατάρτισης στο εσωτερικό, μέχρι τη συμπλήρωση του 27ου έτους της ηλικίας τους.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την παράταση αυτή είναι τα τέκνα να είναι άνεργα και εγγεγραμμένα στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ. κατά το χρονικό διάστημα της παράτασης.

Παράλληλα πρέπει να συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις της παραγρ. 2 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε., δηλαδή τα τέκνα να συνοικούν με το φορολογούμενο και το ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα τους να μην υπερβαίνει το ποσό των 1.200 ευρώ ή το ποσό των 2.500 ευρώ αν

παρουσιάζουν αναπηρία 67%, ή το ποσό των 2.900 ευρώ και 6.000 ευρώ αντιστοίχως από 1-1-2006.

Για παράδειγμα, το έτος 2005 τέκνο ενός φορολογούμενου στην ηλικία των 23 ετών παίρνει το δίπλωμα της Νομικής Σχολής. Το έτος 2005 (δήλωση οικον. έτους 2006) είναι το τελευταίο έτος που το τέκνο αυτό θεωρείται προστατευόμενο, εφόσον δεν συνεχίζει άλλες σπουδές. Ως άνεργος εγγράφεται στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ. για δύο έτη, το 2006 και το 2007. Το τέκνο αυτό συνεχίζει να είναι προστατευόμενο μέλος του γονέα για τα δύο αυτά έτη, δηλαδή μέχρι την ηλικία των 25 ετών (23+2) και επομένως ο γονέας του μπορεί να το συμπεριλάβει στις δηλώσεις των οικον. ετών 2007 και 2008.

Τέκνο άλλου φορολογούμενου το έτος 2005 σπουδάζει σε αναγνωρισμένη σχολή του εσωτερικού, είναι ηλικίας 25 ετών και την 1-3-2005 γράφεται στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ. για ένα έτος, δηλαδή μέχρι 1-3-2006. Το τέκνο αυτό συνεχίζει να βαρύνει τον γονέα του και για το έτος 2006 (οικον. έτος 2007), δηλαδή μέχρι την ηλικία των 26 ετών.

Σε άλλη περίπτωση, τέκνο του φορολογούμενου σε ηλικία 22 ετών τελειώνει τις σπουδές του σε αναγνωρισμένη σχολή. Το επόμενο έτος μένει άνεργο, επομένως δεν είναι προστατευόμενο μέλος. Το μεθεπόμενο εγγράφεται ως άνεργο στα μητρώα ανέργων του Ο.Α.Ε.Δ., για δύο έτη. Για το πρώτο έτος που είναι γραμμένος στον Ο.Α.Ε.Δ., δηλαδή το 24ο της ηλικίας του, θα βαρύνει φορολογικά τον γονέα του. Αυτό γιατί η παράταση είναι μέχρι δύο επιπλέον συνεχόμενα έτη από το έτος που ολοκλήρωσε τις σπουδές του και το οποίο ήταν το τελευταίο που θεωρούνταν προστατευόμενο.

Οι πιο πάνω διατάξεις έχουν ισχύ, σύμφωνα με την περίπτωση α' του άρθρου 33 του Ν. 3296/2004, για εισοδήματα που αποκτώνται ή δαπάνες που πραγματοποιούνται, κατά περίπτωση, από την 1η Ιανουαρίου 2005 και μετά.

1.5 Τα άγαμα παιδιά που υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία: Στη διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 7 ορίζεται ότι θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο τα άγαμα παιδιά του τα οποία υπηρετούν τη στρατιωτική τους θητεία, ανεξαρτήτως ηλικίας. Αν το στρατευμένο παιδί του φορολογούμενου είναι έγγαμο, δεν τον βαρύνει. Σύμφωνα με το υπ' αριθ. Ε. 1290/ΠΟΛ. 19/1985 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, δεν θεωρούνται προστατευόμενα μέλη του φορολογούμενου τα παιδιά τα οποία έχουν υπηρετήσει ήδη τη στρατιωτική τους θητεία και καλούνται ως έφεδροι για μετεκπαίδευση στις ένοπλες δυνάμεις.

Τα πρόσωπα που καλούνται να υπηρετήσουν τη στρατιωτική τους θητεία, παιδιά φορολογούμενου, απομακρύνονται προσωρινά από την κατοικία τους.

Συνεπώς η «συνοίκηση» με το φορολογούμενο, την οποία θέτει ως προϋπόθεση η παρ. 2 του άρθρου 7 για να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα αυτά τον βαρύνουν, λαμβάνεται στην περίπτωση αυτή υπό την ευρεία έννοια του όρου.

1.6 Τα άγαμα ή διαζευγμένα παιδιά ή τα παιδιά σε κατάσταση χηρείας με αναπηρία 67% και πάνω: Στη διάταξη της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 7 ορίζεται ότι θεωρούνται προστατευόμενα μέλη του φορολογούμενου τα παιδιά του που είναι άγαμα ή διαζευγμένα ή βρίσκονται σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία, ανεξαρτήτως ηλικίας.

1.7 Οι (Ανιόντες των δύο συζύγων): Προστατευόμενα μέλη του φορολογούμενου θεωρούνται, σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης στ' της παρ. 1 του άρθρου 7, και οι ανιόντες των δύο συζύγων εφόσον συνοικούν με αυτούς και έχουν και τις λοιπές προϋποθέσεις που αναφέρονται στη παρ. 2 του ίδιου άρθρου. Σύμφωνα με την άποψη της διοίκησης (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών Α. 382/ΠΟΛ. 22/1971), στους ανιόντες που θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο περιλαμβάνονται, εκτός από τον πατέρα και τη μητέρα των δύο συζύγων, η μητριά και ο πατριός, καθώς και ο πρόγονος και η προγονή και τούτο διότι ο νόμος δεν κάνει διάκριση μεταξύ ανιόντων εξ αίματος και ανιόντων εξ αγχιστείας.

Με την υπ' αριθ. 362/1985 γνωμοδότηση της Νομικής Διεύθυνσης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών έγινε δεκτό ότι προϋπόθεση για την αναγνώριση του ανιόντος του ενός των συζύγων ως βαρύνοντα το φορολογούμενο, θεωρείται η ύπαρξη του γάμου. Συνεπώς, αν ο γάμος λυθεί, είτε λόγω διαζυγίου είτε λόγω θανάτου του ενός εκ των συζύγων, ο ανιών αυτού δεν θεωρείται ότι αποτελεί πρόσωπο το οποίο βαρύνει τον άλλο σύζυγο. Η άποψη αυτή είναι εν μέρει ορθή. Και τούτο διότι με τη διάταξη του άρθρου 1464 Α.Κ. αναγνωρίζεται δεσμός ανάμεσα στο σύζυγο και τους συγγενείς του άλλου συζύγου, ο οποίος διατηρείται και μετά τη λύση ή την ακύρωση του γάμου από τον οποίο δημιουργήθηκε. Αν κατά συνέπεια μετά την καθ' οιονδήποτε τρόπο λύση του γάμου εξακολουθεί να υπάρχει συνοίκηση του ανιόντος ενός εκ των συζύγων με τον άλλο σύζυγο και συντρέχουν και οι

λοιπές προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε., το πρόσωπο αυτό θα πρέπει να θεωρείται ότι βαρύνει τον άλλο σύζυγο.

1.8 Οι αδελφοί και οι αδελφές και των δύο συζύγων: Προστατευόμενα μέλη του φορολογούμενου θεωρούνται, σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης ζ' της παρ. 1 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε., οι αδελφοί και οι αδελφές των δύο συζύγων που είναι άγαμοι ή διαζευγμένοι, ή βρίσκονται σε κατάσταση χηρείας, εφόσον παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω, από διανοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία.

Σύμφωνα με την άποψη της διοίκησης (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1021580/142/Α0012/ΠΟ1044/1989), δεν θεωρείται ότι βαρύνουν το φορολογούμενο τα ανάπηρα αδέρφια του άλλου συζύγου όταν υπάρχει

χρησία, έστω και αν συνοικούν με τον επιζώντα σύζυγο. Σε περίπτωση διάστασης ή διαζυγίου, θεωρείται αυτονόητο ότι τα πιο πάνω πρόσωπα δεν βαρύνουν το φορολογούμενο.

1.9 Οι ανήλικοι ορφανοί από πατέρα και μητέρα: Στη διάταξη της περίπτωσης η' της παρ. 1 του άρθρου 7 ορίζεται ότι θεωρείται πως βαρύνουν το φορολογούμενο οι ανήλικοι ορφανοί από πατέρα και μητέρα συγγενείς μέχρι τον τρίτο βαθμό συγγενείας οποιουδήποτε από τους συζύγους.

Με το σύστημα των γενεών του κληρονομικού δικαίου (άρθρο 1813 Α.Κ.) προστατευόμενα μέλη του φορολογούμενου με βάση τις προϋποθέσεις της διάταξης της περίπτωσης η' της παρ. 1 του άρθρου 7 είναι: οι άγαμοι ανήλικοι αδελφοί, οι άγαμοι ανήλικοι εγγονοί και δισέγγονοι και τα άγαμα ανήλικα παιδιά αδελφών (ανίψια).

2. Με ποιες προϋποθέσεις τα πιο πάνω πρόσωπα βαρύνουν το φορολογούμενο: Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε., για να θεωρηθεί ότι τα πιο πάνω πρόσωπα, με εξαίρεση τον άλλο σύζυγο, βαρύνουν το φορολογούμενο, θα πρέπει να συνοικούν με αυτόν. Η συνοίκηση λαμβάνεται με την ευρεία έννοια του όρου. Έτσι, θεωρείται ότι τα πιο πάνω πρόσωπα συνοικούν με το φορολογούμενο, αν ιδιαίτεροι λόγοι (σπουδές, ασθένεια κ.λπ.) έχουν επιβάλει την προσωρινή απομάκρυνση τους από την κατοικία αυτού.

Ακόμη, για να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα που αναφέρθηκαν πιο πάνω βαρύνουν το φορολογούμενο, δεν θα πρέπει να αποκτούν ετήσιο φορολογούμενο και απαλλασσόμενο εισόδημα πάνω από 1.200 ευρώ ή πάνω από 2.500 ευρώ, αν παρουσιάζουν αναπηρία 67% και άνω από διανοητική ή φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση.

Τα ποσά αυτά με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 26 του Ν. 3427/2005 αυξήθηκαν από 1-1-2006 σε 2.900 ευρώ και 6.000 ευρώ αντιστοίχως.

Στα όρια των εισοδημάτων που αναφέρθηκαν πιο πάνω δεν λαμβάνονται υπόψη:

- Το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση ή από την παραχώρηση της χρήσης ακινήτου χωρίς αντάλλαγμα σε πρόσωπα που είναι συγγενείς με το φορολογούμενο ως το δεύτερο βαθμό εξ αίματος.
- Το εισόδημα των ανήλικων παιδιών το οποίο προστίθεται στο εισόδημα του γονέα που έχει το μεγαλύτερο ποσό εισοδήματος ή του γονέα που έχει τη γονική μέριμνα.
- Το εισόδημα που καταβάλλεται στο ανήλικο παιδί λόγω διατροφής, το οποίο έχει επιδικαστεί με δικαστική απόφαση ή έχει συμφωνηθεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο.

Η διοίκηση (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1036441/632/Α0012/ΠΟΛ.1099/2001) διευκρίνισε περαιτέρω ποια εισοδήματα δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των ορίων εισοδήματος που προβλέπει η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 7 (δηλαδή του εισοδήματος των 1.200 ή 2.500

ευρώ ή των 2.900 ευρώ και 6.000 ευρώ από 1-1-2006). Τα εισοδήματα αυτά είναι τα εξής:

- Το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση κύριας ή δευτερεύουσας κατοικίας ή από την παραχώρηση της χρήσης ακινήτου χωρίς αντάλλαγμα, σε πρόσωπα που είναι συγγενείς με αυτόν μέχρι το δεύτερο βαθμό συγγενείας εξ αίματος, δηλαδή γονείς - παιδιά - εγγόνια - αδέρφια.
- Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται στο ανήλικο παιδί ως διατροφή με βάση δικαστική απόφαση ή ύστερα από συμφωνία η οποία έχει καταρτιστεί με συμβολαιογραφικό έγγραφο.
- Τα εισοδήματα των ανήλικων παιδιών που, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Κ.Φ.Ε., προστίθενται στα εισοδήματα του γονέα.

Παράδειγμα: Γονέας του φορολογούμενου αποκτά ετήσιο εισόδημα από σύνταξη του Ο.Γ. Α. 1.000 ευρώ και επιπλέον τεκμαρτό εισόδημα 1.750 ευρώ από δωρεάν παραχώρηση ακινήτου στον εγγονό του (παππούς - εγγονός, δεύτερος βαθμός συγγενείας εξ αίματος), θεωρείται ότι βαρύνει το φορολογούμενο.

Παράδειγμα: Ανήλικο παιδί που αποκτά ετήσιο εισόδημα 3.230 ευρώ από περιουσιακό στοιχείο που περιήλθε σε αυτό από γονική παροχή της μητέρας του, θεωρείται προστατευόμενο μέλος του φορολογούμενου καθόσον το εισόδημα αυτό προστίθεται στο συνολικό εισόδημα της μητέρας του.

2.1 Υποβολή φορολογικής δήλωσης από προστατευόμενα πρόσωπα: Στις περιπτώσεις α' έως και ια' της παρ. 1 του άρθρου 61 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται τότε τα φυσικά πρόσωπα έχουν υποχρέωση να υποβάλουν δήλωση φόρου εισοδήματος, ανεξάρτητα αν υπόκεινται ή όχι σε φόρο.

Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι ένα πρόσωπο μπορεί να έχει υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης και ταυτόχρονα να βαρύνει το φορολογούμενο εφόσον συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που ορίζονται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε.

Έτσι, αν υποθεθεί ότι άγαμος σπουδαστής ηλικίας κάτω των 25 ετών συγκεντρώνει και τις λοιπές Προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 7 του Κ.Φ.Ε. και ως εκ τούτου βαρύνει το φορολογούμενο, έχει υποχρέωση να υποβάλει φορολογική δήλωση αν αποκτά εισόδημα από εκμίσθωση ακινήτου 700 ευρώ, χωρίς εκ του λόγου αυτού να χάνει την ιδιότητα του προστατευμένου μέλους. Αν το εισόδημα από την εκμίσθωση του ακινήτου υπερβαίνει το ποσό των 1.200 ευρώ ή τα 2.900 ευρώ από 1-1-2006, τότε παύει να είναι προστατευόμενο μέλος.

Ακόμη, αν υποθεθεί ότι ο πατέρας φορολογούμενου με τον οποίο συνοικεί έχει αναπηρία 67% και πάνω και αποκτά εισόδημα από σύνταξη του Ο.Γ.Α. 2.400 ευρώ ετησίως και είναι μέλος εταιρείας περιορισμένης ευθύνης, τότε έχει υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης χωρίς να χάνει την ιδιότητα του προστατευμένου μέλους.

3. Ποια πρόσωπα δεν βαρύνουν το φορολογούμενο: Σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 7 του Κ.Φ.Ε., δεν θεωρείται ότι

Ζαρούνουν το φορολογούμενο τα ανήλικα παιδιά, τα οποία αποκτούν εισόδημα από εμπορικές ή γεωργικές επιχειρήσεις ή από την άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος, ανεξάρτητα από το ποσό του εισοδήματος που αποκτούν από τις πηγές αυτές, εκτός αν τα εισοδήματα αυτά ο ανήλικος τα αποκτά από περιουσία η οποία περιήλθε σε αυτόν λόγω κληρονομιάς.

Κεφάλαιο 12

Έκπτωση δαπανών από το συνολικό εισόδημα

Γενικά: Όπως αναφέρθηκε στα προηγούμενα, το εισόδημα του φορολογούμενου - εισοδηματία, μισθωτού, συνταξιούχου, εμποροβιοτέχνη ή ελεύθερου επαγγελματία- διακρίνεται σε ακαθάριστο, καθαρό και φορολογητέο. Το φορολογητέο εισόδημα είναι το εισόδημα που υπόκειται σε φόρο. Για να βρεθεί το φορολογητέο εισόδημα, από το συνολικό καθαρό από όλες τις πηγές εισόδημα αφαιρούνται ορισμένες δαπάνες, οι οποίες έχουν δοθεί σε φορολογούμενους με αυξημένες οικονομικές υποχρεώσεις κοινωνικού χαρακτήρα. Αν ο φορολογούμενος δεν έχει πραγματοποιήσει κατά το έτος φορολογίας του μία από τις δαπάνες που θα αναφερθούν πιο κάτω, το συνολικό καθαρό εισόδημα του είναι και φορολογητέο εισόδημα.

Από 1-1-2003, με τις διατάξεις της παρ. 16 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002, καταργήθηκε η έκπτωση από το εισόδημα της δαπάνης που καταβάλλεται για κύρια κατοικία, της δαπάνης για κατοικία των παιδιών που προστατεύει ο φορολογούμενος τα οποία έχουν μισθώσει κατοικία στην πόλη που έχει την έδρα της η σχολή ή το σχολείο στο οποίο φοιτούν, η έκπτωση των εξόδων ιατρικής και νοσοκομειακής περίθαλψης, η έκπτωση της δαπάνης για παράδοση κατ' οίκον ιδιαίτερων μαθημάτων την οποία καταβάλλει ο φορολογούμενος για τον ίδιο και τα παιδιά του, η έκπτωση από το συνολικό εισόδημα των οικογενειακών δαπανών, καθώς και η έκπτωση των δαπανών για αγορά μεριδίων μετοχικών και μεικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού. Οι δαπάνες αυτές, με εξαίρεση τη δαπάνη για την αγορά μεριδίων μετοχικών και αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού, μετατράπηκαν σε μειώσεις του φόρου ως ένα ποσοστό αυτών.

Από 1-1-2005 με τις διατάξεις του άρθρου 2 του Ν. 3296/2004 θεσπίστηκαν νέες εκπτώσεις δαπανών από το συνολικό εισόδημα, ενώ επαναφέρθηκε η έκπτωση από το εισόδημα της δαπάνης που καταβάλλεται για την αγορά μεριδίων μετοχικών και μεικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού.

Έτσι από 1-1-2005 αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα οι ακόλουθες δαπάνες:

- Τα ασφάλιστρα ζωής ή θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθένειας.
- Οι εισφορές σε ταμεία ασφάλισης.
- Οι δωρεές και οι χορηγίες.
- Οι τόκοι στεγαστικών δανείων που έχουν χορηγηθεί για την αγορά πρώτης κατοικίας και το δάνειο έχει συναφθεί μέχρι 31-12-2002.
- Έκπτωση δαπάνης 1.900 ευρώ χωρίς δικαιολογητικά.
- Μέρος του ποσού του μισθώματος που καταβάλλει ο φορολογούμενος για κύρια κατοικία δική του και της οικογένειας του εφόσον η ηλικία του είναι μέχρι σαράντα ετών και εγκαθίσταται ή μετακινείται εκτός των νομών Θεσσαλονίκης και Αττικής.
- Ποσοστό της δαπάνης που καταβλήθηκε από το φορολογούμενο για την αγορά μεριδίων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού.
- Ποσοστό της δαπάνης για την αλλαγή εγκατάστασης χρήσης καυσίμου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο ή για νέα εγκατάσταση φυσικού αερίου.
- Τα ασφάλιστρα ζωής ή θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων ή ασθένειας που καταβάλλονται από γονείς που βρίσκονται σε διάζευξη για τα παιδιά τους που δεν συνοικούν μαζί τους.

Από 1-1-2005 καταργήθηκε εξάλλου η επιβολή φόρου 10% στο πάνω από 2.950 ευρώ ποσό της δωρεάς ή χορηγίας σε κοινωφελή ιδρύματα και σωματεία, πολιτιστικά νομικά πρόσωπα κλπ. Η φορολογία αυτή διατηρήθηκε μόνο για τις δωρεές σε αθλητικά σωματεία.

1. Ποιες δαπάνες αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα:

Σύμφωνα με τις διατάξεις των περιπτώσεων α' έως και ζ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., όπως αυτές ισχύουν, μετά την αντικατάσταση και συμπλήρωση τους με το Ν. 3091/2002, καθώς και με το Ν. 3296/2004 από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι ακόλουθες δαπάνες:

1.1 Τα ασφάλιστρα ασφαλειών ζωής ή θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθένειας: Στη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρείται το ποσό της ετήσιας δαπάνης που έχει καταβάλει αυτός για ασφάλιστρα ζωής ή θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και για ασφαλιστήρια ασθένειας για τον ίδιο, τη σύζυγο και τα παιδιά που τους βαρύνουν.

Το ποσό των ασφαλιστρών που αφαιρείται από το εισόδημα του φορολογούμενου δεν μπορεί να υπερβεί το ποσοστό 10% του αφορολόγητου ποσού του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (α) της παρ. 1 του άρθρου 9 του Κ.Φ.Ε. που ισχύει για μισθωτό χωρίς παιδιά. Δεν μπορεί, δηλαδή, να υπερβεί τα 1.100 ευρώ (11.000 X 10%) για τη χρήση του 2005 και μετά.

1.1.1 Μερισμός της δαπάνης ασφαλίσεων μεταξύ των συζύγων:

Σύμφωνα με την πιο πάνω διάταξη, το ποσό της δαπάνης των ασφαλίσεων υπολογίζεται αθροιστικά για τους δύο συζύγους και μερίζεται μεταξύ αυτών ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος καθενός που φορολογείται με τις γενικές διατάξεις, όπως αυτό δηλώθηκε με την αρχική δήλωση.

Παράδειγμα: Ας υποτεθεί ότι φορολογούμενος απέκτησε κατά τη χρήση του 2005 συνολικό καθαρό εισόδημα 30.000 ευρώ και η σύζυγος του 20.000 ευρώ και ότι ο φορολογούμενος έχει καταβάλει για ασφάλιστρα ζωής 3.000 ευρώ.

Από το συνολικό καθαρό εισόδημα των δύο συζύγων θα αφαιρεθεί ποσό ασφαλίσεων 1.100 ευρώ, το οποίο θα μεριστεί ανάλογα με το εισόδημα κάθε συζύγου. Δηλαδή:

- Έκπτωση του συζύγου: $1.100 \times (30.000/50.000) = 660$ ευρώ
- Έκπτωση της συζύγου: $1.100 \times (20.000/50.000) = 440$ ευρώ

1.1.2 Για την έκπτωση της δαπάνης ασφαλίσεων θα πρέπει να δηλωθεί αυτή με την αρχική δήλωση: Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 8, για να αναγνωριστεί για έκπτωση η δαπάνη των ασφαλίσεων, θα πρέπει αυτά να δηλωθούν με την αρχική εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη δήλωση. Αν τα ασφάλιστρα δηλωθούν με συμπληρωματική ή ανακλητική δήλωση, δεν αναγνωρίζονται για έκπτωση.

Ακόμη, στην ίδια διάταξη ορίζεται ότι για το μερισμό της δαπάνης των ασφαλίσεων μεταξύ των συζύγων ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος καθενός, θα πρέπει τα εισοδήματα αυτά να φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις και ακόμη να έχουν δηλωθεί με την αρχική εμπρόθεσμη ή εκπρόθεσμη δήλωση. Αν τα εισοδήματα δηλωθούν με μεταγενέστερη συμπληρωματική ή ανακλητική δήλωση, δεν λαμβάνονται υπόψη για το μερισμό της δαπάνης των ασφαλίσεων.

1.1.3 Αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα τα

καταβληθέντα ασφάλιστρα: Στη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 ορίζεται ότι από το συνολικό καθαρό εισόδημα αφαιρούνται τα ασφάλιστρα που έχει καταβάλει ο φορολογούμενος. Κατ' αντιδιαστολή θα πρέπει να δεχθούμε ότι δεν αφαιρούνται τα ασφάλιστρα που δεν έχουν καταβληθεί, αλλά οφείλονται.

1.1.4 Αφαιρούνται και τα ασφάλιστρα ζωής που έχουν καταβληθεί σε

ασφαλιστική εταιρεία του εξωτερικού: Στη διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 1 του άρθρου 8 δεν ορίζεται ρητά αν από το συνολικό καθαρό εισόδημα αφαιρούνται μόνο τα ασφάλιστρα που έχουν καταβληθεί σε ασφαλιστική εταιρεία που έχει την έδρα της στην Ελλάδα. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να δεχθούμε ότι αφαιρούνται και τα ασφάλιστρα που έχουν καταβληθεί σε ασφαλιστική εταιρεία που έχει την έδρα της σε χώρα της αλλοδαπής.

Για το θέμα αυτό η διοίκηση δέχθηκε (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1049294/ΠΟΛ. 1173/2000) ότι η δαπάνη που καταβάλλεται σε ασφαλιστική εταιρεία που έχει την έδρα της στο εξωτερικό, για ασφάλιστρα ζωής ή θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων και ασθενείας, αφαιρείται από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου που κατοικεί στην Ελλάδα με τις ίδιες προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος για τα ασφάλιστρα που καταβάλλονται σε ασφαλιστική εταιρεία που βρίσκεται στην Ελλάδα.

1.1.5 Έκπτωση ασφαλίσεων που καταβάλλονται από διαζευγμένους γονείς για τα παιδιά τους, έστω και αν δεν συνοικούν με αυτά: Απαραίτητη προϋπόθεση για να θεωρηθεί ότι τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 7 του Κ.Φ.Ε. βαρύνουν το φορολογούμενο είναι η συνοίκηση του με αυτά. Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του Ν. 3296/2004 προστέθηκε στην περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. δεύτερο εδάφιο με τη διάταξη του οποίου θεσπίζεται εξαίρεση από τον πιο πάνω γενικό κανόνα.

Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, από το συνολικό εισόδημα αφαιρείται από 1-1-2005 το συνολικό ποσό της δαπάνης ασφαλίσεων ζωής ή θανάτου, προσωπικών ατυχημάτων ή ασθενείας που καταβάλλεται από διαζευγμένους γονείς για τα παιδιά τους όπως αυτά ορίζονται στο άρθρο 7 του Κ.Φ.Ε., έστω και αν δεν συνοικούν με αυτά.

Το ποσό ασφαλίσεων που αφαιρείται από το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβεί το 10% του αφορολόγητου ποσού του πρώτου κλιμακίου της κλίμακας (α) που ισχύει από 1-1-2005 για μισθωτούς και συνταξιούχους χωρίς παιδιά, δηλαδή το ποσό των 1.100 ευρώ. Το ποσό αυτό θα αφαιρεθεί στο σύνολο του από το εισόδημα του γονέα που καταβάλλει τα ασφάλιστρα, διότι είναι αυτονόητο ότι στην περίπτωση αυτή δεν γεννάται θέμα μερισμού του.

Αν ο διαζευγμένος γονέας που καταβάλλει ασφάλιστρα ζωής ή θανάτου κ.λπ. για τα ανήλικα παιδιά του με τα οποία δεν συγκατοικεί καταβάλλει και ασφάλιστρα για τον ίδιο, τότε τα δύο ποσά ασφαλίσεων αθροίζονται και η συνολική έκπτωση από το εισόδημα δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 1.100 ευρώ για τη χρήση του 2005 και μετά.

1.1.6 Δικαιολογητικά για την έκπτωση των ασφαλίσεων: Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 6 της 1017701 /306/Α0012/ΠΟΛ. 1040/2001 υπουργικής απόφασης, για την απόδειξη της καταβολής του ποσού των ασφαλίσεων με βάση τις οικείες ασφαλιστικές συμβάσεις, απαιτείται απόδειξη είσπραξης του ποσού των ασφαλίσεων ή σχετική βεβαίωση από τις οποίες προκύπτει το είδος της ασφαλιστικής κάλυψης και το καθαρό ποσό των ασφαλίσεων που έχει καταβληθεί, χωριστά από τυχόν οποιαδήποτε άλλη σχετική επιβάρυνση του ασφαλισμένου.

Στην απόδειξη είσπραξης ή στη βεβαίωση θα πρέπει ακόμη να αναγράφονται τα στοιχεία του συμβαλλόμενου και των προσώπων που ασφαλίζονται.

1.2 Οι εισφορές σε ταμεία ασφάλισης: Στη διάταξη της περίπτωσης β' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό καθαρό εισόδημα αφαιρείται το συνολικό ποσό των εισφορών που έχουν καταβληθεί από το φορολογούμενο σε ταμεία ασφάλισης του, εφόσον η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο, καθώς και το ποσό των εισφορών που έχει καταβληθεί στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισης σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο. Από το συνολικό καθαρό εισόδημα αφαιρείται όλο το ποσό των εισφορών που έχουν καταβληθεί.

Έτσι, αν υποτεθεί ότι ελεύθερος επαγγελματίας έχει καταβάλει ετήσιο ποσό εισφοράς στο ΤΕΒΕ 3.000 ευρώ, το ποσό αυτό θα αφαιρεθεί στο σύνολο του από το συνολικό καθαρό εισόδημα του. Ακόμη, αν υποτεθεί ότι έμπορος έχει καταβάλει στο Ταμείο Εμπόρων ποσό ετήσιας εισφοράς 1.500 ευρώ και η σύζυγος του, μισθωτός του Δημοσίου, ποσό 2.000 ευρώ για την εξαγορά προϋπηρεσίας, ο κάθε σύζυγος θα αφαιρέσει από το συνολικό καθαρό εισόδημα ολόκληρο το ποσό της εισφοράς που έχει καταβάλει.

Η δαπάνη για την ασφάλιση, υποχρεωτική ή προαιρετική, είναι προσωπική δαπάνη και συνεπώς αφαιρείται από το εισόδημα του φορολογούμενου μόνον εφόσον αφορά τον ίδιο και όχι και στην περίπτωση που αυτή έχει καταβληθεί για προστατευόμενο μέλος.

1.2.1 Οι εισφορές σε ταμεία ασφάλισης αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα: Ρητά ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 8 ότι οι ασφαλιστικές εισφορές σε ταμεία ασφάλισης αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα. Συνεπώς, αν οι ασφαλιστικές εισφορές έχουν καταβληθεί από επιτηδευματίες σε ταμεία ασφάλισης τους (ΤΕΒΕ, Ταμείο Εμπόρων, ΤΣΑΥ κ.λπ.), αυτές δεν αφαιρούνται από τα ακαθάριστα έσοδα τους, ούτε η έκπτωση τους από το συνολικό καθαρό εισόδημα τελεί υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό εισόδημα τους έχει προκύψει από ειλικρινή βιβλία.

1.2.2 Διάφορες περιπτώσεις ασφαλιστικών εισφορών που αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα: Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, με την υπ' αριθ. 1018050/189/Α0012/ΠΟΛ. 1042/1993 εγκύκλιο, διευκρίνισε ότι στην έννοια των ασφαλιστικών εισφορών που αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα υπάγονται και τα ποσά που ο φορολογούμενος (μισθωτός, συνταξιούχος ή αυτοαπασχολούμενος) έχει καταβάλει σε Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων για την αναγνώριση του χρόνου υπηρεσίας (πολιτική, στρατιωτική κ.λπ.) ως χρόνου ασφάλισης για τη λήψη σύνταξης ή για την προσαύξηση του ποσού της σύνταξης.

Οι εισφορές αυτές, σύμφωνα με την πιο πάνω εγκύκλιο, αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα ανεξαρτήτως του έτους στο οποίο ανάγονται. Το

ποσό που αφαιρείται είναι αυτό που έχει καταβάλει ο φορολογούμενος. Έτσι, αν ο φορολογούμενος δικαιούται έκπτωσης λόγω της εφάπαξ καταβολής του συνόλου των ασφαλιστικών εισφορών, από το συνολικό του εισόδημα θα αφαιρεθεί το ποσό που πράγματι κατέβαλε μετά την έκπτωση.

Με την ίδια πιο πάνω εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών έχει διευκρινιστεί ότι από το συνολικό εισόδημα αφαιρούνται και οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν οι ξεναγοί στο ταμείο ασφάλισης τους, εφόσον οι εισφορές αυτές έχουν επιβληθεί με νόμο. Ακόμη, αφαιρούνται οι εισφορές που παρακρατούν υποχρεωτικά, σύμφωνα με το νόμο, τα πρακτορεία εφημερίδων και περιοδικών από την αμοιβή των εφημεριδοπωλών Αθήνας, Πειραιά και περιχώρων για το Ταμείο Συντάξεων Εφημεριδοπωλών και Υπαλλήλων Πρακτορείων και για τους Ειδικούς Λογαριασμούς Υγιεινής, Περιθαλψής και Πρόνοιας που έχουν συσταθεί σε αυτό. Η έκπτωση των εισφορών αυτών γίνεται εφόσον τα ποσά τους δεν έχουν εκπέσει σαν δαπάνη από την ακαθάριστη αμοιβή των εφημεριδοπωλών.

1.2.3 Ασφαλιστικές εισφορές για την εξαγορά προϋπηρεσίας: Από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται όχι μόνο οι τακτικές ασφαλιστικές εισφορές, οι οποίες καταβάλλονται υποχρεωτικά στα ταμεία ασφάλισης, αλλά και οι εισφορές που καταβάλλονται εφάπαξ ή περιοδικά (με δόσεις) για την εξαγορά χρόνου υπηρεσίας ή για την αναγνώριση χρόνου ασφάλισης, εφόσον οι εισφορές αυτές είναι υποχρεωτικές για τη λήψη σύνταξης ή για την αύξηση του ποσού αυτής.

Σύμφωνα με ότι έχει δεχθεί η διοίκηση (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1005775/1989), οι εισφορές αυτές αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου, ανεξάρτητα αν καταβάλλονται από αυτόν απευθείας στο ταμείο ασφάλισης ή παρακρατούνται από τον εργοδότη του και αποδίδονται στο ασφαλιστικό ταμείο. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που οι εισφορές για την εξαγορά προϋπηρεσίας ή για την αναγνώριση χρόνου ασφάλισης παρακρατούνται από τα ταμεία ασφάλισης κατά την καταβολή της σύνταξης.

1.2.4 Ασφαλιστικές εισφορές αλλοδαπών που κατοικούν στην Ελλάδα: Η διοίκηση έχει δεχθεί (εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1018050/189/A0012/ΠΟΛ. 1042/1993) ότι από το συνολικό καθαρό εισόδημα αλλοδαπού κάτοικου Ελλάδος, ο οποίος απέκτησε εισοδήματα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, αφαιρούνται οι ασφαλιστικές εισφορές τις οποίες αυτός κατέβαλε σε αλλοδαπό οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης. Η καταβολή των εισφορών αυτών είναι υποχρεωτική, σύμφωνα με το δίκαιο της αλλοδαπής χώρας στην οποία έχει την έδρα του ο οργανισμός κοινωνικής ασφάλισης.

- Το ποσό των εισφορών αυτών δεν έχει αφαιρεθεί από το εισόδημα του φορολογούμενου κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος το οποίο τυχόν απέκτησε στην αλλοδαπή.

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 8, όσοι κατοικούν στην αλλοδαπή και αποκτούν εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα δεν δικαιούνται των εκπτώσεων του αργυρού ο. Λυνεπως, για την έκπτωση των δαπανών που αναφέρονται στο άρθρο αυτό και των ασφαλιστικών εισφορών, έχει σημασία ο τόπος κατοικίας του αλλοδαπού.

1.2.5 Δικαιολογητικά για την έκπτωση των ασφαλιστικών εισφορών:

Για την απόδειξη της καταβολής του ποσού των ασφαλιστικών εισφορών σε ταμεία ασφάλισης του φορολογούμενου απαιτείται βεβαίωση ή απόδειξη του ασφαλιστικού φορέα από τις οποίες προκύπτει το ποσό των ασφαλιστικών εισφορών που η καταβολή τους είναι υποχρεωτική από το νόμο, καθώς και το ποσό των εισφορών που έχουν καταβληθεί στις περιπτώσεις προαιρετικής ασφάλισης σε ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο. Στη βεβαίωση ή την απόδειξη που χορηγεί το ασφαλιστικό ταμείο θα πρέπει να γράφεται χωριστά το ποσό των ασφαλιστικών εισφορών από τυχόν άλλα ποσά που έχει καταβάλει ο ασφαλισμένος (π.χ. για εκπρόθεσμη καταβολή των εισφορών).

1.3 Έκπτωση μέρους του μισθώματος που καταβάλλεται για κύρια κατοικία εκτός των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης: Με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 3296/2004, προστέθηκε στην παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. περίπτωση γ', σύμφωνα με την οποία από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου, αφαιρείται το ποσό του μισθώματος που καταβάλλει αυτός για κύρια κατοικία δική του και της οικογένειάς του, εφόσον η ηλικία του είναι μέχρι σαράντα ετών και εγκαθίσταται ή μετακινείται εκτός των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης. Η πιο πάνω έκπτωση παρέχεται για τα πέντε πρώτα έτη εγκατάστασης του φορολογούμενου.

Η ίδια έκπτωση παρέχεται και σε υπάλληλο που μετατίθεται, για τη μίσθωση κύριας κατοικίας στον τόπο που εγκαθίσταται, εφόσον εκμισθώνει ιδιόκτητη κατοικία του σε άλλο τόπο.

Το ποσό του μισθώματος που αφαιρείται από το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβεί τα 300 ευρώ μηνιαίως. Δηλαδή συνολική έκπτωση από το εισόδημα μέχρι 3.600 ευρώ. Η έκπτωση αυτή ισχύει σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης α' του άρθρου 32 του Ν. 3296/2004 για δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1-1-2005. Δεν δικαιούνται την πιο πάνω έκπτωση όσοι παίρνουν στεγαστικό επίδομα.

Σύμφωνα με την υπ'αριθ. 1012212/10171/Β0012/ΠΟΛ. 1016/2005 ερμηνευτική διαταγή του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, με την πιο πάνω διάταξη του Ν. 3296/2004, θεσπίζεται αφαίρεση από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου του ποσού που καταβάλλει αυτός ετησίως για μίσθωση κύριας κατοικίας του ίδιου και της οικογένειάς του, στις εξής περιπτώσεις:

- Όταν ο φορολογούμενος εγκαθίσταται στην Περιφέρεια, δηλαδή εκτός των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης, είτε αυτός προέρχεται από τον τόπο στον οποίο εγκαθίσταται (ντόπιος) είτε μετακινείται από άλλον τόπο της Περιφέρειας είτε από τους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης, το ποσό του

ενοικίου που καταβάλλει ετησίως για μίσθωση κύριας κατοικίας τον τόπο που εγκαθίσταται αφαιρείται από το εισόδημα του. Δικαίωμα αφαίρεσης του ενοικίου αυτού έχει για τα πέντε πρώτα χρόνια της εγκατάστασης του στην Περιφέρεια. Προϋπόθεση για τη διενέργεια αυτής της έκπτωσης είναι ο φορολογούμενος που έχει συνάψει τη μίσθωση, να έχει ηλικία μέχρι 40 ετών. Ο μισθωτής μπορεί να είναι ή ο σύζυγος ή η σύζυγος και οι δύο. Σε περίπτωση που οι σύζυγοι μισθώνουν από κοινού την κατοικία, αρκεί ο ένας από τους δύο να είναι ηλικίας μέχρι 40 ετών.

- Όταν οι υπάλληλοι (δημόσιοι και ιδιωτικοί), δηλαδή όσοι παρέχουν υπηρεσίες με σχέση μίσθωσης εργασίας, μετατίθενται σε άλλο τόπο από αυτόν όπου έχουν ιδιόκτητη κατοικία, την οποία εκμισθώνουν, έχουν δικαιώματα αφαίρεσης από το εισόδημα τους του ποσού του μισθώματος που καταβάλλουν ετησίως για μίσθωση κύριας κατοικίας στον τόπο όπου μετατίθενται.

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη διενέργεια της έκπτωσης αυτής της δαπάνης είναι να αποκτούν και να δηλώνουν εισόδημα από την εκμίσθωση της ιδιόκτητης κατοικίας τους που βρίσκεται σε άλλο τόπο.

Από αυτή τη δαπάνη και στις δύο πιο πάνω περιπτώσεις αναγνωρίζεται για ποσό ενοικίου μέχρι 300 ευρώ μηνιαίως, δηλαδή μέχρι 3.600 ευρώ το έτος. Όσοι παίρνουν στεγαστικό επίδομα, ανεξάρτητα από το ύψος ίου, δεν δικαιούνται την έκπτωση αυτή.

1.4 Οι δωρεές και οι χορηγίες: Στις διατάξεις της περίπτωσης δ' της παρ. 10του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., όπως αυτές ισχύουν μετά την αντικατάστασή τους με το Ν. 3091/2002, ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται τα ποσά των δωρεών και χορηγιών τα οποία αυτός έχει καταβάλει στο Δημόσιο, στους Ο. Τ. Α., σε κοινωφελή ιδρύματα, σε σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, σε αθλητικά σωματεία κ.λπ. Τα ποσά των δωρεών και χορηγιών αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα με ορισμένες προϋποθέσεις, οι οποίες αναφέρονται ρητά στη σχετική διάταξη. Έτσι, σύμφωνα με τις διατάξεις της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8, από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται:

1.4.1 Οι δωρεές στο Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τους Ιερούς Ναούς κ.λπ.: Σύμφωνα με τη διάταξη του πρώτου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8, όπως η διάταξη αυτή ισχύει από 1-1-2003, μετά την αντικατάστασή της με την παρ. 10 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002, από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται τα ποσά που έχουν καταβληθεί από αυτόν λόγω δωρεάς στο Δημόσιο, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στους ιερούς ναούς, στις ιερές μονές του Αγίου Όρους, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων, στην Ιερά Μονή Σινά, στα ημεδαπά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, στα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και νοσοκομεία που είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και

επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς και στο Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων.

Με τη διάταξη της παρ. 10 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002 καταργήθηκε από 1-1-2003 η έκπτωση από το συνολικό εισόδημα της αξίας των ακινήτων που μεταβιβάζονται λόγω δωρεάς στους παραπάνω φορείς.

Σύμφωνα με τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8, το οποίο προστέθηκε με την παρ. 11 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002 και ισχύει από 1-1-2003, για να αφαιρεθούν από το συνολικό εισόδημα τα ποσά των δωρεών προς τους πιο πάνω φορείς, πρέπει να υπερβαίνουν συνολικά τα 100 ευρώ.

Για την απόδειξη της καταβολής της δωρεάς και την έκπτωση αυτής από το συνολικό καθαρό εισόδημα του δωρητή απαιτείται η έκδοση διπλότυπης απόδειξης ή γραμμάτιου είσπραξης της δωρεάς που εκδίδονται από το νόμιμο εκπρόσωπο του δωρεοδόχου, και ακόμη βεβαίωση ή αντίγραφο της πράξης του νόμιμου εκπροσώπου του δωρεοδόχου από τα οποία να προκύπτουν η αποδοχής της δωρεάς και η καταχώριση του ποσού αυτής στα επίσημα βιβλία του δωρεοδόχου. Το Σ.τ.Ε. έκρινε (1736/2001) ότι για την απόδειξη της καταβολής των χρηματικών ποσών που δωρίζονται σε δήμο ή κοινότητα πρέπει απαραίτητα, μεταξύ των άλλων, η αρμόδια υπηρεσία του δήμου ή της κοινότητας να έχει εκδώσει διπλότυπη απόδειξη ή γραμμάτιο είσπραξης του ποσού της δωρεάς. Η υποχρέωση για την έκδοση των στοιχείων αυτών δεν αίρεται, εάν σε ορισμένους δήμους ή κοινότητες υπέρ των οποίων γίνεται η δωρεά δεν λειτουργεί ειδική ταμειακή υπηρεσία. Στις περιπτώσεις αυτές η ταμειακή υπηρεσία διεξάγεται από τα Ταμεία Παρακαταθηκών και Δανείων που υπάρχουν στα δημόσια ταμεία, δηλαδή στις Δ.Ο.Υ., και τα οποία γραφεία είναι υποχρεωμένα να εκδίδουν τα πιο πάνω στοιχεία.

1.4.2 Η αξία των ιατρικών μηχανημάτων και ασθενοφόρων αυτοκινήτων: Στη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρείται η αξία των ιατρικών μηχανημάτων και των ασθενοφόρων αυτοκινήτων που μεταβιβάζονται λόγω δωρεάς στα κρατικά και δημοτικά νοσηλευτικά ιδρύματα και τα νοσοκομεία που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Για την αναγνώριση της έκπτωσης της περίπτωσης αυτής απαιτείται:

- Βεβαίωση του δωρεοδόχου ότι έγινε αποδεκτή η δωρεά.
- Αντίγραφο του πρωτοκόλλου παράδοσης - παραλαβής.

Ως αξία των ιατρικών μηχανημάτων και των ασθενοφόρων αυτοκινήτων λαμβάνεται, στην περίπτωση αγοράς και άμεσης παράδοσης αυτών, η αξία που αναγράφεται στο νόμιμο στοιχείο που προβλέπεται από τον Κ.Β.Σ. Στην περίπτωση που ο δωρητής κατείχε από πριν τα δωρηθέντα ιατρικά μηχανήματα και ασθενοφόρα αυτοκίνητα, η αξία τους προσδιορίζεται από τον προϊστάμενο της αρμόδιας Δ.Ο.Υ.

1.4.3 Οι δωρεές σε κοινωφελή ιδρύματα, σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, ημεδαπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου

κ.λπ.: Από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται τα χρηματικά ποσά που έχει καταβάλει αυτός λόγω δωρεάς σε κοινωφελή ιδρύματα, σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και χορηγούν υποτροφίες, σε ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που νόμιμα έχουν συσταθεί ή συνιστώνται και τα οποία επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, σε ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς που διέπονται από το Ν. 1514/1985, καθώς και σε ερευνητικά κέντρα που αποτελούν ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Σύμφωνα με τα πιο πάνω, από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι δωρεές σε χρήμα που έχουν γίνει σε:

* Κοινωφελή ιδρύματα: Ίδρυμα κατά τον Αστικό Κώδικα (άρθρο 108) είναι περιουσία που ορίστηκε για να εξυπηρετηθεί ορισμένος σκοπός. Το ίδρυμα αποκτά νομική προσωπικότητα με διάταγμα που εγκρίνει τη σύστασή του. Κοινωφελή είναι τα ιδρύματα των οποίων η σύσταση και η λειτουργία διέπονται από τις διατάξεις του Α.Ν. 2039/1939. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1 του νόμου αυτού, κοινωφελής σκοπός κατά την έννοια του παρόντος είναι, κατ' αντίθεση προς τον ιδιωτικό, κάθε κρατικός, θρησκευτικός, φιλανθρωπικός εν γένει δε επωφελής στο κοινό, εν όλω ή εν μέρει, σκοπός.

Κοινωφελής σκοπός είναι και αυτός που αποβλέπει στην προαγωγή κλάδου της επιστήμης, εφόσον με την προαγωγή της επιστήμης ωφελείται το κοινωνικό σύνολο (Σ.τ.Ε. 1875/1982).

Όπως εξάλλου έχουν κρίνει τα δικαστήρια (Σ.τ.Ε. 3099-3100/1981), για την έκπτωση της δωρεάς από το συνολικό εισόδημα, θα πρέπει η δωρεά να γίνεται σε ίδρυμα το οποίο όχι μόνο επιδιώκει σκοπούς κοινωφελείς, αλλά πραγματοποιεί αυτούς τους σκοπούς. Το ζήτημα είναι πραγματικό και κρίνεται από τη φορολογική αρχή και τα δικαστήρια.

Το ποσό της δωρεάς αναγνωρίζεται προς έκπτωση όχι μόνο όταν καταβάλλεται προς τα νομίμως υφιστάμενα κοινωφελή ιδρύματα, αλλά και όταν διατίθεται προς το σκοπό ιδρύσεως και λειτουργίας κοινωφελούς ιδρύματος, καθόσον σκοπός των σχετικών διατάξεων είναι η ενθάρρυνση εκδήλωσης της κοινωνικής και φιλανθρωπικής δράσης.

* Σωματεία που παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και χορηγούν υποτροφίες: Σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα (άρθρο 78), σωματείο είναι ένωση προσώπων που επιδιώκει μη κερδοσκοπικό σκοπό και αποκτά νομική προσωπικότητα όταν εγγραφεί σε ειδικό δημόσιο βιβλίο που τηρείται στο πρωτοδικείο της έδρας του. Για να συσταθεί σωματείο χρειάζονται είκοσι τουλάχιστον πρόσωπα.

Σύμφωνα με τη διάταξη του τέταρτου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8, από το συνολικό καθαρό εισόδημα αφαιρούνται μόνον οι δωρεές που γίνονται σε σωματεία τα οποία παρέχουν υπηρεσίες εκπαίδευσης και

χορηγούν υποτροφίες. Οι δύο αυτές προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά.

* Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου: Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 61 Α.Κ., νομικό πρόσωπο γενικά είναι ένωση προσώπων για την επιδίωξη ορισμένου σκοπού, καθώς επίσης και σύνολο περιουσίας που έχει ταχθεί στην εξυπηρέτηση ορισμένου σκοπού. Αποκτούν νομική προσωπικότητα αν τηρηθούν οι όροι που αναγράφει ο νόμος.

Τα νομικά πρόσωπα διακρίνονται σε δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Δημιουργικός της υπόστασης του Ν.Π.Δ.Δ. είναι, κατά τη γενική αρχή του δημοσίου δικαίου, ο νόμος ή η με εξουσιοδότηση αυτού διοικητική πράξη για την επιτέλεση κρατικής λειτουργίας ή υπηρεσίας και του Ν.Π.Ι.Δ. δημιουργική της υπόστασης του είναι η βούληση των συμβαλλομένων με την τήρηση των διατυπώσεων που ορίζει ο νόμος. Στην κατηγορία των Ν.Π.Ι.Δ. υπάγονται και οι δημόσιες επιχειρήσεις οι οποίες ιδρύονται, όπως τα Ν.Π.Δ.Δ., από το κράτος ή Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή από ένα άλλο Ν.Π.Δ.Δ. ή από άλλο από το κράτος ελεγχόμενο νομικό πρόσωπο ή εξαγοράζονται ή ελέγχονται από αυτά και παράγουν ορισμένα κοινωνικά αγαθά και υπηρεσίες, σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και του ιδιωτικού δικαίου, αλλά υπό την κρατική εποπτεία, όπως π.χ. η ΔΕΗ, η ΚΕΔ, η ΔΕΠ, ο ΟΤΕ, τα ΕΛΤΑ, η ΕΡΤ κ.λπ. (βλέπε: Αναλυτική ερμηνεία - Νομολογία Αστικού Δικαίου Β. Βαθρακοκοίλη).

Σύμφωνα με ό,τι έχει δεχθεί η νομολογία των δικαστηρίων και η επιστήμη, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου είναι: η Ακαδημία Αθηνών, η Ανώτατη Γεωπονική Σχολή, η Ανώτατη Εμπορική Σχολή (Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών), οι Αναγκαστικοί Συνεταιρισμοί, ο Αυτόνομος Οικοδομικός Οργανισμός Αξιωματικών, το Άγιον Όρος, η Αποστολική Διακονία, η Αρχιεπισκοπή Αθηνών, το Άρμα Θέσπιδος, ο Αυτόνομος Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας, το Βαρβάκειο Ίδρυμα, τα Γραφεία Εύρεσης Ναυτικής Εργασίας, τα Γηροκομεία, η Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, ο Ελληνικό Ινστιτούτο Διεθνούς και Αλλοδαπού Δικαίου, το Εθνικό Θέατρο, η Ένωση Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων, η Εκκλησία της Ελλάδος, η Εκκλησία Κρήτης, το Ναυτικό Επιμελητήριο, το Τεχνικό Επιμελητήριο, το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών, οι Ενορίες, οι Ενοριακοί Ναοί, η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας, η Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων, η Εργατική Εστία, ο Εθνικός Οργανισμός Καπνού, οι Εθνικοί Παιδικοί Σταθμοί, οι Ισραηλιτικές Κοινότητες, οι Ιερές Μητροπόλεις, οι Ιερές Μονές, τα Νοσοκομεία «Ιπποκράτειο», «Ευαγγελισμός», «Ελπίς», ΝΙΜΤΣ, το Μαιευτήριο «Αλεξάνδρα», οι Ναοί, το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο, ο ΟΑΕΔ, ο ΟΓΑ, ο ΟΑΠ, ο ΟΔΕΑΠ, ο Οργανισμός Κρατικών Θεάτρων Ελλάδος, ο ΟΑΠ, ο ΟΛΘ, το Πανεπιστήμιο Αθηνών κ.λπ. (περισσότερα βλέπε: Αναλυτική Ερμηνεία - Νομολογία Αστικού Δικαίου, Β. Βαθρακοκοίλη).

* Ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς που διέπονται από το Ν. 1514/1985: Στη διάταξη του τέταρτου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα αφαιρούνται και οι δωρεές που γίνονται σε ερευνητικούς και τεχνολογικούς φορείς που διέπονται από τις διατάξεις του Ν. 1514/1985 και τα ερευνητικά κέντρα που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Σύμφωνα με τις οδηγίες της διοίκησης (εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1077160/1091/Β0012/ΠΟΛ. 1228/2002), με τις οποίες ερμηνεύτηκαν οι διατάξεις του Ν. 2992/2002, οι ερευνητικοί και τεχνολογικοί φορείς, με βάση το άρθρο 25 του Ν. 1514/1985, συνιστώνται, ενοποιοούνται, χωρίζονται, μεταφέρονται (ολικά ή μερικά) μετατρέπονται και καταργούνται με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Ανάπτυξης και γνώμη του Ε.Σ.Ε.Τ. Μπορεί να έχουν οποιαδήποτε μορφή, δηλαδή να έχουν τη μορφή δημόσιας υπηρεσίας,

Ν.Π.Δ.Δ. ή Ν.Π.Ι.Δ.

Σύμφωνα με την πιο πάνω εγκύκλιο, οι ερευνητικοί και τεχνολογικοί φορείς του Ν. 1514/1985 διακρίνονται ως εξής:

1. Εθνικά ερευνητικά κέντρα
2. Ανεξάρτητα ερευνητικά *scmoma*
3. Ειδικά ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα
4. Ακαδημαϊκά ερευνητικά κέντρα και ινστιτούτα
5. Ανεξάρτητα ακαδημαϊκά ερευνητικά ινστιτούτα
6. Κέντρα τεχνολογικής έρευνας
7. Μεταπτυχιακά ινστιτούτα

Τα ερευνητικά κέντρα που διέπονται από τής διατάξεις του Ν. 1514/1985, προκειμένου να αναγνωρίζονται οι δωρεές που γίνονται σε αυτά ως δαπάνες που αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα, θα πρέπει να είναι ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και να έχουν κύριο σκοπό την επιστημονική και τεχνολογική έρευνα, σε συνδυασμό με την πειραματική ανάπτυξη και επίδειξη, καθώς και τη διάδοση και εφαρμογή των αποτελεσμάτων της έρευνας μέσω της οικονομικής εκμετάλλευσης των αποτελεσμάτων είτε από τα ίδια ή τους εργαζόμενους σε αυτά, είτε από τρίτους.

1.4.4 Δωρεές σε αθλητικά σωματεία: Στη διάταξη του τέταρτου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι δωρεές που γίνονται σε οποιοδήποτε αθλητικό σωματείο που έχει αναγνωρισθεί νόμιμα και είναι αναγνωρισμένο από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, εφόσον οι δωρεές αυτές προορίζονται για την καλλιέργεια και ανάπτυξη των ερασιτεχνικών τους τμημάτων.

Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται λόγω δωρεάς σε αθλητικά σωματεία, λαμβάνονται υπόψη εφόσον έχουν κατατεθεί σε λογαριασμό τους στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα που λειτουργεί στην Ελλάδα. Τα ποσά αυτών των δωρεών αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα εφόσον ο δωρητής με την αρχική εμπρόθεσμη δήλωση του υποβάλει τα εξής δικαιολογητικά:

- Το πρωτότυπο του παραστατικού) *κατάθεσης του ποσού της δωρεάς.*
- Αντίγραφο πρακτικού του 'διοικητικού συμβουλίου περί αποδοχής της δωρεάς, θεωρημένο από τον προϊστάμενο του γραφείου φυσικής αγωγής του νομού της έδρας του σωματείου.
- Αντίγραφο της σελίδας του βιβλίου Ταμείου του σωματείου, όπου έχει καταχωρισθεί το ποσό της δωρεάς θεωρημένο από τον παραπάνω προϊστάμενο του γραφείου φυσικής αγωγής.

Το γραμματίο είσπραξης της τράπεζας που εκδίδεται με την κατάθεση του ποσού της δωρεάς, πρέπει να αναφέρει τα στοιχεία του δωρητή, το ποσό της δωρεάς -αριθμητικώς και ολογράφως-, την ημερομηνία κατάθεσης και την υπογραφή του δωρητή.

Τα παραπάνω δικαιολογητικά θα πρέπει να κατατεθούν με την αρχική εμπρόθεσμη δήλωση του δωρητή. Αν υποβληθούν με εκπρόθεσμη δήλωση ή με συμπληρωματική δήλωση, η δωρεά δεν αναγνωρίζεται για έκπτωση από το συνολικό καθαρό εισόδημα.

1.4.5 Παρακράτηση φόρου στις δωρεές σε αθλητικά σωματεία: Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 32 του Ν. 3296/2004, από J-1-2005 καταργήθηκαν τα εδάφια δέκατο τρίτο μέχρι και δέκατο έβδομο της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. και μετά το ένατο εδάφιο προστέθηκαν τέσσερα εδάφια, οι διατάξεις των οποίων ισχύουν από 1-1-2005.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των εδαφίων αυτών, αν τα χρηματικά ποσά των δωρεών προς αθλητικά σωματεία που εκπίπτουν υπερβαίνουν αθροιστικά, για κάθε δωρεοδόχο το ποσό των 2.950 ευρώ ετησίως, για να αφαιρεθούν από το συνολικό εισόδημα του δωρητή οφείλεται φόρος με συντελεστή 10% στο πάνω από 2.950 ευρώ ποσό της δωρεάς.

Το ποσό του φόρου παρακρατείται από τον δωρητή και αποδίδεται από αυτόν σε οποιαδήποτε δημόσια οικονομική υπηρεσία μέχρι τη λήξη της προθεσμίας για την επίδοση της ετήσιας δήλωσης φορολογίας του εισοδήματος του.

Το πρωτότυπο του παραστατικού καταβολής του φόρου υποβάλλεται με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος του υπόχρεου. Ο φόρος αυτός δεν συμψηφίζεται με το φόρο που προκύπτει από τυχόν φορολογική υποχρέωση του δωρεοδόχου, ούτε επιστρέφεται.

1.4.6 Χορηγίες σε μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς: Στη διάταξη του πέμπτου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται τα χρηματικά ποσά που αυτός έχει καταβάλει λόγω χορηγίας προς τα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ημεδαπά νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία υπάρχουν νόμιμα ή συνιστώνται και επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς. Για να αφαιρεθεί από το συνολικό εισόδημα η χορηγία, το ποσό αυτό δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσοστό 10% του φορολογούμενου εισοδήματος του χορηγού. Αν υπερβαίνει το ποσοστό αυτό, το προς έκπτωση ποσό της χορηγίας περιορίζεται στο 10% του φορολογούμενου εισοδήματος του χορηγού.

Χορηγία, κατά την έννοια της διάταξης, είναι η ανάληψη της χρηματοδότησης μιας συγκεκριμένης πολιτιστικής δραστηριότητας, π.χ. η χρηματοδότηση μιας μουσικής συναυλίας στο Μέγαρο Μουσικής.

Σύμφωνα με τη διάταξη, πολιτιστικοί σκοποί είναι ιδίως η καλλιέργεια, η προαγωγή και η διάδοση των γραμμάτων, της μουσικής, του χορού, του θεάτρου, του κινηματογράφου, της ζωγραφικής, της γλυπτικής και των τεχνών γενικότερα, καθώς και η ίδρυση, η επέκταση και η συντήρηση των αναγνωρισμένων ιδιωτικών μουσείων (τέχνης, φυσικής ιστορίας, εθνολογικών και λαογραφικών μουσείων).

Στην ίδια διάταξη ορίζεται ότι με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού, μετά από έλεγχο του Υπουργείου Πολιτισμού, καθορίζονται τα νομικά πρόσωπα που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς. Κατ' εξουσιοδότηση της διάταξης αυτής εκδόθηκαν οι υπ' αριθ. 1088993/1252/A0012/ΠΟΛ. 1234/1993, 1010634/ 146/A0012/ΠΟΛ. 1023/1999, 1107289/1728/A0012/ΠΟΛ. 1265/2001 υπουργικές αποφάσεις, με τις οποίες ορίστηκαν τα Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς.

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. ΥΠ.Π.Ο./ΓΝΟΣ/43332/1990 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού, για την ένταξη ενός Ν.Π.Ι.Δ. στην κατηγορία εκείνων που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς, κατά την έννοια των διατάξεων των παρ. 4 και 5 του άρθρου 5 του Ν. 1884/1990, γνωμοδοτεί επιτροπή η οποία αποτελείται από τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Πολιτισμού ως πρόεδρο, τον Γενικό Διευθυντή Πολιτιστικής Ανάπτυξης και, αν αυτός απουσιάζει, από τον οριζόμενο με απόφαση αναπληρωτή του, και μία προσωπικότητα από το χώρο των γραμμάτων ή των τεχνών ανάλογα με το θέμα του εισηγητή.

Για την ένταξη ή όχι των ενδιαφερομένων Ν.Π.Ι.Δ. στην κατηγορία εκείνων που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς, η επιτροπή λαμβάνει υπόψη της και αξιολογεί τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τον πολιτιστικό σκοπό, στην καλλιέργεια, προαγωγή ή διάδοση του οποίου αφορά η δραστηριότητα του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου που υποβάλλει την αίτηση.
- Το χρόνο πραγματικής λειτουργίας του νομικού προσώπου. Ειδικά για τα υπό ίδρυση ή νεοσυσταθέντα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, το κριτήριο αυτό αντικαθίσταται από τη σοβαρότητα ή τη βαρύτητα του επιδιωκόμενου σκοπού.
- Τις εντός και εκτός της Ελλάδος δραστηριότητες των τριών τελευταίων ετών του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου που υποβάλλει την αίτηση, καθώς και την απήχηση και αναγνώριση που έχουν οι δραστηριότητες αυτές. Ειδικά για τα υπό ίδρυση ή νεοσυσταθέντα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, το κριτήριο αυτό αντικαθίσταται από τη σοβαρότητα ή τη βαρύτητα του επιδιωκόμενου σκοπού.

- Τον προγραμματισμό των πολιτιστικών δραστηριοτήτων για τα δύο επόμενα από την υποβολή της αίτησης έτη, με κατά προσέγγιση προϋπολογισμό των εσόδων και των εξόδων.

Ο καθορισμός των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς ισχύει για δύο έτη από την έκδοση της σχετικής κοινής υπουργικής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού. Με την πάροδο της διετίας απαιτείται νέος έλεγχος από το Υπουργείο Πολιτισμού.

Με τις πιο κάτω υπουργικές αποφάσεις έχουν οριστεί τα Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς:

1. 1088993/1252/Α0012/ΠΟΛ. 1234/1993:

Σας κοινοποιούμε για ενημέρωση σας τις ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/43332/ 25-10-1990 (ΦΕΚ Β' 679/26-10-1990), ΥΠΠΟ/ΔΙΠΕ/43598/1912/ 16-9-1992 (ΦΕΚ Β'616/12-10-92 - Φίλοι της Σχολής Καλών Τεχνών), ΥΠΠΟ/ΔΙΠΕ/29052/20-6-1991 (ΦΕΚ Β' 481/2-7-1991 - Κέντρο Πολιτισμού «Δημήτρης Γληνός», Σύλλογος Φίλων Γενναδίου Βιβλιοθήκης, «Τέχνη» Μακεδόνικη Καλλιτεχνική Εταιρεία, Ίδρυμα «Νικ. Π. Γουλανδρή» - Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, Οι φίλοι του Βυζαντινού Μουσείου Θεσσαλονίκης», «Πολιτιστικοί Ορίζοντες», Ταινιοθήκη της Ελλάδος (Αρχεία Ταινιών Ελλάδος), Ελληνική Εταιρεία Θεάτρου - Θεάτρου Τέχνης, Θέατρο «Αερόπλοιο»), ΥΠΠΟ/ΓΔΠΑ/ΔΠΕ/26030/1067/ 5-5-1993 (ΦΕΚ Β' 389/28-5-1993 - Σύλλογος Φίλων της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης, Φίλοι της Φιλαρμονικής Ληξουρίου, Μουσική Εταιρεία Μακεδονίας, Ινστιτούτο Έρευνας, Μουσικής και Ακουστικής, Εργαστήρι Ανατολικής Μουσικής, Εταιρεία Ελληνικής Παιδείας και Έρευνας, Όμιλος Ενίσχυσης Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων, Νέο Θέατρο Θεσσαλονίκης, «Ουτοπία», Πνευματική και Καλλιτεχνική Εταιρεία Δεσμοί Ε.Π.Ε., Οι Φίλοι της Ελληνικής Εταιρείας για τη Διεθνή Επικοινωνία μέσω της Τέχνης», Εταιρεία Φίλων του ΑΜΦΙ-ΘΕΑΤΡΟΥ, Ίδρυμα Οικογενείας Νικολάου Ζαφειρίου Παπανικολάου - Συμβολαιογράφου Κομοτηνής, Παλιά Γραφική Πλάκα, Παγγορτυνιακή Ένωση) και ΥΠΠΟ/ΔΠΕ/11370/807/7-4-1993 (ΦΕΚ Β' 312/4-5-1993 - Ένωση Κωνσταντινου πολιτών, Σωματείο «Οι Φίλοι της Κρατικής Σχολής Ορχηστρικής Τέχνης», Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ρόδου, Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ρούμελης, Σύλλογος «Οι Φίλοι της Μουσικής Θεσσαλονίκης») κοινές αποφάσεις των Υπουργών Οικονομικών και Πολιτισμού, που αφορούν η πρώτη τον καθορισμό προϋποθέσεων και διαδικασίας ελέγχου Ν.Π.Ι.Δ. κατά τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 35 του Ν. 1884/1990 και οι επόμενες τον καθορισμό Ν.Π.Ι.Δ. που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς κατά τις ίδιες διατάξεις όπως και η πρώτη.

2. ΥΠΠΟ/ΓΝΟΣ/50532/1998 (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 10106634/1461 /Α0012/ΠΟΛ. 1023/1999). Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου

που επιδιώκουν πολιτιστικούς σκοπούς για την εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 3 του άρθρου 9 του Ν. 2557/1997 και του έκτου εδαφίου της περ. στ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Ν. 2238/1994 (Κ.Φ.Ε.), είναι τα ακόλουθα:

1. Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία
2. Εθνική Λυρική Σκηνή (Ε.Λ.Σ.)
3. Κρατική Ορχήστρα Ελληνικής Μουσικής (Κ.Ο.Ε.Μ.)
4. Ορχήστρα των Χρωμάτων (Ο.Χ.)
5. Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Ε.Κ.Ε.Β.)
6. Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Ο.Π.Ι.)
7. Οργανισμός Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης (Ο. Α.Ν. Μ. Α.)
8. Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου (Μ.Φ.Ι.Α.Δ.Λ.)
9. Ταμείο Διαχείρισης Πιστώσεων για την Εκτέλεση Αρχαιολογικών Έργων
10. Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Θεσσαλονίκης (Ο.Μ.Μ.Θ.)
11. Μουσικός και Εκπαιδευτικός Οργανισμός Ελλάδος
12. Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
13. Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης
14. Φεστιβάλ Κιν/φου Θεσσαλονίκης
15. Ειδικό Ταμείο Οργανώσεως Συναυλιών (ΕΤΟΣ) Κ.Ο.Α.
16. Ειδικό Ταμείο Οργανώσεως Συναυλιών (ΕΤΟΣ) Κ. Ο. Θ.
17. Ανώνυμη Εταιρεία Προβολής της Ελληνικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς
18. Ευρωπαϊκό Κέντρο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων
19. Λογοτεχνικό Αρχείο Θεσσαλονίκης
20. Ίδρυμα «Μελίνα Μερκούρη»
21. Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού
22. Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
23. Οι Φίλοι της Σχολής Καλών Τεχνών
24. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Πάτρας
25. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Βόλου
26. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Λάρισας
27. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Β. Αιγαίου
28. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Βέροιας
29. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Αγρινίου
30. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Καβάλας
31. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κέρκυρας
32. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κοζάνης
33. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κομοτηνής
34. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Σερρών
35. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Κρήτης
36. Θέατρο του Νότου
37. Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Συμβουλίου Μνημείων και Τοποθεσιών (ICOMOS)
38. Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία
39. Μουσείο Ζυγομαλά
40. Σωματείο «Οι Φίλοι του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων»

- 41 . Ινστιτούτο Εναλίων Αρχαιολογικών Ερευνών
  - 42 . Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου
  - 43 . Εθνικό Θέατρο
  - 44 . Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος (Κ.Θ.Β.Ε.)
  - 45 . Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών
  - 46 . Μουσείο Μπενάκη
  - 47 . Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Αθηνών (Ο.Μ.Μ.Α.)
  - 48 . Καλλιτεχνικός Οργανισμός Δήμου Βόλου
  - 49 . Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Καλαμάτας
  - 50 . Μακεδόνικο Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης
  - 51 . Ίδρυμα «Γουλανδρή - Χορν»
  - 52 . Ίδρυμα «Γιάννη Τσαρούχη»
  - 53 . Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων
  - 54 . Κέντρο Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας
  - 55 . Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας
  - 56 . Οι Φίλοι του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης
  - 57 . Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών
  - 58 . Μουσείο Φυσικής Ιστορίας «Γουλανδρή»
  - 59 . Ιστορικό και Εθνολογικό Μουσείο
  - 60 . Λύκειο των Ελληνίδων
  - 61 . Σωματείο «Οι Φίλοι
  - 62 . Σύλλογος «Οι Φίλοι της Μουσικής Θεσσαλονίκης»
  - 63 . Ίδρυμα Παναγιώτου (Τάκη) Αθαν. Βασιλάκη - Κέντρο Ερευνών για Τέχνη και Επιστήμες
  - 64 . Μουσείο Τέχνης του
  - 65 . Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος
  - 66 . Ίδρυμα «Φάνη Μπουτάρη»
  - 67 . Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο
  - 68 . Μουσείο «Βορρέ»
  - 69 . Ίδρυμα «Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή» - Μουσείο.'
  - 70 . Ίδρυμα οικογενείας Γεωργίου Ψαρπούλου - Κέντρο
-
- 71 . Τεχνικό Μουσείο β
  - 72 . Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής
  - 73 . Σύλλογος Φίλων Γενναδίου Βιβλιοθήκης
  - 74 . Ίδρυμα «Νικ. Π. Γουλανδρή» - Μουσείο
  - 75 . Οι Φίλοι του Βυζαντινού Μουσείου Θεσσαλονίκης
  - 76 . Αρχαία Ταινιών της Ελλάδος - Ταινιοθήκη της Ελλάδος
  - 77 . Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου
  - 78 . Οργανισμός Φεστιβάλ Κασσάνδρας Χαλκιδικής
  - 79 . Κέντρο Εφαρμοσμένων Τεχνών Θεάματος και Ακροάματος
  - 80 . Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Καλαμάτας
  - 81 . Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ιωαννίνων
  - 82 . Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ρόδου

83. Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο Ρούμελης
  84. Ελληνική Εταιρεία Θεάτρου - Θέατρο Τέχνης
  85. Θεατρικός Οργανισμός - Τα Δρώμενα
  86. Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα Ελληνικής Τραπέζης Βιομηχανικής Αναπτύξεως
  87. Σύλλογος Φίλων Μουσείου «Παύλου Βρέλλη»
  88. Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής
  89. Πινακοθήκη Κουβουρτσάκη - Χώρος Δράσης Τεχνών
  90. Οι Φίλοι του Μουσείου Μηλεών Πηλίου και του Μουσείου Ελληνικής Παιδικής Τέχνης
  91. Ελληνική Επιτροπή Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης
  92. Όμιλος Ενίσχυσης Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων (Ο.Μ.Ε.Π.Ο.)
  93. Νέο Θέατρο Θεσσαλονίκης
  94. Εταιρεία Φίλων του ΑΜΦΙ-ΘΕΑΤΡΟΥ
  95. Κέντρο Πολιτισμού «Δημήτρης Γληνός»
  96. «Τέχνη» Μακεδόνικη Καλλιτεχνική Εταιρεία
  97. Σύλλογος Ελλήνων Συλλεκτών Ορυκτών και Απολιθωμάτων (ΣΕΣΟΑ)
  98. Ελληνικοί Χοροί «Δώρα Στράτου»
  99. Εταιρεία Εικαστικών Τεχνών «Α. Τάσσο»
  100. Οι Φίλοι των Ελληνικών Μαριονετών
  101. Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κύμης
  102. Πολιτιστικό Κέντρο Πατρών - Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
  103. Εταιρεία Ίδρυσης Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών
  104. Σωματείο «Οι Φίλοι του Μουσείου του Μακεδονικού Αγώνα»
  105. Ένωση Φίλων της Ακρόπολης
  106. Πνευματικό Κέντρο Τσακάλωφ - Πανεπειρωτικός Μουσικός Σύλλογος
  107. Αστική Μορφωτική Πολιτιστική Εταιρεία «Άλσος Γραμμάτων και Τεχνών»
  108. Ελληνική Εταιρεία Λαογραφικής Μουσειολογίας
  109. Πολιτιστική και Φιλοδασική Ένωση Αθηνών
  110. Λαογραφικό Ιστορικό Μουσείο Λάρισας
  111. Ένωση Κωνσταντινουπολιτών
  112. Χορωδία Πρεβέζης «Αρμονία»
  113. Χορωδία Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Καρύτση
  114. Σύλλογος Γλυπτών Ελλάδος
  115. Εταιρεία Μελέτης και Έρευνας της Ιστορίας των Σερρών.
3. ΥΠ.ΠΟ/ΓΝΟΣ/53605/2001 (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1107289/1728/Α0012/ΠΟΛ. 1265/2001)
1. Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού
  2. Οδύσσεια - Πολιτιστικές εκδηλώσεις
  3. Νέα Σκηνή Τέχνης
  4. Θεατρικός Οργανισμός «Πολιτεία»
  5. Ίδρυμα Πιερίδη

6. Κινηματογραφική Λέσχη Καλαμάτας
7. Επίλογος
8. Θεατρική Εταιρεία «Στοά»
9. Εταιρεία Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων
10. Θέατρο Κωφών Ελλάδος
11. Θίασος 81
12. Κέντρο για τη διάδοση των ελληνικών γαστρονομικών παραδόσεων «Αρχέστρατος»
13. Σύλλογος Φίλων Κινηματογράφου Ναυπλίου «ΣΙΝΕΦΙΛΟΙ»
14. Σύλλογος Φίλων Γραμμάτων και Τεχνών Σερρών
15. Πολιτιστική Στέγη Ν. Καρβάλης
16. Ελληνικό Τμήμα Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ΙΟΟΜ)
17. Ίδρυμα «Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου» - Δωρεά Σπύρου και Ευρυδίκης Κωστοπούλου
18. Πολιτιστικός Οργανισμός «Χορικά 7ο Θέατρο»
19. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
20. Σύλλογος «Οι Φίλοι της Μουσικής»
21. Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα
22. Πολιτιστική Εταιρεία «ΕΥΡΩΠΗ»
23. Ελληνικό Κέντρο Φωτογραφίας και Οπτικών Μέσων
24. Ανώνυμος Εταιρεία Ανάπτυξης Πολιτισμού - Τουρισμού Αξιούπολης
25. Σύλλογος Φίλων του Μουσείου Ωτορινολαρυγγολογίας
26. Εταιρεία Ευβοϊκών Σπουδών
27. Κέντρο Παράδοσης «Φώτης Κόντογλου»
28. Πνευματικό Κέντρο Δήμου Ιωαννίνων
29. Εκπολιτιστικός - Εξωραϊστικός Σύλλογος Κάστρου Ν. Βοιωτίας
30. Δημοτική Επιχείρηση Πολιτιστικής Ανάπτυξης Αγρινίου
31. Φιλοπρόοδος Σύλλογος Κοζάνης
32. Ορχήστρα Δωματίου Αθηνών
33. Κέντρο Ελληνικού Ντοκιμαντέρ
34. Διεθνές Ίδρυμα «Γιάννη Κουτσοχέρα και Λένας Στρέφη-Κουτσοχέρα»
35. Πανελλήνια Πολιτιστική Κίνηση
36. Καλλιτεχνική Εταιρεία «ΑΡΓΩ»
37. Ένωση Μουσικοσυνθετών-Στιχουργών Ελλάδος
38. Εταιρεία Ελλήνων Σκηνοθετών
39. Ελληνικό Παιδικό Μουσείο
40. Ελληνική Φωτογραφική Εταιρεία
41. Εταιρεία Φίλων Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά
42. Μουσείο Φιλικής Εταιρείας Ιστορίας Ασκληπιείου Επιδαύρου
43. Όμιλος Ουνέσκο Δωδεκανήσου
44. Ινστιτούτο Ερευνών Επικοινωνίας ΣΠΙΜΙΤΕΚ
45. Θεατρικός Οργανισμός «ΣΤΙΓΜΗ»

- 46 . «PRO-EUROPA» Εθνικό Τμήμα Ελλάδος
- 47 . Σύλλογος Αμαριωτών Ηρακλείου Κρήτης
- 48 . «ΟΔΥΣΣΕΙΑ» Δίκτυο - Πολιτιστική Αναπτυξιακή Εταιρεία
- 49 . Ελληνικό Δελφικό Συμβούλιο
- 50 . Συνεδριακό Κέντρο Μήλου «Γεώργιος Ηλιόπουλος»
- 51 . Μουσικοφιλολογικός Σύλλογος «ΣΚΟΥΦΑΣ»
- 52 . Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση
- 53 . Λύκειο Ελληνίδων Ξάνθης
- 54 . Εταιρεία Μελετών Λαυρεωτικής
- 55 . Ενχορδαίς
- 56 . Κέντρο Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ζωγραφικής - Μουσείο Φρουσίρα
- 57 . Πολιτιστικός Σύλλογος Καπεσόβου «Ο ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ»
- 58 . Ίδρυμα «Κωνσταντίνος Κ. Μητσοτάκης».

1.4.7 Υποχρέωση κατάθεσης του ποσού της δωρεάς ή χορηγίας στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα: Οι δωρεές και οι χορηγίες που γίνονται στα πρόσωπα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, για να αναγνωριστούν ως δαπάνες που αφαιρούνται από το συνολικό καθαρό εισόδημα, εφόσον το ποσό αυτών υπερβαίνει τα 300 ευρώ ετησίως, θα πρέπει να κατατεθούν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα που λειτουργεί στην Ελλάδα.

Εξαιρούνται από την υποχρέωση κατάθεσης οι δωρεές που γίνονται στο Δημόσιο, τους Ο.Τ.Α., τους Ιερούς Ναούς, τις Ιερές Μονές του Αγίου Όρους, το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, Αλεξάνδρειας και Ιεροσολύμων, την Ιερά Μονή Σινά, τα ημεδαπά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα Κρατικά Νοσηλευτικά Ιδρύματα και τα νοσοκομεία που είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και επιχορηγούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό, καθώς και οι δωρεές που γίνονται στο Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων.

1.4.8 Δωρεές και χορηγίες που έχουν εκπέσει με άλλη διάταξη νόμου: Στη διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 αναφέρεται ρητά ότι εάν τα ποσά των δωρεών και χορηγιών έχουν εκπέσει με βάση άλλη διάταξη νόμου, δεν αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου. Δεν εκπίπτουν δηλαδή δύο φορές.

Στη διάταξη της υποπερίπτωσης γγ' της περίπτωσης α' της παρ. 10 του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε. προβλέπεται η έκπτωση των πιο πάνω δωρεών και χορηγιών από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων. Αν κατά συνέπεια η δωρεά ή χορηγία έχει εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδα, επιχείρησης, με βάση την πιο πάνω διάταξη δεν μπορεί να αφαιρεθεί και από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου.

1.4.9 Έκπτωση δωρεών και χορηγιών σε περίπτωση τεκμαρτού προσδιορισμού του εισοδήματος: Σύμφωνα με ρητή διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8, κακότεχνα διατυπωμένη, σε περίπτωση που το εισόδημα του φορολογούμενου προσδιοριστεί με βάση τα τεκμήρια δαπανών διαβίωσης ή κτήσης περιουσιακών στοιχείων, από το εισόδημα που θα προκύψει με

βάση τον τεκμαρτό προσδιορισμό θα αφαιρεθεί ποσό δωρεάς ή χορηγίας ίσο με ποσοστό 10% του εισοδήματος αυτού.

1.4.10 Δωρεά με όρο: Στην περίπτωση που η δωρεά γίνεται με όρο, όπως για παράδειγμα με τον όρο διαγραφής χρέους, από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου θα αφαιρεθεί το ποσό της δωρεάς που πράγματι περιέρχεται στο δωρεοδόχο. Για την έκπτωση της δωρεάς αυτής απαιτείται να συνυποβληθεί, με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος, βεβαίωση του νόμιμου εκπρόσωπου του δωρεοδόχου από την οποία να προκύπτει το ύψος του καθαρού προϊόντος που περιέρχεται στο δωρεοδόχο.

1.4.11 Δωρεές και χορηγίες που υπερβαίνουν το ποσό των 2.950 ευρώ:

Στα τέσσερα προτελευταία εδάφια της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 οριζόταν ότι, αν τα χρηματικά ποσά των δωρεών και χορηγιών υπερβαίνουν αθροιστικά για κάθε δωρεοδόχο ή αποδέκτη της χορηγίας το ποσό των 2.950 ευρώ ετησίως, για να αφαιρεθούν από το συνολικό καθαρό εισόδημα του δωρητή ή χορηγού, θα πρέπει να παρακρατηθεί φόρος με συντελεστή 10% στο πάνω από 2.950 ευρώ ποσό της δωρεάς ή χορηγίας.

Με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 32 του Ν. 3296/2004 καταργήθηκαν από 1-1-2005 τα εδάφια δέκατο πέμπτο μέχρι και δέκατο έβδομο της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. και μετά το ένατο προστέθηκαν τέσσερα νέα εδάφια.

Με τις νέες διατάξεις καταργήθηκε από 1-1-2005 η παρακράτηση φόρου 10% στο πάνω από 2.950 ευρώ ποσό των δωρεών και χορηγιών που κάνει ο φορολογούμενος στους φορείς που ορίζονται ρητά στις διατάξεις της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. Εξαίρεση υπάρχει μόνο στις δωρεές προς αθλητικά σωματεία, για τις οποίες η παρακράτηση φόρου δεν καταργήθηκε.

1.4.12 Πότε αφαιρούνται οι δωρεές και οι χορηγίες: Με τις διατάξεις της παρ. 11 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002 προστέθηκε στην περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 εδάφιο με τη διάταξη του οποίου ορίζεται ότι οι πάσης φύσεως δωρεές και χορηγίες που αναφέρονται στην περίπτωση γ' αφαιρούνται μόνον εφόσον υπερβαίνουν συνολικά τα 100 ευρώ ετησίως. Εάν στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος ο φορολογούμενος αναγράψει δωρεές και χορηγίες μέχρι 100 ευρώ, το ποσό αυτό δεν θα αφαιρεθεί από το εισόδημα του. Η νέα αυτή ρύθμιση ισχύει για δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1ης Ιανουαρίου 2003 και μετά.

Δωρεές και χορηγίες στην Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004 Α.Ε.: Με τη διάταξη της περίπτωσης γ' της παρ. 13 του άρθρου 2 του Ν. 2598/1998 ορίστηκε ότι στην περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. υπάγεται η αξία των ακινήτων που μεταβιβάζονται στην Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων - Αθήνα 2004, καθώς και τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται από φορολογούμενους λόγω δωρεάς ή χορηγίας σε αυτήν. Τα ποσά αυτά δεν είναι απαραίτητο να κατατίθενται σε ειδικό λογαριασμό της

εταιρείας στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα και δεν υπόκεινται σε παρακράτηση φόρου.

1.4.14 Δωρεές υπέρ των σεισμοπαθών: Με την υπ' αριθ. ΟΙΚ. 2/65157/1999 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών συστήθηκε στο κεντρικό κατάστημα της Τράπεζας της Ελλάδος, υπό τον πρωτοβάθμιο λογαριασμό Νο 234, ειδικός λογαριασμός Νο 234365/5, με τίτλο «Υπουργείο Οικονομικών Λογαριασμός εισφορών για την αρωγή των σεισμοπλήκτων».

Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, καταθέσεις για τους σκοπούς του εν λόγω λογαριασμού μπορεί να γίνονται στο κεντρικό κατάστημα της Τράπεζας της Ελλάδος ή σε οποιοδήποτε υποκατάστημα της, καθώς και στα υποκαταστήματα οποιασδήποτε άλλης εμπορικής τράπεζας στην Ελλάδα ή σε υποκατάστημα ελληνικών εμπορικών τραπεζών στο εξωτερικό. Τα ποσά που κατατίθενται μεταφέρονται στον πιο πάνω λογαριασμό του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Τα χρηματικά ποσά των δωρεών που κατατίθενται στον πιο πάνω λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου υπέρ των σεισμοπαθών, αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα των φυσικών και νομικών προσώπων.

Για την έκπτωση της δωρεάς από το εισόδημα του φορολογούμενου φυσικού προσώπου ή από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης απαιτείται η ύπαρξη του αποδεικτικού κατάθεσης του ποσού στην Τράπεζα της Ελλάδος ή σε οποιαδήποτε άλλη τράπεζα, με την προϋπόθεση ότι θα αναφέρεται σε αυτό ότι η κατάθεση γίνεται για την αρωγή των σεισμόπληκτων (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1089516/10822/B0012/ΠΟΛ. 1191/1999).

1.4.15 Δικαιολογητικά για την έκπτωση των δωρεών και χορηγιών:

Για την έκπτωση των δωρεών και χορηγιών από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου απαιτείται να επισυναφθεί στην ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος:

Διπλότυπη απόδειξη ή γραμμάτιο είσπραξης του νόμιμου εκπρόσωπου του δωρεοδόχου, από όπου να προκύπτουν η αποδοχή της δωρεάς και η καταχώριση του ποσού αυτής στα επίσημα βιβλία του δωρεοδόχου.

Βεβαίωση του νόμιμου εκπρόσωπου του δωρεοδόχου από την οποία να προκύπτει το ύψος του καθαρού προϊόντος που περιέρχεται στο δωρεοδόχο, σε περίπτωση δωρεάς χρηματικού ποσού με όρο.

Στεγαστικό δάνειο οι τόκοι του δανείου αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα του στο σύνολο τους.

Είναι απορίας άξιο γιατί η πιο πάνω διάταξη δεν έχει εναρμονιστεί με άλλες διατάξεις της φορολογίας εισοδήματος (άρθρο 17, περίπτωση γ' του Κ.Φ.Ε.), καθώς και με τις διατάξεις της φορολογίας κεφαλαίου (άρθρο 26 του Ν. 2961/2001), οι οποίες προβλέπουν διαφορετικό τρόπο προσδιορισμού του εμβαδού της πρώτης κατοικίας ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση του φορολογούμενου. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, δεν θεωρείται ότι αποκτάται

πρώτη κατοικία, όταν το εμβαδόν αυτής για άγαμο, έγγαμο ή διαζευγμένο δεν υπερβαίνει τα 70 τ.μ., το οποίο προσαυξάνεται κατά 20 τ.μ. για καθένα από τα δύο πρώτα παιδιά του αγοραστή της πρώτης κατοικίας, και κατά 25 τ.μ. για το τρίτο παιδί και καθένα μετά το τρίτο.

1.5.7 Έκπτωση τόκων στεγαστικών δανείων για αναστήλωση, συντήρηση και επισκευή διατηρητέων κτισμάτων: Στη διάταξη της υποπερίπτωσης δ' της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι τόκοι δανείου που αυτός έχει λάβει από τράπεζα, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τα Ταχυδρομικά Ταμιευτήρια ή άλλους πιστωτικούς οργανισμούς, για αναστήλωση, επισκευή, συντήρηση ή εξωραϊσμό διατηρητέων κτισμάτων, καθώς και κτισμάτων που βρίσκονται σε περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί παραδοσιακά τμήματα πόλεων ή παραδοσιακοί οικισμοί.

1.5.8 Οι τόκοι των στεγαστικών δανείων για την απόκτηση πρώτης κατοικίας αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα, εφόσον το στεγαστικό δάνειο έχει ληφθεί μέχρι 31-12-2002: Με τη διάταξη της παρ. 12 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002, προστέθηκε στην περίπτωση ε' της παρ. 1 του άρθρου 8, προτελευταίο εδάφιο, στο οποίο ορίζεται ότι οι διατάξεις της περίπτωσης ε' ισχύουν για τόκους από συμβάσεις δανείων που συνάπτονται, καθώς και προκαταβολές που έχουν χορηγηθεί μέχρι 31-12-2002. Συνεπώς, οι τόκοι των στεγαστικών και οι τόκοι των προκαταβολών για την απόκτηση πρώτης κατοικίας αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα, εφόσον η σύμβαση δανείων ή η χορήγηση της προκαταβολής πραγματοποιήθηκαν μέχρι 31-12-2002. Ακόμα, από το συνολικό εισόδημα αφαιρούνται οι τόκοι των δανείων για την επισκευή, συντήρηση και εξωραϊσμό διατηρητέων κτισμάτων ή κτισμάτων που, βρίσκονται σε παραδοσιακά τμήματα πόλεων ή

- Γραμμάτιο είσπραξης του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ή της τράπεζας στην περίπτωση κατά την οποία το ποσό της δωρεάς ή χορηγίας κατατίθεται σε ειδικό λογαριασμό του δωρεοδόχου ή του αποδέκτη της χορηγίας που έχει ανοιχθεί στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε τράπεζα. Αν το πρωτότυπο έχει δοθεί στο δωρεοδόχο ή τον αποδέκτη της χορηγίας για την είσπραξη του ποσού της δωρεάς ή χορηγίας, υποβάλλεται αντίγραφο του γραμματίου κυρωμένο από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή την τράπεζα από την οποία εκδόθηκε.

1.5 Έκπτωση από το συνολικό εισόδημα των δεδουλευμένων τόκων των στεγαστικών δανείων: Σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι δεδουλευμένοι τόκοι του στεγαστικού δανείου που αυτός έχει λάβει για την απόκτηση πρώτης κατοικίας, ή για την αναστήλωση, επισκευή, συντήρηση ή εξωραϊσμό διατηρητέου κτιρίου, και ακόμη οι προκαταβολές που αυτός έχει λάβει από το Ταμείο Αλληλοβοήθειας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας για την απόκτηση πρώτης κατοικίας.

1.5.1 Έκπτωση τόκων στεγαστικού δανείου που χορηγήθηκε από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, ή τράπεζα για την απόκτηση πρώτης κατοικίας: Στη διάταξη της υποπερίπτωσης α' της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8 ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι δεδουλευμένοι τόκοι στεγαστικού δανείου για την απόκτηση πρώτης κατοικίας που έχει χορηγηθεί σε αυτόν με υποθήκη ή προσημείωση από τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς, εφόσον η υποθήκη ή η προσημείωση έχει εγγραφεί σε ακίνητο του δανειολήπτη ή του άλλου συζύγου ή των παιδιών που τους βαρύνουν.

Σε περίπτωση σύναψης νέου δανείου από έναν από τους πιο πάνω φορείς, ανεξάρτητα αν είναι ο ίδιος που χορήγησε το αρχικό δάνειο ή όχι, με σκοπό την εξόφληση από το φορολογούμενο του παλαιού δανείου, οι δεδουλευμένοι τόκοι του νέου δανείου, που αντιστοιχούν στο τμήμα αυτού που διατέθηκε για την εξόφληση του ανεξόφλητου υπολοίπου του παλαιού δανείου, αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου για το χρονικό διάστημα που υπολείπεται από τη χορήγηση του νέου δανείου μέχρι τη λήξη του παλαιού δανείου.

Για την αναγνώριση της έκπτωσης των τόκων θα πρέπει στο δανειστικό συμβόλαιο του φορέα που χορήγησε το νέο δάνειο να αναγράφονται απαραίτητα, ο σκοπός του δανείου, το ανεξόφλητο ποσό του παλαιού δανείου, ο χρόνος λήξης του παλαιού δανείου και ακόμη ότι έχει εγγραφεί η υποθήκη ή προσημείωση με τις ίδιες προϋποθέσεις που ίσχυαν και για το παλαιό δάνειο.

1.5.2 Οι τόκοι δανείου που έχει συναφθεί μετά την 1-1-2003 για την αποπληρωμή παλαιού αφαιρούνται από το φόρο ως ένα ποσοστό:

Σύμφωνα με την υπ' αριθ. 490/2004 γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., η οποία έγινε δεκτή (έγγραφο υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1084109/2173/Α0012/ΠΟΛ. 1031/2005), οι τόκοι δανείου που έχει συναφθεί μετά την 1η Ιανουαρίου 2003 για την αποπληρωμή παλαιού δανείου, δηλαδή στεγαστικού δανείου για την απόκτηση πρώτης κατοικίας που έχει συναφθεί πριν από την ημερομηνία αυτή, υπάγονται στις διατάξεις της υποπερίπτωσης α' της περίπτωσης γ' της παρ. 3 του άρθρου 9 του Κ.Φ.Ε., δηλαδή ποσοστό των τόκων αυτών αφαιρείται από το φόρο και δεν εμπίπτουν στη διάταξη της υποπερίπτωσης α' της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., δηλαδή δεν αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα.

Θα μας επιτραπεί να διατηρήσουμε επιφυλάξεις για την ορθότητα της άποψης που διατύπωσε το Ν.Σ.Κ., διότι αν ο φορολογικός νομοθέτης ήθελε να συνταχθεί με την άποψη που διατύπωσε το Ν.Σ.Κ., θα είχε προ πολλού καταργήσει τις διατάξεις του δεύτερου και τρίτου εδαφίου της υποπερίπτωσης α' της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8, όμως τις διατάξεις αυτές τις διατήρησε σε ισχύ παρά το γεγονός ότι μετά το Ν. 3091/2002 ψηφίστηκαν τρεις

φορολογικοί νόμοι. Ρόλος του Ν.Σ.Κ. είναι να ερμηνεύει διατάξεις και όχι να νομοθετεί, όπως στην προκειμένη περίπτωση.

1.5.3 Έκπτωση τόκων στεγαστικού δανείου που χορηγήθηκε από ασφαλιστική επιχείρηση για την απόκτηση πρώτης κατοικίας: Με τη διάταξη της υποπερίπτωσης β' της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8 έχει ορισθεί ότι από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι τόκοι του στεγαστικού δανείου που έχει χορηγηθεί σε αυτόν από ασφαλιστική εταιρεία στην οποία εργάζεται, για την απόκτηση πρώτης κατοικίας. Προϋπόθεση για την έκπτωση των τόκων είναι να έχει εγγραφεί υποθήκη ή προσημείωση σε ακίνητο του φορολογούμενου, ή του άλλου συζύγου, ή των παιδιών που τους βαρύνουν.

1.5.4 Έκπτωση προκαταβολών που έχουν χορηγηθεί από τα Ταμεία Αλληλοβοήθειας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας: Σύμφωνα με την υποπερίπτωσης γγ' της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρούνται οι δεδουλευμένοι τόκοι προκαταβολών που του έχουν χορηγηθεί από το Ταμείο Αλληλοβοήθειας του Στρατού, ή του Ναυτικού, ή της Αεροπορίας, κατά τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν.Δ. 398/1974, για την απόκτηση πρώτης κατοικίας.

1.5.5 Περιορισμός του ποσού των τόκων που αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα: Με το τελευταίο εδάφιο της υποπερίπτωσης γγ' ορίζεται ότι αν η επιφάνεια της πρώτης κατοικίας υπερβαίνει τα 120 τ.μ., το ποσό των τόκων που αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα περιορίζεται στο μέρος που αναλογεί επιμεριστικά στη μέχρι 120 τ.μ. επιφάνεια της κατοικίας.

Παράδειγμα: Έστω φορολογούμενος το 2002 έχει συνάψει από τράπεζα στεγαστικό δάνειο με το οποίο αγόρασε πρώτη κατοικία εμβαδού 140 τ.μ. Η ετήσια τοκοχρεολυτική δόση ανέρχεται σε 10.000 ευρώ, ποσό από το οποίο 7.000 ευρώ είναι τόκοι. Το ποσό το οποίο θα αφαιρείται από το συνολικό του εισόδημα θα ανέλθει σε: $7.000 \times (120 / 140) = 6.000$ ευρώ.

1.5.6 Πότε θεωρείται ότι δεν αποκτάται πρώτη κατοικία: Σύμφωνα με ρητή διάταξη της περίπτωσης ε' της παρ. 1, δεν θεωρείται ότι αποκτάται πρώτη κατοικία αν ο φορολογούμενος, ή ο άλλος σύζυγος, ή τα παιδιά που τους βαρύνουν έχουν δικαίωμα πλήρους κυριότητας ή ισόβιας επικαρπίας ή οίκησης εξ ολοκλήρου ή επί ιδανικού μεριδίου σε άλλη οικία ή οικίες, εφόσον το άθροισμα που τους αντιστοιχεί υπερβαίνει τα 35 τ.μ. προκειμένου για άγαμο, διαζευγμένο ή χήρο και τα 70 τ.μ. προκειμένου για έγγαμο. Η επιφάνεια αυτή προσαυξάνεται κατά 20 τ.μ. για κάθε παιδί που βαρύνει το φορολογούμενο ή τον άλλο σύζυγο.

Συνεπώς, αν φορολογούμενος έχει τη ψιλή κυριότητα σε κατοικία 70, 80, 100 ή 200 τ.μ., θεωρείται ότι δεν έχει πρώτη κατοικία, οπότε μπορεί να αποκτήσει κατοικία οποιουδήποτε εμβαδού με στεγαστικό δάνειο και οι τόκοι του δανείου αυτού να αφαιρούνται από το συνολικό του εισόδημα για το μέρος των τόκων που αντιστοιχούν στη μέχρι 120 τ.μ. κατοικία. Ακόμη, φορολογούμενος έγγαμος

με δύο παιδιά, ο οποίος έχει πλήρη κυριότητα σε κατοικία π.χ. 75 τ.μ., μπορεί να αποκτήσει πρώτη κατοικία, π.χ. 100 τ.μ., και η κατοικία αυτή να θεωρηθεί πρώτη, οπότε αν αυτή έχει αγοραστεί με σε παραδοσιακούς οικισμούς, εφόσον η σύμβαση του δανείου έχει συναφθεί μέχρι 31-12-2002.

1.5.9 Τόκοι που έχουν εκπέσει με άλλη διάταξη του Κ.Φ.Ε.:

Σύμφωνα με τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου της περίπτωσης ε' της παρ. 1 του άρθρου 8, για να αφαιρεθούν από το συνολικό καθαρό εισόδημα του φορολογούμενου οι τόκοι των δανείων που αναφέρθηκαν πιο πάνω, δεν πρέπει αυτοί να έχουν εκπέσει με άλλη διάταξη του Κ.Φ.Ε. Συνεπώς, αν οι πιο πάνω

τόκοι έχουν αφαιρεθεί από τα ακαθάριστα έσοδα επιχείρησης, σύμφωνα με τη διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 31 του Κ.Φ.Ε., δεν αφαιρούνται και από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου.

1.5.10 Οι τόκοι υπερημερίας δεν αφαιρούνται από το συνολικό εισόδημα: Στην περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου 31 ορίζεται ρητά ότι δεν αφαιρούνται από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων οι πάσης φύσεως τόκοι υπερημερίας. Ανάλογη διάταξη δεν υπάρχει στο άρθρο 8 του Κ.Φ.Ε. Η διοίκηση ωστόσο έχει δεχθεί (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1071277/1989) ότι οι τόκοι υπερημερίας αποτελούν κύρωση για τη μη εκπλήρωση συμβατικής υποχρέωσης που έχει αναληφθεί και δεν εμπίπτουν στην έννοια των δεδουλευμένων τόκων.

1.5.11 Δικαιολογητικά που απαιτούνται για την έκπτωση των τόκων:

Για την απόδειξη της καταβολής των τόκων απαιτούνται τα εξής δικαιολογητικά κατά περίπτωση:

- **Στεγαστικά δάνεια για πρώτη κατοικία:** Προκειμένου για στεγαστικά δάνεια για την απόκτηση πρώτης κατοικίας απαιτείται σχετική βεβαίωση της τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων ή του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου ή άλλου πιστωτικού οργανισμού από την οποία να προκύπτει ότι πρόκειται για στεγαστικό δάνειο για απόκτηση πρώτης κατοικίας (αγορά ή ανέγερση ή αποπεράτωση), ότι έχει εγγραφεί υποθήκη ή προσημείωση σε ακίνητο του φορολογούμενου ή του άλλου συζύγου ή των παιδιών που τους βαρύνουν, το ποσό των δεδουλευμένων συμβατικών τόκων (ληξιπρόθεσμων και απαιτητών) που όφειλε και κατέβαλε αυτός, καθώς και το έτος σύναψης του δανείου.

Αν δεν αναγράφεται στη βεβαίωση σε ποιον ανήκει το ακίνητο στο οποίο έχει εγγραφεί υποθήκη ή προσημείωση, πρέπει να επισυνάπτεται υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/1986, στην οποία να βεβαιώνεται ότι το ακίνητο ανήκει στο φορολογούμενο ή στη σύζυγο ή στα παιδιά που τους βαρύνουν, και ο αριθμός εγγραφής στο βιβλίο μεταγραφών του οικείου Υποθηκοφυλακείου. Στην ίδια υπεύθυνη δήλωση βεβαιώνεται ότι πρόκειται για δάνειο για αγορά πρώτης κατοικίας, αν αυτό δεν προκύπτει από την οικεία βεβαίωση της τράπεζας ή του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων κ.λπ.

- Νέα δάνεια για εξόφληση παλαιών στεγαστικών δανείων: Προκειμένου για νέα δάνεια που λαμβάνονται για εξόφληση παλαιών στεγαστικών δανείων που είχαν ληφθεί για αγορά πρώτης κατοικίας, βεβαίωση της τράπεζας ή του φορέα που χορήγησε το νέο δάνειο, από την οποία να προκύπτει ότι πρόκειται για νέο δάνειο για εξόφληση παλαιού στεγαστικού δανείου που είχε ληφθεί για αγορά πρώτης κατοικίας με υποθήκη ή προσημείωση σε ακίνητο του φορολογούμενου ή του άλλου συζύγου ή των παιδιών που τους βάρυναν, το ανεξόφλητο ποσό του παλαιού δανείου και ο χρόνος λήξης του, ότι οι δεδουλευμένοι τόκοι που καταβλήθηκαν αφορούν το τμήμα του νέου δανείου που καταβλήθηκε για εξόφληση του υπόλοιπου ποσού του παλαιού δανείου που δεν είχε εξοφληθεί ως τη σύναψη του νέου δανείου, καθώς και ότι έχει εγγραφεί και για το νέο δάνειο υποθήκη ή προσημείωση σε ακίνητο του φορολογούμενου ή του άλλου συζύγου ή των παιδιών που τους βαρύνουν.

- Στεγαστικά δάνεια για πρώτη κατοικία από ασφαλιστικές επιχειρήσεις: Προκειμένου για στεγαστικά δάνεια για απόκτηση πρώτης κατοικίας που χορηγούνται από ασφαλιστικές επιχειρήσεις στους υπαλλήλους τους, βεβαίωση που να περιλαμβάνει τα στοιχεία που αναφέρονται στην προηγούμενη περίπτωση.

- Προκαταβολές για πρώτη κατοικία από Ταμεία Αλληλοβοήθειας Στρατού, Ναυτικού, Αεροπορίας: Προκειμένου για προκαταβολές που έχουν χορηγηθεί από τα Ταμεία Αλληλοβοήθειας Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας, σχετική βεβαίωση αυτών από την οποία να προκύπτει ότι ο φορολογούμενος είναι βοηθηματούχος του αντίστοιχου Ταμείου, ότι η προκαταβολή χορηγήθηκε σε αυτόν με βάση τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν.Δ. 398/1974 (ΦΕΚ 116 Α') για απόκτηση πρώτης κατοικίας, το ποσό των τόκων, καθώς και ότι οι τόκοι αυτοί είναι δεδουλευμένοι.

Δάνεια για επισκευή, συντήρηση κ. λ. π. διατηρητέων κτισμάτων: Προκειμένου για δάνεια που έχουν χορηγηθεί από τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, τα Ταχυδρομικά Ταμιευτήρια και λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς στο φορολογούμενο για αναστήλωση, επισκευή, συντήρηση ή εξωραϊσμό διατηρητέων κτισμάτων, καθώς και κτισμάτων που βρίσκονται σε περιοχές χαρακτηριζόμενες ως παραδοσιακά τμήματα πόλεων ή ως παραδοσιακοί οικισμοί, βεβαίωση αυτών που να περιλαμβάνει το ποσό των δεδουλευμένων τόκων.

Επίσης συνυποβάλλεται επικυρωμένο αντίγραφο της σχετικής απόφασης για χαρακτηρισμό των κτισμάτων ως διατηρητέων ή σημείωση για την κανονιστική πράξη με την οποία χαρακτηρίστηκε η περιοχή όπου βρίσκονται τα κτίσματα ως παραδοσιακό τμήμα πόλεως ή παραδοσιακός οικισμός.

Στις πιο πάνω περιπτώσεις αν, εκτός από τους τόκους που είναι δεδουλευμένοι, καταβλήθηκαν τόκοι υπερημερίας, τα ποσά αυτών των τόκων πρέπει να αναφέρονται χωριστά στη σχετική βεβαίωση, διότι τα ποσά αυτά δεν εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα.

1.6 Έκπτωση της δαπάνης για την αγορά μεριδίων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων: Στη διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., η οποία είχε προστεθεί με την παρ. 1 του άρθρου 37 του Ν. 2874/2000, οριζόταν ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρείται ποσοστό 25% της δαπάνης που καταβλήθηκε για την αγορά μεριδίων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού που είναι συνδεδεμένα με ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής. Το ποσό της έκπτωσης εξέπιπτε, σύμφωνα με τη διάταξη, από το συνολικό εισόδημα, αφού συμπληρωθούν τρία έτη από την αγορά των μεριδίων που δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 3.650 ευρώ. Προκειμένου για μερίδια που είναι συνδεδεμένα με ασφαλιστήρια ζωής, το ποσό που είχε καταβληθεί για την αγορά τους μείωνε την ετήσια δαπάνη της υποπερίπτωσης ββ' της περίπτωσης 1 του άρθρου 8, του έτους που εξέπιπτε από το εισόδημα το ποσό της αγοράς των μεριδίων.

Η πιο πάνω διάταξη καταργήθηκε με την παρ. 16 του άρθρου 2 του Ν. 3091/2002 για δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1-1-2003 και μετά. Σύμφωνα ωστόσο με τις οδηγίες της διοίκησης (εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1021577/10206/Β0012/ΠΟΛ. 1038/2003), η πιο πάνω έκπτωση θα ισχύσει για τα μερίδια που αγοράστηκαν μέχρι τις 31-12-2002, εφόσον αυτά δεν μεταβιβαστούν για 3 έτη από το χρόνο της αγοράς τους.

Ειδικά για τα μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων που αγοράστηκαν μέχρι την 31-12-2000, η έκπτωση θα ισχύσει εφόσον αυτά δεν μεταβιβαστούν για 3 έτη από την ημερομηνία αυτή και μετά. Για παράδειγμα, αυτά που αγοράστηκαν μέχρι 31-12-2001, εφόσον δεν μεταβιβαστούν τα έτη 2002, 2003 και 2004 (μέχρι 31-12-2004) θα αφαιρεθούν από τα εισοδήματα που θα αποκτηθούν το 2004, ενώ αυτά που αγοράστηκαν το έτος 2002 εφόσον κρατηθούν τα έτη 2003, 2004 και 2005 (μέχρι την αντίστοιχη ημερομηνία αγοράς τους, δηλαδή για αγορά την 1-2-2002, μέχρι 1-2-2005), θα αφαιρεθούν από τα εισοδήματα που θα αποκτηθούν το έτος 2005 (οικονομικό έτος 2006).

Με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν. 3296/2004 προστέθηκε περίπτωση στ' στην παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., στην οποία ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρείται ποσοστό 20% της δαπάνης που κατέβαλε αυτός για την αγορά μεριδίων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού, καθώς και μεριδίων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού που είναι συνδεδεμένα με ασφαλιστήρια συμβόλαια ζωής.

Το ποσό της έκπτωσης της δαπάνης αυτής δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από 3.000 ευρώ συνολικά από όλα τα αμοιβαία για κάθε φορολογούμενο.

Απαραίτητες προϋποθέσεις για την έκπτωση αυτή είναι τα μερίδια αυτά να μην μεταβιβαστούν για 3 έτη από την ημερομηνία αγοράς τους και το ποσό της δαπάνης για την αγορά τους να μην προέρχεται από ρευστοποιήσεις άλλων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων που είχε αγορασμένα ο φορολογούμενος, αλλά από κεφάλαια που δημιουργήθηκαν με άλλο τρόπο. Η

έκπτωση διενεργείται από το εισόδημα του έτους μέσα στο οποίο συμπληρώνονται 3 έτη από την ημερομηνία αγοράς τους.

Σε περίπτωση αγοράς των αμοιβαίων κεφαλαίων από κοινού από περισσότερα του ενός πρόσωπα, το ποσό της έκπτωσης των 3.000 ευρώ επιμερίζεται ανάλογα με τον αριθμό τους.

Εάν κάποιος από τα πρόσωπα που έχουν αγοράσει από κοινού αμοιβαία κεφάλαια δεν έχει εισόδημα φορολογούμενο ή δεν έχει καθόλου εισόδημα, το ποσοστό του δεν μεταφέρεται για να αφαιρεθεί από το εισόδημα των υπολοίπων, ανεξάρτητα αν είναι συγγενείς του (σύζυγοι ή τέκνα ή γονείς) ή όχι.

Σε περίπτωση θανάτου ενός από τους συνδικαιούχους πριν από τη λήξη της τριετίας από την αγορά τους, το ποσοστό του δεν μοιράζεται στους υπολοίπους.

Επίσης σε περίπτωση ρευστοποίησης ενός μέρους των αμοιβαίων κεφαλαίων πριν από τη λήξη της τριετίας, για τα εναπομείναντα, εφόσον δεν ρευστοποιηθούν μέχρι τη λήξη της τριετίας, υπάρχει δικαίωμα έκπτωσης.

Ακόμη, σε περίπτωση ρευστοποίησης και αυθημερόν αγοράς νέων αμοιβαίων κεφαλαίων με το ποσό της ρευστοποίησης από το ίδιο ή τα ίδια πρόσωπα, χάνεται το δικαίωμα της έκπτωσης.

Οι διατάξεις αυτής της παραγράφου ισχύουν για πέντε έτη, δηλαδή για αγορές αμοιβαίων κεφαλαίων που πραγματοποιούνται από 1-1-2005 έως 31-12-2009. Επομένως, εάν ένας φορολογούμενος αγοράσει αμοιβαία κεφάλαια κατά το έτος 2006 και τα έχει στην κατοχή του μέχρι 31-12-2009, δικαιούται την αντίστοιχη έκπτωση από το συνολικό εισόδημα του έτους 2009, η οποία θα δηλωθεί στη δήλωση φορολογίας εισοδήματος του οικον. έτους 2010 (εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1012212/10171/B0012/ΠΟΛ. 1016/2005).

1.7 Έκπτωση της δαπάνης για εγκατάσταση χρήσης φυσικού αερίου, ηλιοθερμικών και φωτοβολταϊκών συστημάτων: Με την παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν. 3296/2004 προστέθηκε στην παρ. 1 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε., περίπτωση δ' με την οποία θεσπίστηκε η αφαίρεση από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου ποσοστού 20% της δαπάνης που καταβάλλει αυτός για να αλλάξει την εγκατάσταση χρήσης καυσίμου, που έχει, από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο ή για να τοποθετήσει νέα εγκατάσταση φυσικού αερίου, ηλιοθερμικών και φωτοβολταϊκών συστημάτων. Το ποσό της δαπάνης που αφαιρείται είναι μέχρι 500 ευρώ.

Ηλιοθερμικά ή θερμικά ηλιακά συστήματα (solar thermal systems) είναι «διατάξεις» οι οποίες παράγουν θερμική ενέργεια αξιοποιώντας την προσπίπτουσα ηλιακή ακτινοβολία με χρήση μηχανικών συστημάτων, όπως εναλλακτών θερμότητας.

Οι πλέον διαδεδομένες «διατάξεις» θερμικών ηλιακών συστημάτων είναι αυτές των ηλιακών συλλεκτών οι οποίοι χρησιμοποιούνται για θέρμανση νερού

χρήσης (ηλιακοί θερμοσίφωνες), για θέρμανση / ψύξη χώρων ή άλλες θερμικές διεργασίες.

Πιο εξελιγμένες μορφές θερμικών ηλιακών συστημάτων είναι αυτές που μετατρέπουν τη θερμική ενέργεια, που προέρχεται από την ηλιακή ακτινοβολία, σε ηλεκτρική ενέργεια. Οι γεννήτριες ηλεκτρικής ενέργειας σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιούν ατμοστρόβιλους ή θερμικές μηχανές με αντίστοιχο τρόπο με τις συμβατικές γεννήτριες ηλεκτρικής ενέργειας. Τα συστήματα αυτά χρησιμοποιούν ειδικούς συγκεντρωτικούς συλλέκτες για να επιτύχουν τις υψηλές θερμοκρασίες που απαιτούνται για την αποδοτική λειτουργία τους.

Φωτοβολταϊκά συστήματα χαρακτηρίζονται διατάξεις αποτελούμενες από διαφορετικά υλικά (ή ακόμα και ίδια υλικά με διαφορετική όμως κρυσταλλική δομή) σε άμεση επαφή και στα οποία η προσπίπτουσα ηλιακή ακτινοβολία μετατρέπεται απευθείας σε ηλεκτρική ενέργεια με τη μορφή συνεχούς ρεύματος.

Η πιο πάνω διάταξη ισχύει για δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1-1-2005 (εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1012212/10171/Β0012/ΠΟΛ. 1016/2005).

2. Έκπτωση δαπάνης χωρίς δικαιολογητικό: Στη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου αφαιρείται δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά, η οποία ανέρχεται σε 1.900 ευρώ και αφορά τον ίδιο το φορολογούμενο και καθένα από τα πρόσωπα που συνοικούν και τον βαρύνουν, εφόσον αυτά ή ο ίδιος:

- Παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω.
- Είναι τυφλοί.
- Είναι νεφροπαθείς.
- Είναι ανάπηροι αξιωματικοί ή οπλίτες.
- Είναι θύματα πολέμου.
- Είναι ανάπηροι ή θύματα της εθνικής αντίστασης ή του εμφυλίου πολέμου.

Το ποσό των 1.900 ευρώ αφαιρείται από το συνολικό εισόδημα του φορολογούμενου και για καθένα από τα πρόσωπα που τον βαρύνουν, αν ο ίδιος ή ένα από τα προστατευόμενα πρόσωπα εμπíπτουν σε μία από τις πιο πάνω περιπτώσεις. Έτσι, αν ο φορολογούμενος είναι νεφροπαθής και έχει ένα παιδί που τον βαρύνει και είναι τυφλό, η έκπτωση από το εισόδημα θα ανέλθει σε 3.800 ευρώ.

2.1 Πρόσωπα με αναπηρία 67% και πάνω: Εφόσον ο ίδιος ο φορολογούμενος ή ένα από τα πρόσωπα που αυτός προστατεύει παρουσιάζουν αναπηρία 67% και πάνω από νοητική καθυστέρηση ή φυσική αναπηρία ή ψυχική πάθηση, ο φορολογικός νόμος αναγνωρίζει έκπτωση από το συνολικό καθαρό εισόδημα 1.900 ευρώ για τον ίδιο το φορολογούμενο και για καθένα προστατευόμενο μέλος. Για την αναγνώριση της έκπτωσης θα πρέπει με τη δήλωση φόρου

εισοδήματος να συνυποβληθεί γνωμάτευση της πρωτοβάθμιας υγειονομικής επιτροπής, η έκδοση της οποίας έχει ορισθεί με την 1006352/30/0012/ ΠΟΛ. 1009/1989 κοινή υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Νεότερη η υπ' αριθ. 1035166/400/Α0012/ΠΟΛ. 1087/1993 υπουργική απόφαση.

Δεν λαμβάνεται υπόψη, για τη χορήγηση της έκπτωσης από το συνολικό εισόδημα των 1.900 ευρώ, η επαγγελματική και η ασφαλιστική αναπηρία.

2. 2Τυφλοί: Έκπτωση 1.900 ευρώ χωρίς δικαιολογητικά αναγνωρίζεται και στην περίπτωση που ο ίδιος ο φορολογούμενος ή ένα από τα προστατευόμενα μέλη του είναι τυφλοί. Προϋπόθεση για τη χορήγηση της έκπτωσης είναι οι τυφλοί να είναι γραμμένοι στο γενικό μητρώο τυφλών που τηρείται στην οικεία Νομαρχία. Τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την απόδειξη της ολικής τύφλωσης έχουν ορισθεί με την υπ' αριθ. 1035166/400/Α0012/ ΠΟΛ. 1087/1993 υπουργική απόφαση.

2. 3Νεφροπαθείς: Η πιο πάνω έκπτωση των 1.900 ευρώ χορηγείται στο φορολογούμενο που ο ίδιος είναι νεφροπαθής ή είναι νεφροπαθής ένα από τα προστατευόμενα πρόσωπα και κάνει αιμοκάθαρση ή περιτοναϊκή κάθαρση ή έχει κάνει μεταμόσχευση νεφρού. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που ο ίδιος ο φορολογούμενος ή ένα από τα πρόσωπα που προστατεύει πάσχει από μεσογειακή αναιμία, δρεπανοκυτταρική και μικροδρεπανοκυτταρική αναιμία και κάνει μεταγγίσεις αίματος. Για την αναγνώριση της έκπτωσης στην περίπτωση αυτή, με τη δήλωση φορολογίας εισοδήματος θα πρέπει να συνυποβληθεί βεβαίωση του φορέα (νοσοκομείο, ιδιωτική κλινική κ.λπ.) που έκανε τη μεταμόσχευση νεφρού, ή κάνει την αιμοκάθαρση ή τις μεταγγίσεις, από την οποία να προκύπτει η κατάσταση τους αυτή.

Ανάπηροι αξιωματικοί και οπλίτες: Η έκπτωση των 1.900 ευρώ χωρίς δικαιολογητικά χορηγείται και στην περίπτωση που ο φορολογούμενος είναι ανάπηρος αξιωματικός ή οπλίτης ο οποίος με την ιδιότητα του αναπήρου παίρνει σύνταξη από το Δημόσιο, ή αξιωματικός ο οποίος έχει τεθεί σε κατάσταση πολεμικής διαθεσιμότητας, ή αξιωματικός που εξαιτίας πολεμικού τραύματος ή νοσήματος, το οποίο επήλθε λόγω κακουχιών σε πολεμική περίοδο, βρίσκεται σε υπηρεσία γραφείου. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση που ο φορολογούμενος είναι πρόσωπο που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του Ν. 1579/1950 ή του Ν.Δ. 330/1947.

Για την αναγνώριση της έκπτωσης από το εισόδημα του ποσού των 1.900 ευρώ στην περίπτωση αυτή απαιτείται:

- Για τους ανάπηρους αξιωματικούς και οπλίτες αρκούν τα αποκόμματα των μηνιαίων επιταγών είσπραξης της σύνταξης που εκδίδονται στο όνομα τους, ι οποίες φέρουν πριν από τον αριθμό τους το γράμμα Γ ή Δ. Ειδικά για τα πρόσωπα που έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του Ν. 1579/1950 και τον Ν.Δ. 330/1947, απαιτείται σχετική βεβαίωση της Ελληνικής Αστυνομίας.
- Για τους αξιωματικούς οι οποίοι έχουν τεθεί σε κατάσταση πολεμικής διαθεσιμότητας και εξαιτίας πολεμικού τραύματος ή νοσήματος, το οποίο

επήλθε λόγω κακουχιών σε πολεμική περίοδο, βρίσκονται σε υπηρεσία γραφείου, απαιτείται βεβαίωση της αρμόδιας κρατικής υπηρεσίας που τους χορηγεί τις αποδοχές τους.

2.5 Θύματα πολέμου: Αν ο ίδιος ο φορολογούμενος ή ένα από τα πρόσωπα που προστατεύει είναι θύμα πολέμου, ο φορολογικός νόμος αναγνωρίζει έκπτωση από το συνολικό εισόδημα ποσού 1.900 ευρώ. Θύματα πολέμου είναι τα πρόσωπα που παίρνουν σύνταξη από πολεμική αιτία. Με τα θύματα πολέμου εξομοιώνονται και τα πρόσωπα τα οποία ως μέλη οικογενειών αξιωματικών και οπλιτών απεβίωσαν κατά την εκτέλεση διατεταγμένης υπηρεσίας και εκ του γεγονότος αυτού δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο.

2.6 Ανάπηροι ή θύματα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου: Η έκπτωση των 1.900 ευρώ χωρίς δικαιολογητικά ισχύει και στην περίπτωση που ο φορολογούμενος, ή πρόσωπο που προστατεύει, παίρνει σύνταξη από το Δημόσιο ως ανάπηρος ή θύμα εθνικής αντίστασης ή εμφυλίου πολέμου, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 1543/1985 και 1863/1985, όπως τροποποιήθηκαν με το Ν. 1976/1991

Για την αναγνώριση της έκπτωσης στην περίπτωση αυτή, απαιτείται βεβαίωση της αρμόδιας υπηρεσίας του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

3. Ποιες δαπάνες της συζύγου αφαιρούνται από το δικό της εισόδημα:

Σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 8 αν η σύζυγος του φορολογούμενου αποκτά εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή, οι εισφορές σε ταμεία

ασφάλισης της, οι δωρεές και οι χορηγίες που η ίδια έχει προσφέρει, καθώς και οι τόκοι στεγαστικού δανείου που η ίδια έχει λάβει για την αγορά πρώτης κατοικίας αφαιρούνται από το δικό της εισόδημα. Ακόμη, από το δικό της εισόδημα αφαιρείται η δαπάνη χωρίς δικαιολογητικά του ποσού των 1.900 ευρώ, αν αφορά την ίδια, ή τα παιδιά της από προηγούμενο γάμο, ή τα παιδιά της χωρίς γάμο, ή τους γονείς της, ή τους ανήλικους ορφανούς από μητέρα και πατέρα συγγενείς της μέχρι το δεύτερο βαθμό.

Η πιο πάνω διάταξη αντικαταστάθηκε από 1-1-2005 με την παρ. 5 του άρθρου 2 του Ν. 3296/2004. Με τη νέα διάταξη ορίστηκε ότι αν η σύζυγος του φορολογούμενου αποκτά εισόδημα από οποιαδήποτε πηγή, από το δικό της εισόδημα αφαιρούνται όχι μόνο οι εισφορές σε ταμεία ασφάλισης, οι δωρεές και οι χορηγίες καθώς και οι τόκοι στεγαστικού δανείου που αυτή έχει πάρει, αλλά ακόμη το ποσό του μισθώματος για κύρια κατοικία, εφόσον αυτή έχει ηλικία μέχρι 40 ετών και εγκαθίσταται ή μετακινείται εκτός των νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης, η δαπάνη για την αγορά μεριδίων μετοχικών και μικτών αμοιβαίων κεφαλαίων εσωτερικού, καθώς και η δαπάνη για την αλλαγή εγκατάστασης χρήσης καυσίμου από πετρέλαιο σε φυσικό αέριο είτε για νέα εγκατάσταση φυσικού αερίου.

4. Οι δαπάνες του ενός συζύγου δεν προστίθενται στις δαπάνες του άλλου συζύγου: Στη διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 8 του Κ.Φ.Ε. ορίζεται ότι όταν οι σύζυγοι έχουν υποχρέωση να υποβάλλουν κοινή δήλωση και όταν λόγω

θανάτου του ενός συζύγου υποβάλλονται χωριστές δηλώσεις, αν ο ένας σύζυγος δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα, ή αν αυτό είναι κατώτερο από το άθροισμα των δαπανών που αναφέρονται στην παρ. 1 αυτού του άρθρου, δηλαδή από το άθροισμα της δαπάνης για ασφάλιστρα ζωής ή θανάτου, της δαπάνης των ασφαλιστικών εισφορών, της δαπάνης δωρεών και χορηγιών, της δαπάνης των τόκων των στεγαστικών δανείων που έχουν ληφθεί για την απόκτηση πρώτης κατοικίας και των λοιπών δαπανών που θεσπίστηκαν με το άρθρο 2 του Ν. 3296/2004 και ισχύουν από 1-1-2005, το άθροισμα των δαπανών αυτών, ή η διαφορά που προκύπτει, δεν προστίθεται στις δαπάνες του άλλου συζύγου.

Πότε η δαπάνη των 1.900 ευρώ χωρίς δικαιολογητικά προστίθεται στις δαπάνες του άλλου συζύγου: Στη διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 8 ορίζεται ότι όταν ο ένας από τους συζύγους δεν έχει φορολογούμενο εισόδημα ή αυτό που έχει είναι κατώτερο της δαπάνης της παρ. 2, δηλαδή της δαπάνης των 1.900 ευρώ χωρίς δικαιολογητικά, που αφορά αυτόν και τα πρόσωπα που τον βαρύνουν, ολόκληρο το ποσό της δαπάνης ή η διαφορά προστίθεται στις δαπάνες του άλλου συζύγου. Στην ίδια διάταξη ορίζεται ότι όταν το σύνολο των δαπανών του ενός συζύγου είναι ανώτερο από το φορολογούμενο εισόδημα του, τότε η διαφορά που προκύπτει και μέχρι το ποσό των 1.900 ευρώ προστίθεται στις δαπάνες του άλλου συζύγου.

6. Κάτοικοι αλλοδαπής που αποκτούν εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα: Όσοι κατοικούν στην αλλοδαπή και αποκτούν εισόδημα από πηγή που βρίσκεται στην Ελλάδα, δεν δικαιούνται, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 7 του άρθρου 8, τις εκπτώσεις από το εισόδημα που αναφέρονται στο άρθρο αυτό. Η διοίκηση έχει δεχθεί (έγγραφο Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών 1018050/ΠΟΛ. 1042/1993) ότι αυτό ισχύει ανεξάρτητα αν το εισόδημα είναι πραγματικό ή τεκμαρτό.

Οι έμμισθοι δημόσιοι υπάλληλοι θεωρούνται κάτοικοι Ελλάδος και συνεπώς δικαιούνται τις εκπτώσεις του άρθρου 8. Το ίδιο ισχύει και για τους Έλληνες σπουδαστές, οι οποίοι απομακρύνονται προσωρινά από την Ελλάδα λόγω σπουδών, εκτός αν προκύπτει ότι έχουν εγκατασταθεί μονίμως στην αλλοδαπή.

7. Σχολάζουσα κληρονομιά, επιδικία, μεσεγγύηση: Σύμφωνα με τη διάταξη του δεύτερου εδαφίου της παρ. 7 του άρθρου 8, αν προκύπτει εισόδημα σε περιπτώσεις σχολάζουσας κληρονομιάς, επιδικίας, ή μεσεγγύησης, δεν υπολογίζονται οι εκπτώσεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου αυτού. Η έννοια της σχολάζουσας κληρονομιάς, της μεσεγγύησης, καθώς και της επιδικίας δίνεται από τον Αστικό Κώδικα. Έτσι:

5. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1865 Α.Κ., σχολάζουσα κληρονομιά έχουμε στην περίπτωση που ο κληρονόμος είναι άγνωστος ή δεν είναι βέβαιο αν αποδέχθηκε την κληρονομιά. Το δικαστήριο στην περίπτωση αυτή, ύστερα από αίτηση εκείνου που έχει έννομο συμφέρον ή και αυτεπαγγέλτως, διορίζει κηδεμόνα της κληρονομιάς.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 831 Α.Κ., μεσεγγύηση έχουμε στην περίπτωση που δύο ή περισσότεροι παρέδωσαν σε τρίτον ένα πράγμα κινητό ή ακίνητο για την εξασφάλιση των αμφισβητούμενων ή αμοιβαίων δικαιωμάτων πάνω σε αυτό. Ο μεσεγγυούχος έχει την υποχρέωση να το αποδώσει μόνο με τη συνεννόηση όλων ή μετά από δικαστική απόφαση. Η έννοια της επιδικίας δεν δίνεται ευθέως από τον Αστικό Κώδικα, αλλά εμμέσως από τις διατάξεις των άρθρων 831 - 832. Επιδικία έχουμε στην περίπτωση που, για την εξασφάλιση αμφισβητούμενων δικαιωμάτων πάνω σε ένα κινητό ή ακίνητο, διοριστεί με δικαστική απόφαση μεσεγγυούχος ο πρ.οι.οσ ενεργεί ως θεματοφύλακας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

**ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΙΙΙ
ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ ΣΠ. ΜΕΝΤΗ**

**ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΦΥΣΙΚΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΩΝ (ΚΟΨΙΑΥΤΗ Γ. ΑΝΔΡΕΑ)**

www.taxisnet.gr

www.e-forologia.gr

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ